UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Analýza vztahů mezi členy dvouslabičných kompozit se zaměřením na terminologii designu nábytku

Analysis of relations between constituents in two-syllable compounds focusing on furniture design terminology

OLOMOUC 2019 Bc. Eliška Kovářová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměníková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Analýza vztahů mezi členy dvouslabičných kompozit se zaměřením na terminologii designu nábytku* vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci

dne…….. Podpis……

Anotace

Ve své diplomové práci se zabývám výzkumem vztahů členů ve dvouslabičných čínských kompozitech u slovní zásoby z oblasti desginu. Vycházím z kategorizace, která byla na čínštinu aplikována Antonellou Ceccagno a Biancou Basciano, které ve své analýze rozlišují tři hlavní kategorie, a to subordinativní, atributivní a koordinativní. Vlastnosti podkategorií jsou popsány Antonellou Ceccagno a Biancou Basciano v textu jejich článku, nejsou však znázorněny ve vzorové analýze. Jedním z mých cílů je proto ilustrovat aplikaci těchto jedenácti podkategorií na celém mém korpusu, čímž chci poskytnout zřetelnější návod pro budoucí výzkumy kompozit. Protože se příslušnost kompozit do jednotlivých kategorií nedá určit pouze na základě funkčních charakteristik konstituentů, ale je nezbytné pracovat i se sémantickými vztahy, kladu si za cíl zjistit, jaké kombinace funkčních charakteristik se v mém vzorku slovní zásoby nejčastěji vyskytují v jednotlivých podkategoriích kompozit a tyto výsledky chci porovnat se závěry dříve provedených výzkumů. Vedlejším přínosem této práce je slovník čínských dvouslabičných kompozit a jejich českých ekvivalentů tematicky zaměřených na design nábytku, přičemž jej nad rámec svého lingvistického výzkumu rozšiřuji i o slovník víceslabičných pojmů, který je zaměřen na materiály.

Počet znaků: 162 344

Počet slov: 24 394

Počet stran: 106

Počet zdrojů a literatury: 76

Klíčová slova: kompozita, konstituent, funkční charakteristika, sémantické vztahy, čínština

Chci touto cestou poděkovat vedoucí mé práce Mgr. Tereze Slaměníkové, Ph.D. za odborné vedení, profesionální a vstřícný přístup i cenné rady. Děkuji také svému příteli Ing. Robinovi Byrtusovi za odborné rady při analýze technicky zaměřených termínů, a zároveň děkuji celé své rodině, která mě podporovala a motivovala během celého studia.

OBSAH

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ 7

SEZNAM ZKRATEK 8

EDIČNÍ POZNÁMKA 9

1 ÚVOD 10

2 METODOLOGIE 12

2.1 VÝBĚR ZDROJE KORPUSU 12

2.2 TVORBA KORPUSU 13

2.3 ZPRACOVÁNÍ ANALÝZY 13

2.4 USPOŘÁDÁNÍ PŘÍLOH 15

3 TEORETICKÁ ČÁST 17

3.1 SLOVO V ČÍNŠTINĚ 17

3.1.1 Charakteristika slova 17

3.1.2 Vývoj slovní zásoby 18

3.1.3 Kategorizace čínských slov 18

3.2 KOMPOZITA 21

3.2.1 Vztahy členů v kompozitech 21

3.2.2 Subordinativní kompozita 23

3.2.3 Atributivní a apozitivní kompozita 24

3.2.4 Koordinativní kompozita 25

3.2.5 Rozdílné kategorie ve strukturálně stejných kompozitech 25

3.2.6 Endocentrická a exocentrická kompozita 27

3.2.7 Vícečlenná kompozita 27

3.2.8 Rozdíly mezi kompozity a frázemi 28

3.2.9 Zkoumání kompozit v minulosti 29

3.2.10 Teoretický původ naší kategorizace kompozit 31

3.3 ODVOZENÁ A GRAMATICKÁ SLOVA ... 34
4 PRAKTICKÁ ČÁST ... 36
4.1 KORPUS ... 36
4.1.1 Suroviny, materiály a pomocné materiály ... 37
4.1.2 Nábytek, komponenty, dekorace a interiér ... 39
4.1.3 Činnosti a procesy související s výrobou nábytku ... 41
4.1.4 Vlastnosti materiálů, nábytku a interiéru ... 43
4.1.5 Ostatní termíny ... 44
4.2 VZTAHY ČLENŮ VE ZKOUMANÝCH KOMPOZITECH ... 45
4.2.1 Subordinativní vztah v kompozitech ... 48
4.2.2 Atributivní vztah v kompozitech ... 54
4.2.3 Koordinativní vztah v kompozitech ... 58
4.3 ENDOCENTRICKÁ A EXOCENTRICKÁ KOMPOZITA ... 63
4.3.1 Endocentrická kompozita ... 64
4.3.2 Exocentrická kompozita ... 65
5 SHRNUTÍ ... 69
6 ZÁVĚR ... 73
7 RESUMÉ ... 75
8 SEZNAM LITERATURY ... 77
8.1 ZDROJ SLOVNÍ ZÁSOBY ... 77
8.2 LITERATURA A ZDROJE ... 77
8.3 SLOVNÍKY ... 82
8.4 INTERNETOVÉ VYHLEDÁVAČE ... 83
9 PŘÍLOHY ... 84
9.1 PŘÍLOHY NA CD ... 84
9.2 PŘÍLOHY DOKUMENTU ... 84

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky

Tabulka č. 1 Přehled subkategorií subordinativních kompozit

Tabulka č. 2 Přehled subkategorií atributivních kompozit

Tabulka č. 3 Přehled subkategorií koordinativních kompozit

Tabulka č. 4 Vzorce funkčních charakteristik v kategoriích kompozit

Grafy

Graf č. 1 Zastoupení tematických skupin v korpusu

Graf č. 2 Zastoupení hlavních kategorií kompozit v tematických skupinách

Graf č. 3 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB1

Graf č. 4 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB2

Graf č. 5 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB3

Graf č. 6 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB4

Graf č. 7 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie AT1

Graf č. 8 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie AT2

Graf č. 9 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie KO1

Graf č. 10 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie KO2

Graf č. 11 Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie KO3

Graf č. 12 Porovnání výskytu exocentricity v podkategoriích kompozit

Graf č. 13 Zastoupení hlavních kategorií kompozit v korpusu

Graf č. 14 Nejfrekventovanější vzorce funkčních charakteristik

SEZNAM ZKRATEK

A = adjektivum

Adv = adverbium

K = komplement

O = předmět

S = substantivum

V = sloveso

SUB1 = první podkategorie subordinativního vztahu

SUB2 = druhá podkategorie subordinativního vztahu

SUB3 = třetí podkategorie subordinativního vztahu

SUB4 = čtvrtá podkategorie subordinativního vztahu

AT1 = první podkategorie atributivního vztahu

AT2 = druhá podkategorie atributivního vztahu

AT3 = třetí podkategorie atributivního vztahu

KO1 = první podkategorie koordinativního vztahu

KO2 = druhá podkategorie koordinativního vztahu

KO3 = třetí podkategorie koordinativního vztahu

KO4 = čtvrtá podkategorie koordinativního vztahu

EDIČNÍ POZNÁMKA

K přepisu čínských znaků do latinky používám abecedu pīnyīn s tónovými značkami, kterou v textu práce zvýrazňuji pomocí fontu Courier New. U příkladových kompozit používám font Century Schoolbook, který pro daný účel odpovídá mým grafickým nárokům více než jiné fonty. Znakové písmo, které používám ve zjednodušené podobě jiǎntǐzì 简体字, zapisuji pomocí fontu DengXian. České ekvivalenty v textu označuji pomocí uvozovek, anglické ekvivalenty uvádím v uvozovkách *kurzívou*.

1 ÚVOD

Čínština patří mezi nejpoužívanější jazyky na světě, z čehož můžeme usuzovat, že v případě znalosti tohoto jazyka existuje velký potenciál pro získávání informací napříč různými obory. Pokud však chceme čerpat z čínských odborných zdrojů, zastávám názor, že i v případě pokročilejší znalosti čínštiny je vhodné se předem seznámit se slovní zásobou související s naším předmětem zájmu. Přínos této práce vnímám ve dvou rovinách, z nichž první je lingvistický výzkum čínských kompozit, další přínos pak spočívá ve vypracování slovníčku odborné slovní zásoby.

Ve svém výzkumu jsem se rozhodla věnovat problematice čínských složených slov, a to zejména kompozit, jejichž kategorizaci navrhla v různých podobách již řada badatelů, kteří se v mnoha případech názorově rozchází. Protože nedochází k úplnému souladu mezi strukturou kompozit odvíjející se od funkční charakteristiky a jejich zařazením do kategorií, které rozlišují vztahy mezi členy v kompozitech, považuji analýzu vztahů členů v kompozitech za přínosnou pro důkladnější chápání významu slov. Na korpus vybraného vzorku slovní zásoby aplikuji jeden z nejnovějších navržených postupů kategorizace kompozit, který se odvíjí od výsledků mnoha dřívějších výzkumů.

Autoři výzkumu, o nějž se zde opírám, odůvodnili zařazení kompozit do tří hlavních kategorií pouze v textu svého článku, nikoli však v příkladové analýze. Proto si kladu za cíl rozpracovat analýzu subkategorií kompozit, která se v budoucnu může stát vodítkem pro další výzkumy. Hlavním cílem této práce je na základě analýzy mého korpusu vyhodnotit zastoupení kategorií a podkategorií včetně kombinací funkčních charakteristik v kompozitech, přičemž své výsledky porovnám se závěry dříve provedených výzkumů. Pochopení vztahů mezi komponenty slova s ohledem na jeho celý význam může být přínosné nejen v případě překladu odborné slovní zásoby, ale také pro správné aktivní používání. Jedním z dlouhodobých cílů této analýzy je motivovat studenty čínštiny, aby věnovali i v pokročilejší fázi studia dostatečnou pozornost významu jednotlivých složek ve slovech, díky čemuž mohou dosáhnout lepšího pochopení celého významu slov, ale také mohou vytříbit své schopnosti rozeznávání významu dříve neznámé slovní zásoby.

Vypracování soupisu čínských odborně zaměřených slov s českými ekvivalenty bylo motivováno mými vlastními aktivitami, kdy jsem se snažila najít odborné slovníky

a shromáždit čínskou slovní zásobu s českými nebo anglickými ekvivalenty, která by byla oporou pro mé studium čínsky psaných zdrojů zaměřených na design. Protože jsem však vyhledané materiály považovala za nedostačující a málo spolehlivé z hlediska správnosti, rozhodla jsem se takto zaměřenou terminologii použít jako korpus pro výzkum čínských kompozit.

Konkrétně jsem se zaměřila na design nábytku[1], přičemž kromě samotného nábytku věnuji pozornost i materiálům, které se nejčastěji na jeho výrobu používají, činnostem souvisejících s navrhováním a výrobou, vlastnostem, a zahrnuji i další tematicky související slovní zásobu. Pro oblast designu jsem se rozhodla také na základě svého přesvědčení, že slovní zásobu vztahující se k materiálům a jejich zpracováním mohou využít nejen lidé, kteří chtějí čerpat čínské poznatky v odvětví designu, ale také například čeští překladatelé či odborníci z různých výrobních oblastí. Zároveň věřím, že rozšiřování nástrojů pro česko-cizojazyčnou komunikaci může napomoci zvýšit konkurenceschopnost českých firem na mezinárodním poli.

[1] Slovo „design“ se v současnosti v češtině běžně používá jako ekvivalent pro „návrh“ či „navrhování“, přičemž si pod těmito slovy každý může představit různě široký rozsah tvůrčího procesu. Proto považuji za nezbytné vysvětlit, co vše podle mého názoru „design“ představuje, a proč s designem spojuji různé tematické části. Autoři Taura a Nagai v článku *A Definition of Design and Its Creative Features* charakterizují „design“ jako *„the process of composing a desired figure toward the future“*. (TAURA, Toshiharu, NAGAI Yukari: 2009, str. 3) Tuto definici si v překladu do češtiny vykládám jako „proces zhmotňování našich představ“. Zatímco „navrhování“ evokuje spíše činnosti, které zahrnují představy, sbírání inspirace a vytvoření grafického podkladu pro fyzickou výrobu, výše uvedená definice napovídá, že „design“ může představovat také výběr materiálů a výrobních technologií, zhotovení předmětu, jeho zkušebné používání, dolaďování detailů a případně také zasazení předmětu do kontextu určitého prostředí. Na základě svého pozorování situace na trhu v oblasti designu mohu říci, že různí návrháři, ať už v segmentu interiérového, produktového, nábytkového či oděvního designu, aplikují svou tvorbu v rámci různých ze zmiňovaných fází. Proto považuji výběr slovní zásoby korpusu v širším tematickém kontextu za přínosnější než vytvoření velmi úzce zaměřeného slovníku.

2 METODOLOGIE

2.1 Výběr zdroje korpusu

Jako primární zdroj pro korpus mé práce jsem si vybrala publikaci *家具设计 jiājù shèjì* „*Navrhování nábytku*“ od autora 王逢瑚 Wáng Fénghú, kterou jsem si pořídila v průběhu svého studia v ČLR a která se zabývá různými aspekty navrhování a výroby nábytku. Jedna ze sedmi kapitol je věnována nejčastěji používaným materiálům jako je dřevo, bambus a ratan, syntetické materiály, kov, sklo, plasty, kámen a kompozitní materiály. Kromě pojmenování samotných materiálů jsem do své práce zahrnula i další termíny ze zmiňované kapitoly o materiálech, které po odborné stránce souvisejí s tímto tématem. Ačkoli jsem zvážila využití jiných publikací se zaměřením na užší vymezení konkrétní skupiny materiálů, mým původním záměrem bylo obsáhnout širší škálu slovní zásoby související s výrobou nábytku, nikoli se specializovat například na tesařskou či jinou úzce vymezenou terminologii, protože vycházím z přesvědčení, že podstata návrhářské tvorby spočívá v rozmanitosti tvarů, materiálů a jejich různorodém způsobu zpracování. Dalšími důvody, proč jsem se rozhodla využít slovní zásobu pouze ze zmíněné publikace je jednak mé přesvědčení, že veškeré dosud známé materiály, které případně mohou být součástí nábytku není možné zahrnout do jedné práce, a dále také respektování odborného výběru autora, který dle mého názoru rozebírá nejběžněji používané materiály ve vybraném odvětví. Rozšíření jednotlivých skupin materiálů o další materiály z jiných zdrojů by vyústilo k mé vlastní selekci, čemuž jsem se zde chtěla vyhnout.

Na základě vlastních zkušeností a poznatků v oblasti designu a práce s materiály pokládám za důležité doplnit, že na zaměření, které jsem si pro tuto práci vybrala, by v budoucnu mohlo být navázáno také prostřednictvím dalších pohledů na design, například zpracováním terminologie vyskytující se při práci s CAD [2] softwary, zachycení historického vývoje designu, ergonomie nebo grafického designu.

[2] Anglická zkratka pro *computer aided design* „počítačem podporované návrhářství“.

2.2 Tvorba korpusu

Slovní zásobu, která tvoří korpus, jsem si v první fázi práce vyznačovala ve výše uvedené publikaci. Následně jsem vybrané pojmy, které jsem považovala za termíny náležející do zvoleného tematického zaměření, zapisovala do aplikace MS Excel, přičemž jsem kontrolovala svůj předchozí výběr, při němž jsem vyhledávala slova a slovní spojení odkazující na: 1) materiály, suroviny a pomocné materiály pro tvorbu nábytku; 2) samotný nábytek, jeho komponenty, dekorace a prostředí v němž může být nábytek zasazen; 3) činnosti a procesy související s výrobou nábytku; 4) vlastnosti popisující fyzikální a estetické kvality 5) ostatní pojmy, které společně netvoří významově homogenní skupinu, avšak souvisí s procesem navrhování nebo tvorby nábytku.[3] Vypsané pojmy jsem rozdělila do skupin podle počtu znaků a v průběhu přípravy korpusu jsem se snažila odstranit nebo přinejmenším eliminovat opakující se výrazy nebo pojmy, u nichž jsem na základě překladu rozhodla, že nesplňují kritéria mého výběru termínů. Kontrolu výběru slovní zásoby jsem znovu provedla při tvorbě analýzy.

2.3 Zpracování analýzy

Před zpracováním analýzy jsem si v nadefinovala podmínky pro zařazení kompozit do příslušných kategorií a subkategorií, které popisuji v teoretické části práce. Ačkoli mým původním záměrem bylo zpracovat analýzu celého vzorku slovní zásoby, rozhodla jsem se nakonec zabývat pouze dvouslabičnými kompozity. Důvodem byla jednak skutečnost, že jsem kategorizaci víceslabičných kompozit v odborné literatuře považovala pro aplikaci na můj výzkum za nedostatečně rozpracovanou, a dále také proto, že celkové množství položek v původním korpusu dosahovalo téměř dvou tisíc dvou a víceslabičných pojmů, což jsem vzhledem k povaze práce vyhodnotila jako příliš rozsáhlý korpus.

Pro potřeby analýzy jsem roztříděné pojmy dále rozdělila na samostatné znaky, u nichž jsem pomocí čínsko-českých, čínsko-anglických a anglicko-českých slovníků vyhledávala české ekvivalenty čínských znaků i celých slov, přičemž jsem v některých případech ověřovala správnost také v česko-čínských nebo anglicko-čínských slovnících. Mými nejvyužívanějšími zdroji byly *Čínsko-český česko-čínský slovník*

[3] Bližší charakteristiku těchto tematických skupin podávám v praktické části práce v kapitole „Korpus“.

(2003), *新世纪汉英大词典* A *New Century Chinese - English Dictionary* (2003), *现代汉语词典 Slovník moderní čínštiny*, (2016) a internetový slovník *MDBG Chinese Dictionary*, na jejichž základě jsem zároveň určovala funkční charakteristiky[4].

Protože v čínštině stejné jednotce mnohdy přísluší více funkčních charakteristik,[5] stanovila jsem si pravidlo, že stejně, jako uvádím pouze ekvivalenty znaků a slov, které souvisejí s mým tematickým zaměřením, a neuvádím veškeré nalezené ekvivalenty, v případě funkčních charakteristik usiluji o co nejpřesnější přiřazení k daným znakům i slovům. Pokud je tedy u jednoho ekvivalentu funkčních charakteristik uvedeno více, posuzuji výběr v kontextu vztahů konstituentů i celého kompozita.

U některých položek, především při převádění významu přes anglický jazyk, jsem se setkala s případy, v nichž docházelo k nejednoznačnosti významu, proto jsem konzultovala, zejména u technicky orientovaných slov, jejich správnost s Ing. Robinem Byrtusem, který je absolventem oboru Materiálového inženýrství Vysokého učení technického v Brně, a který v současnosti pracuje v oblasti strojírenství. Možnost konzultace jsem využívala jak při převádění termínů do češtiny, tak i při posuzování sémantického vlivu konstituentů na některá kompozita. Protože mám sama pracovní zkušenosti v oblasti designu a designových materiálů, a tomuto oboru se dlouhodobě věnuji i ve volném čase, považuji se pro práci s takto laděnou slovní zásobou za kompetentní.

Kompozita jsem rozdělila na tři hlavní kategorie v souladu s kritérii vymezenými v teoretické části práce, které vychází ze vzorového výzkumu[6]. Tyto kategorie dále člením na subkategorie, kterých je dohromady jedenáct, přičemž jedna z nich se v této práci nevyskytuje. Kromě určování typů vztahů mezi morfémy v kompozitech jsem také rozlišovala, zda jednotlivé pojmy patří mezi endocentrické nebo exocentrické. Protože určení kategorie kompozit závisí nejen na kombinacích funkčních charakteristik členů v kompozitech a kompozit samotných, ale také na sémantickém významu členů a celých kompozit, prováděla jsem veškeré složky analýzy

[4] Funkční charakteristika odkazuje na vlastnosti určitého slova a v češtině ji označujeme jako slovní druhy. (ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 30)
[5] ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 31
[6] Označení „vzorová analýza“, „vzorový výzkum“, či „vzorový článek“ v celé práci odkazují na výzkum CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007.

souběžně, což znamená, že jsem ke každému kompozitu přistupovala komplexně s posouzením všech uvedených faktorů zároveň.

List v aplikaci MS Excel jsem pro účely analýzy rozdělila na patnáct sloupců. První sloupec označený jako A rozděluje termíny do jedné z pěti nadefinovaných tematických kategorií, sloupec B, C a D obsahují znak prvního konstituentu kompozit, jeho funkční charakteristiku a český ekvivalent, sloupce E, F a G zachycují tytéž informace pro druhý konstituent kompozit. U znaků vždy pomocí barevného značení uvádím pozici hlavy v kompozitu. Ve sloupci H se nachází kompozita psaná ve znacích, sloupce I a J pak definují funkční charakteristiku a český ekvivalent těchto kompozit. Ve sloupci K uvádím zkratky SUB, AT nebo KO, které označují hlavní kategorie, tedy subordinativní, atributivní a koordinativní. Ve sloupci L následně definuji podkategorie rozlišené čísly 1-7 a a-d. Veškeré tyto položky pro lepší přehlednost vyznačuji barvou, kterou jsem jednotlivým kategoriím i subkategoriím přiřadila. Sloupec M rozlišuje, zda je kompozitum endocentrické nebo exocentrické, ve sloupci N se nachází kompozitum v pinyinu a ve sloupci O nakonec uvádím vzorec zachycující kombinaci funkčních charakteristik v daném kompozitu. Toto pořadí položek jsem určila zejména z praktických důvodů, abych při provádění analýzy měla nejdůležitější informace vizuálně uspořádané.

2.4 Uspořádání příloh

V tomto souboru se nachází dvě přílohy, přičemž Příloha č. 1 obsahuje protokol analýzy poskytující informace o tematických skupinách, vztazích členů v kompozitech, funkčních charakteristikách i o výskytu endocentrických a exocentrických kompozit. Přílohou č. 2 je čínsko-český slovník designérské terminologie zahrnující veškeré položky, které jsou součástí naší analýzy.

První příloha na CD je označena jako Příloha 1 Analýza kompozit. Kromě analýzy tato příloha v souboru MS Excel na samostatném listu zahrnuje také pravidla, podle nichž jsem se při analýzy řídila. Další příloha nese označení Příloha 2 Čínsko-český slovník materiálů. Tento slovník obsahuje veškeré pojmy označující materiály[7], které jsem identifikovala ve svém korupsu, a u nichž se mi podařilo vyhledat český ekvivalent. Kromě tří až desetislabičných pojmů jsem sem zahrnula i dvouslabičná

[7] Označení „materiály“ mimo podkapitolu *Suroviny, materiály a pomocné materiály* zahrnuje veškeré tyto dílčí položky.

slova, která jsem v analýze zařadila do skupiny materiálů. Protože je značná část pojmů složena z více slov, a jedná se o odborné termíny, kromě slovníků, které uvádím v seznamu zdrojů a literatury, jsem využívala také internetové vyhledávače Google, Sogou a Baidu, jejichž prostřednictvím jsem nejprve zjišťovala význam čínských termínů na základě slovního popisu nebo obrázků a následně jsem podle charakteristiky dohledávala v anglické, nebo přímo v české verzi. Správnost některých termínů jsem si ověřovala také opačným způsobem, například s využitím slovníku *英汉园艺学词汇 English - Chinese Glossary of Horticultural Terms and Plant Names*. Některé termíny jsem převedla podle doslovného překladu čínského názvu na základě vlastních znalostí pojmenování materiálů v češtině či angličtině. Ačkoli jsem uvažovala nad rozčleněním do skupin podle dílčích témat jako např. „suroviny, materiály a pomocené materiály“ v tematické skupině materiálů, nebo podle druhu např. na „kameny“, „dřeviny“ a jiné, nakonec jsem se rozhodla do hlubšího členění v řazení slovníků nezacházet, protože mnoho termínů může v závislosti na způsobu využití příslušet do více než jednoho podtématu. V obou slovnících řadím pojmy abecedně podle pinyinu.

3 TEORETICKÁ ČÁST

V této části práce začínáme charakteristikou slova, které je, nejen pro čínštinu, obtížně definovatelnou, avšak pro náš výzkum poměrně důležitou, jednotkou. Vhled do procesu vývoje slovní zásoby nám může pomoci pochopit důvod vzniku kompozit, které jsou významnou součástí moderní čínštiny, a které jsou předmětem našeho výzkumu. Abychom dokázali kompozita blíže popsat, musíme nejdříve nadefinovat rozdíl mezi jednoduchými slovy, jimž se zde nebudeme příliš podrobně věnovat a složenými slovy, která kromě jiného, zahrnují také kompozita. V kapitole věnované kompozitům se zaměříme zejména na vztahy mezi členy[8] v kompozitech, na jejichž základě je vytvořen systém kategorizace. Následně poukážeme na rozdíly mezi kategoriemi, které bez podrobného obeznámení se s touto problematikou nejsou zřetelné. Pro úplnost zmíníme i vícečlenná kompozita a vysvětlíme jakým způsobem rozlišit kompozitum od fráze. Závěrem zmíníme také odvozená slova, jejichž definice je pro rozpoznání kompozit zásadní.

3.1 Slovo v čínštině

3.1.1 Charakteristika slova

Slovo lze charakterizovat jako základní jednotku slovní zásoby, avšak protože různé lingvistické disciplíny na slovo pohlížejí z různých pohledů, stěží lze vymezit jeho úplnou definici.[9; 10] Někteří odborníci zastávají názor, že v čínštině je slovo pouze jakýmsi konceptem převzatým ze západních jazyků, proto se objevují pochybnosti o tom, zda čínští mluvčí skutečně chápou jeho význam. Podle čínských psycholingvistů v čínštině existují také slova o více morfémech, která nejsou zařazena v lexikonu, ačkoli jsou součástí jazyka[11] Pokud nejsme schopni poskytnout univerzální důkaz o existenci slov, můžeme je chápat jako umělé lingvistické složky na pomezí morfémů a frází.[12] Skutečnost, že morfémy, které byly v klasické čínštině původně volné jsou nyní vázané, může mít rovněž vliv na vnímání hranic slova. Vázanost nebo volnost morfému závisí

[8] Členy kompozit označujeme také jako konstituenty.

[9] HAUSER, Přemysl: 1980, str. 9

[10] Kromě lexikální perspektivy na slovo můžeme pohlížet také z perspektivy ortografické, sociologické, sémantické, fonologické, morfologické, syntaktické, nebo psycholingvistické. (PACKARD, Jerome: 2004, str. 7-13)

[11] HOOSAIN, Rumjahn: 1992 cit. dle PACKARD, Jerome: 2004, str. 17

[12] PACKARD, Jerome: 2004, str. 7

také na dialektu a na kontextu, což může být dalším důvodem problematického určení hranic slov.[13] Slovo v čínštině bychom tedy mohli prozatím charakterizovat jako pojem, který lze najít v čínských překladových či výkladových slovnících, případně i v internetových vyhledávačích, které mohou podat aktuálnější informace o novotvarech daného jazyka. Podrobnější vhled do problematiky chápání slova, které pro nás bude základem k pochopení vlastností čínského kompozita, poskytneme v následujících podkapitolách.

3.1.2 Vývoj slovní zásoby

Lexikalizace slovní zásoby v čínštině má počátky již v období vlády dynastie Zhou, kdy se z jednoslabičných slov začala utvářet slova dvouslabičná.[14] Rozvoj složených slov započal ve velké míře v období vlády dynastie Han.[15] K tomuto procesu docházelo skládáním nebo zkracováním delších frází. Protože se v důsledku fonetického zjednodušení z mnoha jednoslabičných slov stala homofona, začala se vytvářet kompozita, díky nimž byla původní homofona odlišena.[16] Toto tvrzení vychází z předpokladu, že docházelo k funkčnímu přetížení slabik, avšak ztráta kontrastu mezi slabikami začala být kompenzována novými fonologickými prvky, jimiž byly tóny. Jedním z vysvětlení vzniku kompozit je také názor, že Číňané tradičně preferovali spojování slabik do párů, což však do jisté míry naráží na skutečnost, že v poezii došlo k rozvoji pěti a sedmislabičných vzorů.[17] Na základě informací o formování podoby slovní zásoby můžeme usuzovat, že ačkoli homofona díky začleňování tónů opět nabývala příznačnosti, proces pronikání tónů do jazyka nebyl rychlejší než proces utváření kompozit, jejichž vznik byl kromě snahy o sémantické rozlišení ovlivněn také inklinací k jisté vyváženosti, která mohla být příhodným jevem nejen v poezii.

3.1.3 Kategorizace čínských slov

Slova v čínštině můžeme rozdělit na jednoduchá a složená. Jednoduchá slova obsahují jeden morfém, který představuje jednu slabiku a zároveň jeden znak, zatímco složená slova se skládají z více než jednoho morfému.[18] Skládání[19] je nejčastějším

[13] PACKARD, Jerome: 2004, str. 17
[14] PACKARD, Jerome: 2004, str. 265
[15] FENG, Shengli: 1998, str. 197
[16] PACKARD, Jerome: 2004, str. 265-266
[17] FENG, Shengli: 1998, str. 213; 219
[18] PACKARD, Jerome: 2016, str. 220-221

způsobem slovotvorby v čínštině[20], a v závislosti na způsobu formování a povaze jednotlivých částí se složená slova vyskytují v různých podobách.[21] V současnosti je toto téma rozebírané mnoha lingvisty[22], což do systematizace složených slov vnáší určité nejasnosti. Z tohoto důvodu se zaměřím nejdříve na definici kompozit, jejichž charakteristika se v různých zdrojích značně liší.

Podle chápání západní lingvistiky jsou „pravá kompozita" tvořena složením samostatných slov[23], přičemž *Routlege Dictionary of Language and Linguistics* charakterizuje kompozitum jako výraz skládající se z alespoň dvou volných morfémů nebo morfémových konstrukcí[24]. Ačkoli běžná slova jsou v čínštině tvořena zpravidla více než jedním morfémem[25], v malém množství se vyskytují i víceslabičné morfémy obvykle převzaté z cizích jazyků, jako např. 玻璃 bōlí „sklo" nebo 玫瑰 méigui „růže", které vnáší určování kompozit nejasnosti. Objevují se rovněž názory, že v případě slovesných dvouslabičných jednomorfémových neboli binomických slov, oba z komponentů určitým způsobem přispívají k významu celého slova, tudíž lze jednotlivé komponenty považovat za dva samostatné morfémy, které se vyskytují pouze společně.[26] Při takovémto tvrzení si však můžeme položit otázku, zda podobný jev nemůže nastat i u binomických slov s jinou funkční charakteristikou, a to zejména pokud se takovéto slovo v jazyce používá často. Protože autorka tohoto tvrzení nedokládá své myšlenky konkrétními příklady, budeme se v rámci této práce řídit podle obecně rozšířeného pohledu na binomická slova, a nebudeme je řadit mezi kompozita. Předpokládáme, že se definice čínského kompozita bude lišit od západního pojetí, a proto se budeme tomuto jevu věnovat podrobněji.

U většiny čínských složených slov je alespoň jedna z částí vázaným kořenem[27] spíše než samostatným slovem. Podle západního chápání by tedy čínská dvouslabičná

[19] Kromě skládání lze vymezit také další složky utváření slovní zásoby, mezi něž patří odvozování, přechod k jinému slovnímu druhu, tvorba víceslovných pojmenování a frazeologismů, zkracování, výpůjčky z cizích jazyků a změny významu. (ČERNÝ, Jiří: 1998, str. 27)
[20] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2011, str. 758
[21] PACKARD, Jerome: 2016, str. 220-221
[22] CECCAGNO, Antonella: 2016, str. 227
[23] PACKARD, Jerome: 2004, str. 78
[24] BUSSMANN, Hadumod: 2006, str. 222
[25] LI, Charles, THOMPSON, Sandra: 1981, str. 45
[26] CHUNG, Karen Steffen: 2004, str. 136
[27] Kořen neboli sémantém je hlavním nositelem lexikálního významu slova. (LOTKO 2003, str. 101)

slova neměla být nazývána kompozity, ale spíše slovy s vázaným kořenem.[28] Podle Donga je nejběžnějším způsobem vytváření slov v čínštině skládání vázaných kořenů[29], přičemž jsou složená slova nejčastěji tvořena dvěma konstituenty[30]. Původně byla dvouslabičná slova v čínštině tvořena kombinací morfémů a získala označení 复合词 fùhécí „složená slova“, 复合 fùhé pak odpovídá označení „kompozita“. Následkem překladu proto došlo ke kolizi mezi rozlišováním západního a čínského pojetí kompozit.[31] Chao považuje za kompozita pouze slova s alespoň jednou vázanou složkou[32], zatímco Li a Thompson označují jako kompozita veškeré víceslabičné jednotky vykazující vlastnosti samostatných slov, které lze zároveň rozdělit na dva a více morfémů či prvků nesoucích význam, a to i v případě, že se morfémy tvořící tato slova v moderní čínštině nevyskytují samostatně.[33] Z poslední zmíněné definice vyplývá, že autoři za kompozita považují nejen slova s jednou a více vázanými složkami, ale také slova sestávající pouze ze složek volných, což rozporuje výše zmiňovanému západnímu označení čínských kompozit jako „slov s vázaným kořenem“.

Na příkladu dvouslabičných slov v čínštině můžeme definovat čtyři kategorie, které zahrnují složená slova, slova s vázaným kořenem, odvozená slova a gramatická slova. Jako složené slovo je označováno slovo skládající se ze dvou volných kořenů, např. 冰山 bīngshān „led + hora = ledovec“. Slovo s vázaným kořenem je tvořeno buď volným a vázaným kořenem nebo dvěma vázanými kořeny, např. 电脑 diànnǎo „elektrický + mozek = počítač“. Odvozené slovo je charakterizováno jako kombinace volného nebo vázaného kořenu a slovotvorného afixu, např. 房子 fángzi „dům + slovotvorná přípona = dům“. V případě kombinace slova s gramatickou příponou se jedná o gramatické slovo, např. 我们 wǒmen „já + sufix vyjadřující množné číslo = my“.[34] Jako kompozita tedy můžeme označit jednak slova tvořena dvěma volnými kořeny a dále také slova, která vznikla kombinací volného a vázaného kořenu nebo dvou vázaných kořenů. V rámci naší práce se proto budeme řídit touto definicí kompozit, přičemž je spolu s odvozenými a gramatickými slovy můžeme chápat jako

[28] PACKARD, Jerome: 2004, str. 78
[29] DONG, Xiufang: 2004 cit. dle ARCODIA, Giorgio F.: 2007, str. 82
[30] ZHU, Q. M.: 2005 cit. dle CUI et al.: 2018, str. 1
[31] PACKARD, Jerome: 2004, str. 78
[32] CHAO, Yuen Ren: 1968 cit. dle ARCODIA, Giorgio F.: 2007, str. 82
[33] LI, Charles N., THOMPSON, Sandra: 1981, str. 46
[34] PACKARD, Jerome: 2004, str. 80-81

slova složená. Je však potřeba mít na paměti, že někteří autoři označení složených slov a kompozit používají nejednotně. Jednoslabičná slova spolu s dvouslabičnými jednomorfémovými slovy budeme naopak považovat za jednoduchá slova.

3.2 Kompozita

S výjimkou předložek mohou kompozita v čínštině tvořit složky prakticky kterékoli funkční charakteristiky a mohou se vyskytovat na různých pozicích v rámci kompozita. Skutečnost, že v kompozitu dochází např. ke kombinaci substantiva a slovesa, slovesa a substantiva, nebo dvou substantiv neznamená, že funkční charakteristikou celého kompozita bude nutně substantivum.[35] V čínštině dochází rovněž k případům, kdy se funkční charakteristika kompozita neshoduje s žádným ze svých konstituentů.[36] Huang v rámci své analýzy vybraného vzorku dvouslabičných kompozit zjišťoval vliv funkční charakteristiky složek kompozit na funkční charakteristiku kompozita jako celku, přičemž z jeho výzkumu vyplývá, že největší část kompozit zaujímají substantiva, která jsou nejčastěji tvořena kombinací dvou substantiv, adjektivem a substantivem, nebo slovesem a substantivem. Druhou nejpočetnější skupinou jsou slovesa nejčastěji tvořena dvěma slovesy, slovesem a substantivem, případně substantivem a slovesem. Adjektivní kompozita se nejčastěji skládají ze dvou adjektiv, menší zastoupení měly kombinace sloves a substantiv, nebo substantiv a adjektiv.[37] Protože je rozdíl mezi nejpočetnějšími kombinacemi ve srovnání s dalšími variantami poměrně výrazný, z uvedených zjištění můžeme usoudit, že v případech kombinace konstituentů se stejnou funkční charakteristikou existuje velká pravděpodobnost, že funkční charakteristika kompozita a jeho konstituentů se bude shodovat i na jiných vzorcích slov.

3.2.1 Vztahy členů v kompozitech

V rámci slovotvorby můžeme ze sémantické perspektivy rozlišovat různé úrovně vztahů členů v kompozitech.[38] Podle kategorizace z šedesátých let minulého století lze pro čínštinu definovat pět typů kompozit, jimiž jsou koordinativní kompozita, např. 长短 `chángduǎn` „dlouhý + krátký = délka“, kompozita tvořena podmětem a přísudkem,

[35] HUANG, Shuanfan: 1998, str. 263
[36] SCALISE et al. 2009, str. 53-54
[37] HUANG, Shuanfan: 1998, str. 264
[38] QU, Weiruo: 2008, str. 2663

např. 头疼 tóuténg „hlava + bolet = bolest hlavy“, subordinativní kompozita, např. 黑板 hēibǎn „černý + deska/tabule = tabule“, výsledková kompozita, např. 吃饱 chībǎo „jíst + plný = nasytit se“ a kompozita tvořena slovesem a předmětem, např. 负责 fùzé „nést + odpovědnost = být odpovědný za“.[39] V průběhu let odborníci zabývající se kompozity navrhli různé varianty kategorizace, které podrobněji rozebírají Scalise a Bisetto, a s využitím některých poznatků od svých předchůdců uvádí vlastní kategorizaci.[40] Podle jejich prvotní kategorizace jsou kompozita rozdělena na subordinativní, atributivní a koordinativní, přičemž každá z kategorií se dělí na endocentrické a exocentrické.[41] Na základě svého výzkumu však tito autoři svou kategorizaci pozměnili nahrazením skupiny atributivních kompozit kategorií s označením ATAP, která se dále dělí na atributivní a apozitivní.[42] Celou tuto kategorizaci dále pro potřeby čínštiny upravují Ceccagno a Basciano.[43] V naší práci jsme se na základě výše zmíněné kategorizace rozhodli nevyužívat nadřazené označení ATAP, protože vzhledem k povaze našeho vzorku slovní zásoby neočekáváme výskyt apozitivních kompozit, a v případě jejich identifikace v analýze na ně upozorníme.

U subordinativních kompozit zmiňovaní autoři dále vymezili podkategorii označovanou jako *„ground“*, kdy hlavu[44] tvoří sloveso a podkategorii *„verbal-nexus“*, v jejímž případě hlavu tvoří deverbativum[45]. Ačkoli Huang dospěl k závěru, že v čínštině nelze hlavu slov určit vůbec[46], Packard zastává názor, že hlavu slova nelze určit v případech, kdy funkční charakteristika slova nekoresponduje s funkční charakteristikou alespoň jednoho z konstituentů[47], z čehož vyplývá, že v ostatních případech hlavu[48] slova identifikovat můžeme. Protože se v rámci členění kompozit pojem „hlava“ vyskytuje jako klíčový termín pro zařazení do určité kategorie, můžeme

[39] HUANG, James C.-T.: 1984, str. 61-62
[40] SCALISE, Sergio, BISETTO, Antonietta: 2011, str. 49-82
[41] SCALISE, Sergio, BISETTO, Antonietta: 2011, str. 64
[42] SCALISE, Sergio, BISETTO, Antonietta: 2011, str. 72-75
[43] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 74-81
[44] Hlavou v této práci rozumíme část kompozita, která je vzhledem k celému významu slova důležitější než další člen kompozita, jímž je blíže určena. Hlava ve dvouslabičných kompozitech se může nacházet vlevo, vpravo, na obou stranách zároveň, nebo není určena.
[45] „Deverbativum“ je odvozenina slovesa, která má povahu různých slovních druhů. (LOTKO, Edvard: 2003, str. 27)
[46] HUANG, Shuanfan: 1998, str. 261
[47] PACKARD, Jerome: 2004, str. 196
[48] Zatímco v substantivech se hlava nachází obvykle v pravé části slova, u sloves se vyskytuje naopak vlevo. (PACKARD, Jerome: 2004, str. 39.)

konstatovat, že toto označení má i v čínštině nezanedbatelný význam, ačkoli jeho aplikace v případě konkrétních slov, a především jednotlivých konstituentů nemusí být zcela jednoznačná. V případech, kdy budeme hovořit o konstituentu, který není hlavou, budeme používat přívlastek „přidružený“. Naše subordinativní kompozita jsme se rozhodli nepodrobovat členění na dvě výše zmíněné subkategorie.

Kategorizace koordinativních kompozit zůstala v upravené verzi citovaných autorů beze změny. U všech nových podkategorií zároveň zůstalo dělení na endocentrické a exocentrické skupiny.[49] Při určování kategorie kompozit musíme mít na paměti, že stejná struktura u dvou různých kompozit nutně neznamená, že vztahy mezi konstituenty v obou kompozitech budou také stejné.[50] Vzhledem k nejednoznačnému chápání příslušnosti některých kompozit se autoři předchozích výzkumů řídili podmínkou, že zařazení kompozita se odvíjí primárně od gramatického vztahu konstituentů a následně od sémantického vztahu konstituentů i celého kompozita a posléze od umístění hlavy.[51] V souladu se zvolenou klasifikací níže charakterizujeme jednotlivé kategorie kompozit podrobněji a s odkazem na autory kategorizace objasníme také vyskytující se nesoulad mezi strukturou a kategorií kompozit.

3.2.2 Subordinativní kompozita

Podle kategorizace, se kterou Ceccagno a Basciano pracují, patří do skupiny subordinativních kompozit kombinace buď slovesné hlavy nebo hlavy tvořené deverbativem, která vykresluje argument [52], který je zastoupen přidruženým konstituentem, např. 禁毒 jìndú „zakázat + jed = zakázat drogy“, 毒贩 dúfàn „drogy + prodejce = drogový dealer“. Vyskytují se zde i varianty subordinativních kompozit, v nichž dochází ke kombinaci slovesné hlavy s dalším slovesem, které vystupuje jako komplement, např. 入住 rùzhù „přijít/vejít + bydlet/ustat = nastěhovat se do“. Mezi subordinativní kompozita se řadí také případy, kdy je hlavou relační substantivum, jehož přidružený konstituent má vlastnost sémantického argumentu. Jinými slovy, tento sémantický argument činí substantivum hlavou, např. 价差 jiàchā „cena + rozdíl =

[49] SCALISE, Sergio, BISETTO, Antonietta: 2011, str. 49-82
[50] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 74
[51] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 74
[52] „Argument“ v jazykovědě odkazuje na výraz, který blíže určuje význam predikátu. (KARLÍK, Petr: 2017)

cenové rozdíly“.[53] Tato charakteristika subordinativního vztahu se na první pohled překrývá s vlastnostmi kompozit spadajících do kategorie ATAP, zejména těch atributivních. Proto vysvětlíme, jakou roli zde hraje relační substantivum.

Vlastnosti relačního substantiva vysvětluje Asudeh na příkladu anglického slova *neighbour* „soused“, které vyžaduje spojení s doplňující informací, což zjednodušeně můžeme vysvětlit tak, že je potřeba blíže určit čí tento soused je.[54] Jak uvádí Jos a Scha, do této skupiny patří také slova jako např. *speed* „rychlost“, *distance* „vzdálenost“ nebo *rating* „hodnocení“.[55] Konstituenty 价 jià „cena“ nebo 嫂 sǎo „švagrová“ ve slově 警嫂 jǐngsǎo *„zdvořilé označení manželky policisty“*[56], které jsou uváděny jako příklady pro tuto kategorii kompozit, rovněž vyžadují bližší určení, proto jsou chápána jako relační substantiva. Na těchto případech si můžeme povšimnout, že relační substantivum může stát na levé i pravé straně kompozita, avšak v obou případech je kompozitum zařazeno do kategorie subordinativní.

3.2.3 Atributivní a apozitivní kompozita

U atributivních kompozit dochází ke vztahu modifikátoru a hlavy. O tomto druhu kompozit můžeme hovořit v případě, že je přidruženým konstituentem adjektivum nebo substantivum vyjadřující vlastnost hlavy, např. 黑金 hēijīn „černý/ilegální + peníze = úplatky, špinavé peníze“, 天价 tiānjià “obloha + cena = astronomické ceny“, a také pokud přidružený konstituent vystupuje jako doplněk blíže určující hlavu, např. 口算 kǒusuàn „ústa + počítat = počítat ústně/nahlas“, což platí i pro slovesný přidružený konstituent blíže určující hlavu, např. 卖场 màichǎng „prodávat + místo/prostranství = tržiště“.[57] Za apozitivní kompozita jsou považovány případy, kdy přidružený konstituent v podobě substantiva vyjadřuje vlastnost konstituentu s hlavou, a chová se tedy jako atribut, přičemž nese metaforický význam.[58] Podle vzorové analýzy autorů této kategorizace[59] se hlava u tohoto druhu kompozit vyskytuje výhradně vpravo.[60] Protože

[53] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 77-78
[54] ASUDEH, Ash: 2005, str. 375-376
[55] DE BRUIN, Jos, SCHA, Remko: 1988, str. 25
[56] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 78
[57] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 78
[58] SCALISE, Sergio, BISETTO, Antonietta: 2011, str. 74-75
[59] Na výsledky výzkumu autorů A. Ceccagno a B. Basciano v naší práci dále odkazujeme jako na „vzorovou analýzu“, potažmo „vzorový výzkum“.
[60] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 80-81

jsme zaznamenali společné rysy mezi některými atributivními a subordinativními kompozity, věnujeme vysvětlení rozdílů mezi těmito kategoriemi samostatnou kapitolu.

3.2.4 Koordinativní kompozita

Koordinativní kompozita se vyznačují logickým souladem mezi konstituenty, např. 新锐 xīnruì „nový + ostrý = špičkový“, synonymií, např. 胜迹 shèngjì „vítězství, dosažení + vyhrát/vítězství“, antonymií, např. 呼吸 hūxī „vydechovat + nadechovat = dýchat“, redundancí, např. 松树 sōngshù „borovice + strom = borovice“, nebo reduplikací, např. 天天 tiāntiān „den + den = každý den“.[61] Funkční charakteristika obou konstituentů je v případě této vazby obvykle stejná.[62] Tato kategorie kompozit je poměrně bezproblémová, ačkoli můžeme zaváhat při výskytu redundance, kterou nemusíme na první pohled rozpoznat. Jak napovídá označení „redundance“, v kompozitu se vyskytuje informace, která je nadbytečná. To můžeme vidět právě na zde uváděném příkladu, kdy 树 shù „strom“ je informací, která nemá v tomto slovním spojení přílišný význam, protože 松 sōng „borovice“ samo o osobě nese také informaci, že se jedná o druh stromu.

3.2.5 Rozdílné kategorie ve strukturálně stejných kompozitech

Při porovnání sloves 竞买 jìngmǎi “soutěžit + koupit = soutěžit o koupi“, 跃升 yuèshēng „skákat + zvýšit se = skokově narůstat“ 推展 tuīzhǎn „doporučit + vystavit = doporučit a vystavit za účelem prodeje“ můžeme nabýt dojmu, že všechna tato kompozita budou patřit do stejné kategorie. Jak však Caccagno a Basciano upozorňují, je potřeba brát v potaz i syntaktický a sémantický vztah mezi konstituenty, což může mnohdy činit obtíže. V prvním slově je hlavou 竞 jìng „soutěžit“, přičemž 买 mǎi „koupit“ zde vystupuje jako komplement, tudíž se kompozitum řadí mezi subordinativní. Ve druhém uváděném případě je hlavou 升 shēng „zvýšit se“, zatímco 跃 yuè „skákat“ určuje jakým způsobem k nárůstu dochází, a kompozitum je považováno za atributivní. U posledního z těchto příkladů význam slova naznačuje, že žádný z členů nemá nadřazený nebo podřazený význam, proto je kompozitum označeno

[61] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 79
[62] CHAO, Yuen Ren: 1968, str. 372

jako koordinativní.[63] Na základě tohoto vysvětlení rozdílného zařazení kompozit můžeme říci, že znalost významu jak celého slova, tak i jeho konstituentů je pro určení kategorie stěžejní, a v žádném případě nelze pracovat pouze se znalostí funkčních charakteristik.

U kategorizace, kterou vytvořili Bisetto a Scalise, navrhují Ceccagno a Basciano úpravu, která systematizuje nesrovnalosti při kombinaci substantiva a slovesa, kterými je tvořeno slovesné kompozitum. Příkladem je 笔伐 bǐfá „štětec + útočit = písemně útočit/odsuzovat“ a 口算 kǒusuàn „ústa + počítat = počítat ústně/nahlas“, kdy první ze slov bylo původně řazeno jako subordinativní, což s ohledem na sémantickou rovinu způsobovalo nejasnosti v kategorizaci kompozit jako takové, protože obě kompozita mají hlavu vpravo. Nový návrh řadí obě kompozita do skupiny ATAP. Tento krok je teoreticky podložen skutečností, že atributivní kompozita mají hlavu vpravo, zatímco subordinativní ji mají vlevo, anebo se jedná o exocentrické[64] kompozitum.[65] Podmínka pro zařazení do subordinativní nebo atributivní kategorie podle polohy hlavy kompozita je pro naši analýzu klíčovou informací. Kromě toho však potřebujeme stanovit kritérium pro zařazení kompozita v případě, že nedokážeme určit hlavu.

Při kombinaci slovesného a substantivního konstituentu, kdy funkční charakteristikou celého kompozita je substantivum nebo sloveso, Ceccagno a Basciano objasňují kritéria pro zařazení do skupiny subordinativních nebo naopak atributivních kompozit. Kompozitum 投资 tóuzī „vložit + peníze = investovat“ má hlavu v levé části, což jej řadí do kategorie kompozit subordinativních. Naproti tomu u 飘尘 piāochén „vznášet se + prach = polétavý prach“ se hlava nachází vpravo, což znamená, že toto kompozitum patří do skupiny atributivních. V případě porovnání slova 文胸 wénxiōng „zakrýt + poprsí = podprsenka“ a 监事 jiānshì „dohlížet + záležitost/povinnost = vedoucí/inspektor/školitel“ je problematické hlavu kompozita definovat. Autoři kategorizace však uvádí podmínku, že pokud se u tohoto typu struktury má jednat o atributivní kompozita, musí se jeho výklad shodovat s významem substantivního konstituentu. Tato dvě kompozita jsou proto zařazena do kategorie

[63] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 74

[64] Exocentrická a endocentrická kompozita blíže rozvádíme v části *Endocentrická a exocentrická kompozita*.

[65] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 76

subordinativních.[66] Na základě těchto příkladových slov můžeme konstatovat, že určení hlavy je pro zařazení kompozit do správné kategorie stěžejní.

3.2.6 Endocentrická a exocentrická kompozita

Za endocentrické se označuje kompozitum, které má hlavu [67], a to buď kategoriální[68], nebo sémantickou[69], přičemž celé slovo je hyponymem této hlavy[70], zatímco za exocentrické se považuje kompozitum, v němž hlavu nedokážeme identifikovat.[71] Exocentrická kompozita se někdy charakterizují i tak, že jednoduše nejsou endocentrická. [72] Ačkoli toto vymezení není jedinou charakteristikou endocentrických a exocentrických kompozit objevující se v odborné literatuře, rozhodli jsme se z ní vycházet především proto, že podle našeho názoru nejvíce odpovídá výsledkům části analýzy, kterou Ceccagno a Basciano uvádí ve svém výzkumu, který důkladně zdůvodňuje zařazení do jednotlivých skupin pouze v některých případech. Z výzkumu také vyplývá, že význam endocentrických kompozit věcně souvisí s významem hlavy, zatímco exocentrická mají vůči hlavě přenesený význam, nebo mezi znaky a kompozitem není patrná významová souvislost.

3.2.7 Vícečlenná kompozita

Jak jsme již nastínili, většina kompozit se skládá ze dvou morfémů, avšak vyskytují se i kompozita složena z několika morfémů, a to buď v subordinativní formě, kdy jsou morfémy hierarchicky uspořádané, nebo v méně časté koordinativní formě, kdy dochází k sledu jednotlivých částí kompozita. Mezi nejproduktivnější vícečlenná kompozita patří trojmorfémová, která se nejčastěji vyskytují v následujících kombinacích: 1) A-SS, 2) AS-S, 3) VO-S a 4) SSS, méně častými kombinacemi pak jsou 5) VV-S, 6) AA-S, 7) VK-S a další.[73] U čtyřslabičných kompozit obvykle dochází ke kombinaci dvojic v subordinativním vztahu, nebo případně je vazba chápána jako spojení dvojice, která je následována dvěma jednotlivými konstituenty, což rytmicky

[66] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 76-77
[67] HUANG, James C.-T.: 2014, str. 11
[68] „Kategoriální hlavou“ je konstituent, který se po formální stránce, tedy v lexikální kategorii a subkategorizačním rámci, který zohledňuje syntaktickou rovinu, shoduje s celým kompozitem. (CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 72; VESELOVSKÁ, Ludmila: 2017)
[69] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 72
[70] BLOOMFIELD, Leonard: 1933, str. 235 cit. dle SCALISE, Sergio et al.: 2009, str. 49
[71] HUANG, James C.-T.: 2014, str. 11
[72] BAUER, Laurie: 2008, str. 51
[73] CHAO, Yuen Ren: 1968, str. 364; 481

připomíná kombinaci dvojic. V případě kompozit skládajících se z více než čtyř slabik dochází k tendenci dělení částí kompozita do dvojic. Pětislabičná kompozita jsou častější v kombinaci dvojice a trojice morfémů spíše než naopak. Kombinaci dvou trojic se však čínština vyhýbá, proto se u delších kompozit přiklání k dělení na dvojice s případnou kombinací jednotlivé slabiky.[74] Vzhledem k povaze vícečlenných kompozit v čínštině můžeme konstatovat, že odpovídají západní definici kompozit, kterou jsme uváděli dříve. Toto zjištění nám tak může pomoci chápat uspořádání kompozit obecně. Protože vícečlenným čínským kompozitům není v odborné literatuře podle našeho názoru věnována dostatečná pozornost, a zastáváme názor, že jejich členění by mělo být nejdříve podloženo kvalitní analýzou vypracovanou odborníky, kteří se tomuto tématu dlouhodobě věnují, rozhodli jsme se vícečlenná kompozita z našeho korpusu prozatím analýze nepodrobovat.

3.2.8 Rozdíly mezi kompozity a frázemi

Při rozhodování, zda se jedná o kompozitum nebo frázi musíme zohlednit několik faktorů. O kompozita se jedná v případě, že se v pojmu vyskytuje alespoň jeden vázaný morfém. Pokud jsou volné oba morfémy, je nutno vzít v úvahu, zda se ve slově vyskytuje neutrální tón, např. 煎饼 „*druh placku*“, zda platí, že se pojem nedá rozšířit bez zásadní změny významu, např. 橡皮 „guma“ nebo zda se jedná o exocentrickou konstrukci. Pokud tyto podmínky nejsou splněny, jedná se o frázi. Většina kompozit má lexikální význam, zatímco u frází je lexikální význam méně častý a takovéto fráze označujeme jako idiomy.[75] Výše zmíněné podmínky však nejsou jedinými kritérii pro označení pojmu za kompozitum nebo frázi.

Schäfer se ve svém článku věnuje problematice vhodného zařazení pojmů tvořených adjektivem a substantivem, které se vyskytují nejen jako kompozita a fráze, ale také jako pojmy, u nichž je sporné, do které z těchto dvou kategorií patří. Jako příklad kompozita uvádí 黑板 „tabule“, frází rozumí např. 黑的狗 „černý pes“ a za sporné považuje 大盘子 „velký talíř“. Z jeho slov vyplývá, že určení sporných pojmů závisí na pohledech, jimiž lingvisté na tento jev nahlíží.[76] Pokud vezmeme v úvahu, že

[74] CHAO, Yuen Ren: 1968, str. 484-487
[75] CHAO, Yuen Ren: 1968, str. 359-364
[76] SCHÄFER, Martin: 2009, str. 282; 287

význam slov v čínštině do značné míry odvozujeme podle kontextu, měli bychom zřejmě tento přístup uplatnit i v případě nejednoznačnosti kategorie kompozita.

3.2.9 Zkoumání kompozit v minulosti

Přestože Chao Yuenren a Zdenka Heřmanová-Novotná nepatří mezi autory, jejichž výzkum přímo ovlivnil podobu naší kategorizace, považujeme je v souvislosti s tématem kompozit za významné osobnosti, proto jim věnujeme tuto podkapitolu.

Chao Yuenren

Tento čínský lingvista je autorem publikace *A Grammar of Spoken Chinese* a jak jsme zjistili v průběhu psaní této práce, na jeho výzkum odkazuje mnoho pozdějších autorů zabývajících se kompozity. Proto jsme se rozhodli zde tohoto lingvistu představit a porovnat jeho kategorizaci kompozit s námi aplikovaným systémem, který jsme našli jako v současnosti nejaktuálnější.

Chao Yuenren se narodil roku 1892 a po dokončení střední školy v Nanjingu využil možnosti studia v Americe, přičemž původně zamýšlel stát se elektroinženýrem. Namísto aplikovaných věd se však posléze zaměřil na více teoretická studia, získal bakalářský titul z matematiky a doktorský titul z filozofie. V průběhu studií se věnoval také němčině, francouzštině, sanskrtu a základům lingvistiky, kterou později rovněž studoval. V Evropě studoval také fonologii a experimentální fonetiku. Vyučoval nejen na univerzitách v USA, ale také v Číně, zejména na Qinghua University, která oficiálně vznikla v roce 1925. Angažoval se v mnoha významných aktivitách, z nichž můžeme zmínit například jeho funkci ředitele oddělení zabývajícím se výzkumem lingvistiky v rámci Academia Sinica. Kromě již zmiňované publikace patří mezi jeho nejvýznamnější práce publikace *Cantonese Primer* (1947), *Mandarin Primer* (1956) a *Readings in Sayable Chinese* (1968).[77] Podle množství informací, které jsou o Chao Yuenrenovi dostupné ve zdroji, z něhož zde citujeme, lze usoudit, že tato osobnost sehrála, nejen ve výzkumu lingvistiky, opravdu klíčovou roli, na což dodnes navazuje mnoho dalších vědců.

V publikaci *A Grammar of Spoken Chinese* dělí Chao dvoučlenná kompozita do pěti kategorií, které člení na další podkategorie. První kategorií je vazba podmětu a přísudku, následuje skupina koordinativních kompozit, dále subordinativní kompozita,

[77] LEVENSON, Rosemary: 2011

kompozita ve vazbě slovesa a předmětu a kompozita tvořena slovesem a komplementem.[78] Tuto kategorizaci posléze přebral Huang, z jehož článku v části *Vztahy členů v kompozitech* uvádíme u kategorií i příkladová kompozita. Pokud toto členění porovnáme s námi aplikovanou kategorizací, můžeme si všimnout některých podobností, avšak jako celek se od naší kategorizace liší. Pokud bychom prováděli analýzu paralelně podle obou způsobů členění kompozit, v mnoha případech bychom dospěli k rozporuplnému závěru.

Zdenka Heřmanová-Novotná[79]

Česká sinoložka Zdenka Heřmanová-Novotná se narodila v roce 1930 v Rakovníku a po maturitě se stala studentkou profesora Jaroslava Průška na Univerzitě Karlově v Praze. Posléze pracovala v Orientálním ústavu ČSAV, v jehož rámci sestavovala devítidílný *Česko-čínský slovník*. Zpracovala také mnoho překladů z čínštiny, mezi něž patří například také dílo *Opičí král*. V rámci svého výzkumu publikovala i články rozebírající kompozita.[80] Ačkoli v této problematice od Heřmanové-Novotné nemáme natolik rozsáhlé informace jako v případě Chao Yuenrena, považujeme ji nejen v souvislosti s výzkumem kompozit za důležitou osobnost české sinologie.

V jednom ze svých článků Heřmanová-Novotná popisuje proces vzniku odborných názvů v čínštině, kde říká, že mnoho mezinárodních názvů začalo být přejímáno po hnutí 4. května 1919 na základě zvukové podoby, později se však značná část názvů převedla podle sémantického významu vycházejícího ze zdrojového jazyka. Heřmanová-Novotná uvádí, že mnoho termínů je výsledkem vysvětlení určitého pojmu, popisem jeho funkce nebo způsobu užití, přičemž v padesátých letech měla možnost tyto procesy utváření slov osobně sledovat. V článku uvádí pro ilustraci několik termínů, např. 消毒 `xiāodú` „odstranit + jed = dezinfekce“, 电视 `diànshì` „elektrický + dívat se = televize“, 紫外线 `zǐwàixiàn` „fialový + vně + paprsek = ultrafialový paprsek“,[81] na nichž ukazuje významovou souvislost znaků a celého pojmu.

[78] CHAO, Yuen Ren: 1968, str. 368-480
[79] Příjmení této autorky se v některých dílech uvádí dívčím jménem Novotná, v jiných dílech se nachází pouze příjmení Heřmanová, nebo obě příjmení, tedy Heřmanová-Novotná. V naší práci jsme se rozhodli jednotně používat poslední uvedenou verzi. Z důvodu dodržení přesnosti bibliografických údajů uvádíme v celé práci část příjmení, která není v citovaném díle uvedena, v závorkách.
[80] HONZÁK, Tomáš: 2001
[81] HEŘMANOVÁ-NOVOTNÁ, Zdenka: 1973, str. 276-277

Tvorbou nových termínů se zabývala Čínská akademie věd a navzdory zpomalení této činnosti v důsledku politických událostí se tyto pojmy v jazyce udržely, čemuž beze sporu napomohla jejich popisná a snadno osvojitelná forma.[82] Heřmanová-Novotná se ve vztahu k tomuto tématu zabývala rozdíly ve struktuře původních čínských výrazů a výpůjček[83] a procesem jejich pronikání do čínštiny, přičemž se věnovala i výzkumu kompozit. Z jejího vysvětlení vyplývá, že ačkoli cizojazyčné morfémy ztrácí při převodu do čínštiny význam, v důsledku čehož jsou bez ohledu na jejich počet ve slově považovány za jednomorfémové jednotky, v některých případech mohou být výpůjčky také považovány za kompozita. [84] V článku *Morphemic Reproductions of Foreign Lexical Models in Modern Chinese* se v rámci problematiky složených slov a kompozit zabývá kombinací cizojazyčných výpůjček s původními čínskými slovy a uvádí kategorizaci podle typu vazby atributu. Těchto osm kategorií je rozděleno v závislosti na kombinacích funkčních charakteristik, přičemž autorka pro každou kategorii uvádí několik příkladů. Nejedná se však o kompozita dvouslabičná, ale víceslabničná.[85] Výzkum kompozit v podání Chao Yuenrena je ve srovnání s Heřmanovou-Novotnou naší práci bližší a na základě informací nalezených o Heřmanové-Novotné jakožto sinoložce jsme dospěli k závěru, že její výzkum kompozit byl zaměřen primárně na čínské výpůjčky z cizích jazyků, přičemž nerozlišovala kategorizaci, kterou bychom mohli připodobnit té naší. Tématem kompozit se zabývala z jiné perspektivy, než kterou uplatňujeme v našem výzkumu, avšak její poznatky měly v době publikování nepochybně velký přínos, a to zejména pro další výzkum výpůjček.

3.2.10 Teoretický původ naší kategorizace kompozit

Mezi autory, na jejichž výzkumu jsme teoreticky ukotvili naši práci, se řadí Sergio Scalise and Antonietta Bisetto, z jejichž článku *The Clasification of Compounds* čerpaly další, pro náš výzkum velmi významné autorky Antonella Ceccagno and Bianca Basciano, které v článku *Classification of Chinese Compounds* aplikovaly dřívější poznatky na čínská kompozita. V této kapitole se seznámíme s některými myšlenkami vybraných autorů, konkrétně Sergia Scalise, jakožto reprezentanta autorů kategorizace, která je vzorem pro náš výzkum, a dále Martina Haspelmatha a Leonarda Bloomfielda,

[82] HEŘMANOVÁ-NOVOTNÁ, Zdenka: 1973, str. 276-277
[83] HEŘMANOVÁ-(NOVOTNÁ), Zdenka: 2003, str. 206
[84] (HEŘMANOVÁ)-NOVOTNÁ, Zdenka: 1968, str. 318-319
[85] HEŘMANOVÁ-NOVOTNÁ, Zdenka: 1975, str. 160-162

jejichž výzkum se spolu s několika dalšími autory stal zdrojem poznatků pro výše uvedené články.

Sergio Scalise

Sergio Scalise se jako profesor obecné lingvistiky dlouhodobě zaměřuje zejména na morfologii a kompozita.[86] Tento autor ve spolupráci s Iren Vogel v publikaci *Cross-disciplinary Issues in Compounding* vysvětluje význam zkoumání kompozit, která kromě toho, že jsou považována za slova, vykazují také známky určité neviditelné vnitřní syntaxe.[87] Scalise se dále ztotožňuje s názorem Jackendoffa, podle nějž kompozita poskytují vhled do dřívějších fází vývoje jazyka.[88] Toto tvrzení podle nás ilustrují také články Zdenky Heřmanové-Novotné, které se zabývají původem čínských slov, zejména kompozit. Analýza kompozit může podle našeho názoru navíc pomoci objasnit sémantickou podstatu termínů, což pro nerodilého mluvčího může znamenat nejen lepší pochopení, ale také snazší zapamatování slovní zásoby.

Martin Haspelmath

Německý lingvista Martin Haspelmath se narodil v roce 1963[89] a v současnosti působí jako profesor na Universität Leipzig. Mezi jeho nejvýznamnější publikace patří *World Atlas of Language Structures* a *Understanding Morphology*,[90] v jejímž rámci se věnuje tématu kompozit.[91] Haspelmath poukazuje na skutečnost, že zatímco v angličtině je z hlediska kombinace funkčních charakteristik konstituentů nejproduktivnější spojení dvou substantiv, přičemž sloveso a substantivum se vyskytuje zřídka, v některých polysyntetických[92] jazycích je mnoho kompozit tvořeno právě vazbou slovesa a předmětu.[93] V praktické části práce si ukážeme, jaké kombinace funkčních charakteristik se v našem korpusu vyskytují nejčastěji.

Podle Haspelmatha je koordinativní vztah členů postaven na stejnou úroveň jako endocentricita a exocentricita[94], což nekoresponduje s naší kategorizací. Při porovnání

[86] *ResearchGate*: 2008-2019
[87] SCALISE, Sergio, VOGEL, Irene: 2010, str. 2
[88] JACKENDOFF, Ray: 2009, str. 113 cit. dle SCALISE, Sergio, VOGEL, Irene: 2010, str. 3
[89] *Missouri University of Science & Technology*: [online]: 2019
[90] HASPELMATH, Martin [online]: 2019
[91] HASPELMATH, Martin: 2002, str. 85-97
[92] Charakteristickým rysem polysyntetických jazyků je tvorba nových významů pomocí spojování slov. Do této skupiny se řadí i čínština. (MAREŠ, Petr: 2014, str. 39) Haisová ve své bakalářské práci dochází k závěru, že ačkoli prvky polysyntetických jazyků v čínštině převažují, vyskytují se zde také rysy izolačních, aglutinačních i introflexivních jazyků. (HAISOVÁ, Marie: 2011, str. 46)
[93] HASPELMATH, Martin: 2002, str. 86
[94] HASPELMATH, Martin: 2002, str. 89

s Bloomfieldem, jehož členění kompozit uvádíme níže, nelze přehlédnout názorový rozpor ve vnímání kompozit, který jsme zaznamenali i ve výzkumu mnoha dalších lingvistů.

Leonard Bloomfield

Tento americký lingvista se narodil v roce 1887 a jeho nejvýznamnějším dílem byla kniha *Language*, která poprvé vyšla v roce 1933. Díky studiu sanskrtu čerpal z myšlenek autora Pāṇini, který žil v severozápadní Indii v 6. st. př. n. l., jejichž vliv se odráží v Bloomfieldově díle, kromě jiného, právě na popisu kompozit jako endocentrických nebo exocentrických.[95] V tomto díle upozorňuje Bloomfield také na skutečnost, že mnoho lingvistů považuje existenci určitých typů složených slov nacházejících se v jejich jazyce za samozřejmost i v případě jiných jazyků, což však nemusí platit.[96] Zabývá se také otázkou nakolik určitá kompozita odpovídají syntaktickým pravidlům a uvádí dvě hlavní kategorie kompozit, označené jako kopulativní[97] a determinativní[98], které se dále dělí na atributivní a subordinativní.[99] Jak zmiňují Ceccagno a Basciano, Bloomfieldova kategorizace je jednou těch, které se staly základem pro nové členění,[100] které uplatňujeme v naší práci. Přestože naše současná kategorizace strukturálně zcela neodpovídá Bloomfieldovu dělení, jeho kategorii kopulativních kompozit můžeme připodobnit našim koordinativním kompozitům, zatímco u pojmenování atributivních a subordinativních kompozit nacházíme shodu. Protože se tento autor nezabýval čínskými kompozity, neuvádíme zde jeho vzorové příklady.

[95] WORLD HERITAGE ENCYCLOPEDIA™ [online]: 2019
[96] BLOOMFIELD, Leonard: 1979, str. 233
[97] „Kopulativní vztah“ odkazuje na rovnocennost dvou nebo více složek. (KARLÍK Petr, GRUET ŠKRABALOVÁ Hana: 2017)
[98] „Determinativním“ se rozumí syntaktický nebo syntakticko-sémantický vztah mezi řídícím a závislým členem. (LOTKO 2003, str. 26)
[99] BLOOMFIELD, Leonard: 1979, str. 234-235
[100] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 71-72

3.3 Odvozená a gramatická slova

V této části se okrajově věnujeme odvozeným a gramatickým slovům, která spolu s kompozity patří mezi složená slova, a bez jejichž definice bychom ztěží vyhledávali kompozita.

Jak již bylo zmíněno výše, čínština používá dva druhy afixů, jimiž jsou slovotvorné a gramatické afixy, na jejichž základě rozlišujeme slova odvozená a gramatická.[101] Do skupiny odvozených slov se řadí slova s předponami 阿 ā, 半 bàn, 超 chāo, 次 cì, 初 chū, 打 dǎ, 大 dà, 单 dān, 第 dì, 多 duō, 反 fǎn, 泛 fàn, 防 fáng, 非 fēi, 复 fù, 负 fù, 高 gāo, 后 hòu, 可 kě, 老 lǎo, 类 lèi, 零 líng, 软 ruǎn, 前 qián, 亲 qīn, 全 quán, 未 wèi, 无 wú, 相 xiāng, 小 xiǎo, 亚 yà, 准 zhǔn, 总 zǒng, příponami 吧 ba, 巴 bā, 版 bǎn, 虫 chóng, 蛋 dàn, 的 de, 度 dù, 儿 er, 尔 ěr, 法 fǎ, 夫 fū, 感 gǎn, 哥 gē, 工 gōng, 观 guān, 鬼 guǐ, 棍 gùn, 汉 hàn, 乎 hū, 户 hù, 化 huà, 家 jiā, 件 jiàn, 匠 jiàng, 姐 jiě, 界 jiè, 具 jù, 客 kè, 来 lái, 佬 lǎo, 率 lǜ, 论 lùn, 迷 mí, 民 mín, 品 pǐn, 气 qì, 然 rán, 热 rè, 嫂 sǎo, 师 shī, 士 shì, 式 shì, 手 shǒu, 坛 tán, 通 tōng, 头 tóu, 见 jiàn, 星 xīng, 型 xíng, 性 xìng, 学 xué, 秀 xiù, 爷 yé, 于 yú, 员 yuán, 者 zhě, 子 zi, 族 zú, a vponami 得 dé, 不 bù a 里 lǐ[102], přičemž jsou tyto afixy obvykle vázanými morfémy.[103] Rozlišení volného a vázaného morfému však nemusí být vždy jednoznačné.[104] Slovotvorné afixy se vyznačují několika vlastnostmi, a to jednak schopností změnit funkční charakteristiku složky, k níž se připojují, dále tendencí pojit se pouze s vybranými členy kategorie, jejich význam je také podle kontextu poměrně variabilní a rovněž se mohou pojit s volnými i vázanými morfémy. Mezi gramatické afixy pak patří 不 bù, 得 dé, 过 guò, 了 le, 们 men, 着 zhe a 著 zhe.[105]

[101] BUSSMANN, Hadumod: 2006, str. 221

[102] FU, Ruomei: 2014, str. 123-124; PACKARD, Jerome: 1998, str. 222; PACKARD, Jerome: 2004, str. 74; TIEE, Henry Hung-Yeh: 2015, str. 248; WU, Andi: 2003, str. 6; 26-27

[103] Protože se v rámci jednoho zdroje obvykle nacházelo pouze několik vybraných příkladů afixů, považovali jsme za vhodné uvést veškeré nalezené položky na jednom místě. Zároveň však chceme upozornit, že tato kapitola není hlavním tématem naším práce, proto výčet afixů nemusí být kompletní.

[104] WU, Andi: 2003, str. 6

[105] PACKARD, Jerome: 2004, str. 70-71; 85

Je však nutno dodat, že kritéria pro určování afixů nejsou podle všech lingvistů stejná a Arcodia v rámci svého výzkumu na příkladu morfému 店 diàn „obchod“, který se vyskytuje v kombinacích s mnoha morfémy, upozorňuje, že bychom podobné případy neměli automaticky řadit mezi slovotvorné či gramatické afixy, přestože se jejich vlastnosti podobají této skupině.[106] Rozlišování mezi odvozenými slovy a kompozity podle výše uvedených kritérií jsme v průběhu analýzy shledali jako velmi rozporuplné. Proto se tímto tématem zabýváme podrobněji v praktické části u podkategorie „SUB3“, v jejímž rámci jsme se setkali s jevem, který do jisté míry vyvrací pravidla uváděna v této kapitole.

[106] ARCODIA, Giorgio F.: 2010, str. 7; 18-19

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Korpus

Zdrojem našeho korpusu byla vybraná kapitola čínsky psané učebnice věnující se designu nábytku, zejména materiálům. Protože se v textu učebnice kromě názvů samotných materiálů objevuje slovní zásoba odkazující také na nábytek samotný, činnosti související s návrhem či výrobou, vlastnosti a mnoho dalších, podle našeho názoru, velice užitečných odborných výrazů, rozhodli jsme se pracovat nejen výhradně s termíny označující materiály. Vzhledem k povaze naší práce by navíc příliš úzké tematické zaměření nebylo vhodné. Protože je slovní zásoba, s níž pracujeme, značně rozmanitá, v následujících odstavcích si naše tematické oblasti blíže popíšeme a uvedeme příklady konkrétních kompozit včetně kategorií. Těmi se pak budeme podrobněji zabývat v příslušné kapitole.

Jak jsme uvedli v kapitole pojednávající o vícečlenných kompozitech, našim původním záměrem bylo zanalyzovat dvou a vícečlenná kompozita z našeho korpusu, avšak po vyhledání odborné literatury věnující se analýze kompozit jsme se rozhodli zaměřit pouze na dvoučlenná kompozita. Jedním z faktorů zúžení výběru bylo rovněž množství slovní zásoby v našem původním korpusu, který obsahoval 1950 dvou až desetičlenných položek, což jsme vzhledem k procesu analýzy vyhodnotili jako příliš rozsáhlý korpus pro tento typ práce. Po vytřídění položek, které neodpovídaly naší definici kompozit a po vyřazení duplicitních výrazů, pojmů s nedohledatelným ekvivalentem, či tematicky nevyhovujícím významem se náš vzorek dvoučlenných kompozit zredukoval ze 1048 položek na 690 pojmů. Graf č. 1 znázorňuje rozvržení našeho korpusu do pěti námi definovaných tematických skupin.[107]

Graf č. 1: Zastoupení tematických skupin v korpusu

[107] Podskupiny tematických částí zde uvádíme pro lepší pochopení našeho výběru a řazení slovní zásoby. V analýze je však vždy vyznačujeme pod souhrným označením jedné z pěti tematických skupin.

4.1.1 Suroviny, materiály a pomocné materiály[108]

Suroviny

Mezi suroviny řadíme základní látky, které se používají k výrobě. Kromě nerostů sem patří také organické materiály a recyklované materiály označované jako druhotné suroviny.[109] V našem korpusu považujeme za suroviny například kámen, kovy, rostliny a jiné organické zdroje.

桦木	**huàmù**	**bříza**	
桦	bříza		**AT1**
木	dřevo		**S+S=S**
泥土	**nítǔ**	**půda; hlína**	
泥	bláto; špína; hlína		**KO1**
土	země; půda; hlína; bláto		**S+S=S**
皮革	**pígé**	**kůže; useň**	
皮	kůže		**KO1**
革	kůže		**S+S=S**
藤材	**téngcái**	**ratan**	
藤	ratan, prut		**KO3**
材	materiál		**S+S=S**
纤维	**xiānwéi**	**vlákno; lýko; tkanivo**	
纤	tenký; jemný; slabý		**AT2**
维	spojovat; zachovávat; tenký		**A+V=S**[110]

Materiály

Za materiál považujeme látky, z nichž se něco vyrábí nebo jsou součástí něčeho. Mezi materiály lze zařadit i suroviny[111], které jsme se rozhodli uvést zvlášť. V této skupině se nachází zejména dřeviny, kámen, kovy, textilie a plasty. Syntetické a kompozitní materiály i druhy skla, kterým v učebnici *家具设计 Navrhování nábytku* byla rovněž věnována pozornost, se v čínštině označují tří a víceslabičnými termíny, proto nebyly do analýzy zařazeny.

[108] Pro tematické skupiny, které definujeme v této kapitole, používáme v textu zkrácené označení, tj. „materiály“, „nábytek“, „činnosti“, „vlastnosti“ a „ostatní pojmy/termíny“.
[109] JIRÁSEK, Jakub, VAVRO, Martin [online]: 2008
[110] Příkladová kompozita zde řadíme abecedně podle pinyinu.
[111] FARLEX [online]: 2019

槽钢	**cáogāng**	**ocelový profil tvaru U/V**	
槽	koryto; žlab		**AT1**
钢	ocel		**S+S=S**
单板	**dānbǎn**	**dýha**	
单	jednotlivý; jednoduchý; jedno-		**AT1**
板	deska; prkno; plát; tabule		**A+S=S**
棉布	**miánbù**	**bavlněná látka**	
棉	bavlna		**AT1**
布	látka		**S+S=S**
熟铁	**shútiě**	**kované železo**	
熟	(být) zralý		**AT1**
铁	železo		**A+S=S**
织物	**zhīwù**	**látka; textilie**	
织	tkát; plést		**AT3**
物	věc; předmět; obsah		**V+S=S**

Pomocné materiály

Funkcí pomocných materiálů je zajištění určitých vlastností materiálu, např. odolnost vůči korozi, pružnost nebo biologickou odolnost.[112] V oboru stavebnictví se mezi pomocné materiály řadí nátěrové hmoty a tmely, lepidla, tapety a speciální textilie.[113] V našem případě chápeme poslední dvě zmiňované položky jako dekorativní prvky, tudíž je považujeme za materiály v širším pojetí.

豆胶	**dòujiāo**	**sójové lepidlo**	
豆	bob; boby		**AT1**
胶	klih		**S+S=S**
烤漆	**kǎoqī**	**vypalovací lak**	
烤	péci; péct		**AT3**
漆	lak		**V+S=S**
磷酸	**línsuān**	**kyselina fosforečná**	
磷	fosfor		**AT1**
酸	kyselina		**S+S=S**

[112] KOLÁŘ, Karel, REITERMAN Pavel: 2012, str. 168
[113] DĚDEK, Miloň, VOŠICKÝ František: 2006, str. 188-193

水泥	**shuǐní**	**cement**	
水	voda		**AT1**
泥	bláto; špína; hlína		**S+S=S**
血胶	**xuèjiāo**	**albumin**	
血	krev		**AT1**
胶	klih		**S+S=S**

4.1.2 Nábytek, komponenty, dekorace a interiér

Nábytek

V publikaci *The Encyclopedia of Furniture* je pojem nábytek charakterizován jako přenosné nebo vestavěné zařízení, obklad místnosti nebo zabudované příslušenství.[114] Podle našeho názoru by měl nábytek navíc splňovat nároky uživatele z hlediska funkčnosti a zároveň vnášet do interiéru nebo exteriéru estetickou hodnotu. Termínů označujících nábytek se v našem korpusu nachází poměrně malé množství. Je však potřeba si uvědomit, že pod jedním označením, např. 货架 huòjià „regál na zboží“ se mohou ukrývat kombinace různých materiálů, tvarů, barev, rozměrů či jiných vlastností, které mohou být výsledkem různých výrobních procesů. Z tohoto důvodu považujeme všechny naše tematické skupiny za stejně důležité.

货架	**huòjià**	**regál na zboží**	
货	zboží; tovar		**AT1**
架	stojan; podstavec; podpěra; kostra (konstrukce); skelet; rám		**S+S=S**
石几	**shíjǐ**	**kamenný konferenční stolek**	
石	kámen		**AT1**
几	stolek; stoleček		**S+S=S**
鞋柜	**xiéguì**	**botník**	
鞋	bota		**AT1**
柜	skříň; komoda; truhlice		**S+S=S**
转椅	**zhuànyǐ**	**otočná židle**	
转	otáčet se; točit se		**AT3**
椅	židle; křeslo		**V+S=S**

[114] ARONSON, Joseph: 1965, str. 234

竹椅	**zhúyǐ**	**bambusová židle**	
竹	bambus		**AT1**
椅	židle; křeslo		**S+S=S**

Komponenty

Do této skupiny řadíme části nábytku. Ve srovnání s materiály, které považujeme za základní prvky pro výrobu, pro nás komponenty představují předměty určitých vizuálních nebo funkčních vlastností souvisejících s příslušným druhem nábytku.

柜门	**guìmén**	**skříňová dvířka**	
柜	skříň; komoda; truhlice		**AT1**
门	dvířka		**S+S=S**
拉手	**lāshǒu**	**madlo**	
拉	táhnout		**SUB1**
手	ruka		**V+S=S**
面板	**miànbǎn**	**panel; ochranná deska**	
面	povrch; hladina		**AT1**
板	deska; prkno; plát; tabule		**S+S=S**
配件	**pèijiàn**	**součástka; dílec**	
配	spojit v pár; dát (vhodně) dohromady; sestavit		**AT3**
件	součástka; díl		**V+S=S**
台面	**táimiàn**	**kuchyňská deska**	
台	pult; kuchyňská linka		**KO3**
面	povrch; hladina		**S+S=S**

Dekorace

Dekoraci jakožto objekt považujeme za prostředek k zatraktivnění vizuálních vlastností určitého předmětu či místa.[115] V naší analýze jsme pro toto podtéma identifikovali pouze tři položky, avšak vzhledem k významné estetické funkci dekorace jako součásti nábytku, potažmo interiéru, jsme se rozhodli toto podtéma vymezit samostatně.

灯台	**dēngtái**	**svícen**	
灯	lampa; lustr; svítilna; svítidlo		**AT1**
台	podstavec		**S+S=S**

[115] Cambridge Dictionary [online]: 2019

软垫	**ruǎndiàn**	**polštář; poduška**	
软	(být) měkký		**AT2**
垫	podložit		**A+V=S**
藤筐	**téngkuāng**	**ratanový koš**	
藤	ratan; rákos		**AT1**
筐	koš; košík		**S+S=S**

Interiér

Jako interiér chápeme veškeré místnosti a prostor uvnitř budovy. Pojem „banka“ v této souvislosti chápeme jako vnitřní prostory instituce, kterou toto slovo označuje a která se vizuálně liší např. od nemocnice či kavárny.

厨房	**chúfáng**	**kuchyně; kuchyň**	
厨	kuchyně		**KO3**
房	místnost; pokoj		**S+S=S**
空间	**kōngjiān**	**prostor**	
空	(být) prázdný		**AT1**
间	místnost		**A+S=S**
楼梯	**lóutī**	**schodiště**	
楼	poschodí		**KO1**
梯	žebřík; schody		**S+S=S**
门厅	**méntīng**	**vstupní hala; vestibul**	
门	dvířka		**AT1**
厅	hala; sál		**S+S=S**
银行	**yínháng**	**banka**	
银	stříbro		**AT1**
行	firma; odvětví; profese		**S+S=S**

4.1.3 Činnosti a procesy související s výrobou nábytku

Činnosti

Mezi činnosti řadíme slovesa související se zpracováním, opracováním a využitím materiálů či nábytku, děje uvnitř nebo na povrchu materiálů odvíjející se od jejích vlastností a dále slova, která jako český ekvivalent označují vlastnosti, avšak podle výkladu slovníků je jejich funkční charakteristikou sloveso.

隔声	**géshēng**	**zvukově izolovat**	
隔	přehrazovat; oddělovat; přepažovat		**SUB1**
声	hlas; zvuk		**V+S=V**
焊接	**hànjiē**	**svařovat**	
焊	svařovat		**SUB2**
接	spojovat/spojit; svazovat/svázat		**V+V=V**
染料	**rǎnliào**	**barvit; zabarvit**	
染	barvit		**SUB1**
料	materiál; látka; hmota		**V+S=V**
透明	**tòumíng**	**(být) průzračný, (být) průsvitný, (být) průhledný**	
透	pronikat; proniknout		**SUB2**
明	jasný; zářivý; zářící		**V+A=V**
吸塑	**xīsù**	**vakuově tvarovat**	
吸	sát; vtahovat do sebe		**SUB2**
塑	modelovat		**V+V=V**

Procesy

Tato skupina je tvořena substantivy, které popisují děje a činnosti. Protože však jejich funkční charakteristikou není sloveso, neuvádíme je v tematické podskupině činností.

放料	**fàngliào**	**foukání; vyfukování; dmýchání; vhánění vzduchu; nadouvání (porézní pryže)**	
放	pouštět/pustit; propustit		**SUB1**
料	materiál; látka; hmota		**V+S=S**
干缩	**gànsuō**	**sesychání (dřeva); svrašťování (nátěru)**	
干	(být) suchý		**AT2**
缩	stahovat se; zkracovat se		**A+V=S**
漫射	**mànshè**	**difúze**	
漫	rozlévat se; přetékat; zaplavovat		**KO1**
射	protlačit se; vniknout		**V+V=S**
湿胀	**shīzhàng**	**bobtnání; nadouvání; vyboulení**	
湿	(být) morký		**AT2**
胀	rozpínat; nabývat/nabýt; nabobtnat; zvětšit se		**A+V=S**

旋切	**xuánqiē**	**rotační řezání**	
旋	točit se; rotovat		**SUB2**
切	krájet; řezat		**V+V=S**

4.1.4 Vlastnosti materiálů, nábytku a interiéru

Vlastnosti vyjádřené adjektivy

Do této tematické skupiny řadíme adjektiva, která charakterizují nejen fyzikální, ale také estetické vlastnosti materiálu, nábytku či interiéru včetně vlastností podmíněných subjektivním vnímáním designéra nebo uživatele nábytku. Ačkoli se mohou některé pojmy zdát poněkud obecného charakteru, v rámci designu jejich zařazení mezi termíny považujeme za relevantní.

炽热	**chìrè**	**plající; sálající; rozžhavený**	
炽	hořící; sálající		**AT1**
热	teplota; teplo		**A+S=A**
牢固	**láogù**	**pevný; důkladný; bytelný**	
牢	(být) pevný		**KO1**
固	pevný; tvrdý		**A+A=A**
轻盈	**qīngyíng**	**ohebný; pružný**	
轻	povolený; nezatížený		**AT2**
盈	plný; naplněný		**A+A=A**
绚丽	**xuànlì**	**překrásný; nádherný; úchvatný**	
绚	nádherný; oslnivý		**KO1**
丽	krásný		**A+A=A**
亚光	**yàguāng**	**matný**	
亚	podřadný; méněcenný; druhořadý		**AT1**
光	světlo; záře; svit; paprsek		**A+S=A**

Vlastnosti vyjádřené substantivy

V této skupině se nachází substantiva označující vlastnosti, které mohou být kvantifikovány, např. „hmotnost“ nebo jinak blíže určeny, např. „textura“, přičemž se dají vztáhnout zejména k položkám obsaženým v prvních dvou tematických skupinách.

肌理	**jīlǐ**	**textura**	
肌	dužina; sval		**KO3**
理	textura; zrnitost		**S+S=S**

曲面	**qūmiàn**	**zakřivený povrch**	
曲	křivý; klikatý		**SUB3**
面	povrch; hladina		**A+S=S**
色调	**sèdiào**	**odstín; tón**	
色	barva		**AT1**
调	styl; tón		**S+S=S**
塑性	**sùxìng**	**plasticita; tvárnost**	
塑	modelovat		**SUB3**
性	povaha; charakter		**V+S=S**
纹理	**wénlǐ**	**žilkování; vzorek; kresba**	
纹	žilkování; kresba		**KO1**
理	textura; zrnitost		**S+S=S**

4.1.5 Ostatní termíny

Slovní zásobu, která neodpovídala našim kritériím pro zařazení do předchozích čtyř kategorií, ale zároveň podle našeho názoru může mít souvislost s návrhářským a výrobním procesem, ať už na počátku tvorby, nebo při samotné výrobě, jsme zařadili do této skupiny. Přestože se jedná o významově velmi nehomogenní tematickou skupinu, jsme přesvědčeni o tom, že vyřazení této části z naší analýzy by korpus připravilo o nezanedbatelnou část užitečné slovní zásoby.

雏形	**chúxíng**	**prototyp**	
雏	mladý		**SUB3**
形	tvar; (vnější) forma		**A+S=S**
混色	**hùnsè**	**směsice barev**	
混	míchat; směšovat		**SUB3**
色	barva		**V+S=S**
基体	**jītǐ**	**(krystalická) mřížka**	
基	základní; primární		**AT1**
体	těleso		**A+S=S**
拼花	**pīnhuā**	**mozaika**	
拼	dávat dohromady; sestavovat; spojovat		**SUB1**
花	vzorek		**V+S=S**

曲线　qūxiàn　křivka; ohyb

曲	křivý; klikatý	**AT1**
线	čára; linie; linka	**A+S=S**

4.2 Vztahy členů ve zkoumaných kompozitech

Autoři výzkumu, o nějž se v této práci primárně opíráme, uvádí kategorizaci kompozit ve vzorové analýze pouze na základní úrovni, tedy jako subordinativní, atributivní a koordinativní, proto jsme se rozhodli podle jejich slovního vysvětlení vytvořit soubor tabulek, v nichž členíme kompozita jednotlivých kategorií v závislosti na jejich vlastnostech na subkategorie. Tato subkategorizace může mít přínos zejména pro důkladné pochopení zařazení určitých kompozit do některé ze tří hlavních kategorií, což může být klíčové zejména pro výzkum kompozit v budoucnu.

Ve skupině subordinativních kompozit jsme vymezili podskupiny očíslované 1-4, přičemž každá z těchto podskupin je pro lepší přehlednost v analýze vyznačena jinou barvou, abychom předešli případné záměně způsobené jednotným stylem číslování podkategorií. Následně jsou tyto podskupiny v tabulce heslovitě popsány včetně příkladů kompozit ze vzorové analýzy. U některých podkategorií může docházet k výskytu hlavy na kterékoli straně kompozita, tedy nejen podle pořadí vzorců v tabulkách.

SUB1	slovesná hlava/hlava tvořena deverbativem + argument
	př. 禁毒 **zakázat** + jed, 投资 **vložit** + peníze
SUB2	slovesná hlava + sloveso/komplement
	př. 入住 **přijít** + bydlet, 竞卖 **soutěžit** + prodávat (angl. ekvivalent kompozita ´compete to sell´)
SUB3	hlavou je relační substantivum + přidružený konstituent
	př. 价差 **cena** + rozdíl 警嫂 **policista** + švagrová
SUB4	sloveso + substantivum (nesmí být deverbativum) a výklad kompozita se neshoduje s významem substant. konstituentu
	př. 文胸 **zakrýt** + poprsí (podprsenka) 监事 **dohlížet** + povinnost (školitel); exocentrické

Tabulka č. 1　Přehled subkategorií subordinativních kompozit

Skupina atributivních kompozit je rozdělena na subkategorie 1-3. Na příkladových kompozitech ve všech tabulkách vyznačuji hlavu kompozit tučným písmem.

AT1	adjektivum/substantivum vyjadřující vlastnost hlavy + hlava
	黑金 černý + **peníze**
AT2	bližší určení + hlava
	口算 ústa + **počítat**
AT3	blíže určující slovesný konstituent + hlava
	卖场 prodávat + **místo**, 飘尘 létat + **prach** (polétavý prach)

Tabulka č. 2 Přehled subkategorií atributivních kompozit

Koordinativní kompozita řadíme pomocí číslel 1-4, přičemž čtvrtá skupina koordinativních kompozit se v naší analýze nevyskytuje.

KO1	synonyma
KO2	antonyma
KO3	redundance
KO4	reduplikace

Tabulka č. 3 Přehled subkategorií koordinativních kompozit

Tematická diverzifikace je z pohledu naší analýzy příznivým jevem, díky němuž v rámci našeho vzorku dochází k rozmanitosti funkčních charakteristik, které jsou jedním z rozhodujících faktorů pro zařazení kompozita do určité kategorie. Kromě koordinativního vztahu tvořeného reduplikací se nám tak v analýze podařilo zachytit výskyt všech subkategorií uvedených v Tabulkách č. 1, 2 a 3.

Z povahy jednotlivých tematických skupin lze očekávat, že v nich budou některé funkční charakteristiky převládat nad jinými. Jak znázorňuje Graf č. 2, ve skupině materiálů dominuje atributivní vztah, což je dáno zejména skutečností, že veškerá kompozita v této skupině jsou substantivy. Ačkoli skupina nábytku a komponentů zahrnuje také pouze substantiva, z grafu můžeme vyčíst, že rozdíl mezi výskytem atributivního a koordinativního vztahu není tak výrazný, jako u první zmiňované skupiny. Ve skupině činností převládá koordinativní a subordinativní vztah, ale objevuje se zde také nezanedbatelné množství atributivních vazeb. Důvodem rozmanitosti v této kategorii je skutečnost, že zde nejsou zahrnuta pouze slovesa, ale také substantiva označující procesy. Koordinativní vztah převládající mezi vlastnostmi je charakteristický zejména pro adjektiva, ale také pro substantiva, která jsou zde zastoupena v poměrně významném množství. Přestože bychom na základě zastoupení kategorií ve skupině ostatních slov mohli předpokládat různorodost funkčních charakteristik, tato skupina je tvořena pouze substantivy a jedním výskytem měrového

slova. Podrobnější popis vlastností jednotlivých kategorií kompozit podáváme v následujících kapitolách.

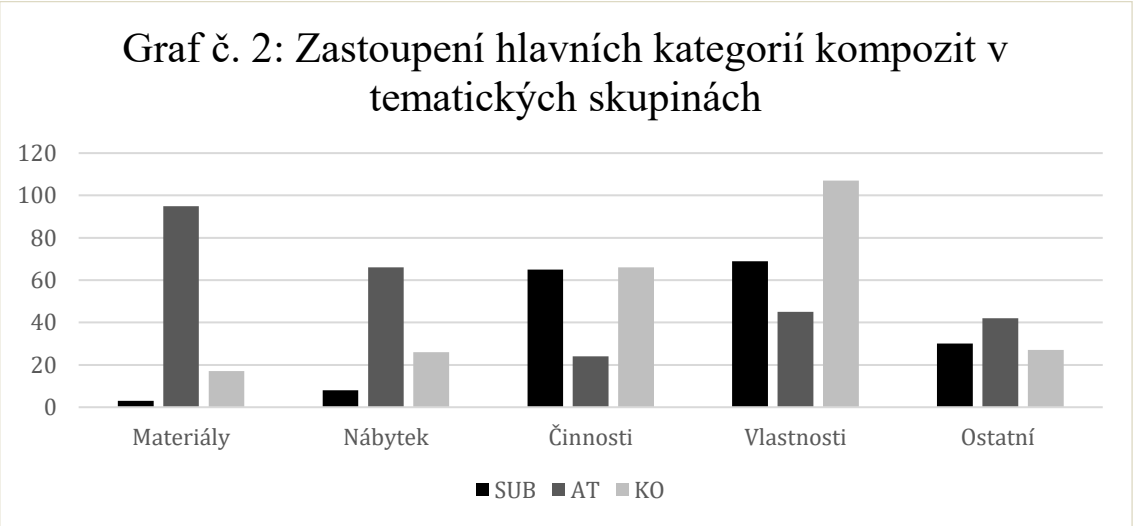

Protože v čínštině nemáme dostatek morfologických kritérií na jejichž základě bychom mohli s jistotou určit funkční charakteristiku daného slova[116], je potřeba věnovat určování funkční charakteristiky konstituentů i samotného kompozita dostatečnou pozornost. Na základě naší zkušenosti v procesu analýzy považujeme za produktivní způsob nejprve vyhledání českého ekvivalentu pro čínské kompozitum a určení jeho funkční charakteristiky, a následně zjišťování těchto informací o konstituentech. Protože mnohé slovníky neuvádí veškeré známé ekvivalenty a funkční charakteristiky, je podle našeho názoru zapotřebí pracovat s více slovníky současně a snažit se vyhledat ekvivalenty konstituentů, které nejvíce sémanticky souvisí s celým kompozitem. Pokud bychom se omezili na použití pouze jednoho slovníku, velmi pravděpodobně bychom konstituentům přiřadili pro daný případ nevhodný český ekvivalent, což by vedlo k problematickému určování vztahů mezi konstituenty a analýza, které se zde věnujeme, by postrádala smysl. Ačkoli nemůžeme zcela vyloučit fakt, že v ojedinělých případech k nevhodnému určení nedošlo i při našem zkoumání, snažili jsme se tohoto jevu vyvarovat. Jedním z vodítek k vyhledání vyhovujícího ekvivalentu byla mnohdy kombinace funkčních charakteristik, která se také řídí podle určitých pravidel.

[116] ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 30

4.2.1 Subordinativní vztah v kompozitech

Podkategorie SUB1

Charakteristika: slovesná hlava/hlava tvořena deverbativem + argument.[117]

Z celkového počtu 175 kompozit v subordinativním vztahu, které se v naší analýze vyskytly, tvoří slova zařazená do podkategorie SUB1 30 %, přičemž jsou zde zastoupeny všechny analyzované tematické skupiny. Kompozita v této skupině se vyznačují slovesem, které je hlavou kompozita, na levé straně, zatímco na pravé straně se nachází substantivum nebo adjektivum. Ze syntaktického hlediska se tato vazba podobá kombinaci přísudku a předmětu. Ve výjimečných případech jsme zaznamenali také výskyt dvou sloves tvořících adjektivum, jako v případě SUB1.05. Nejčastěji se však vyskytuje spojení slovesa se substantivem, které dohromady tvoří sloveso, následují dvě totožné kombinace tvořící substantivum a adjektivum, zlomkové zastoupení zde má pak kombinace dvou sloves tvořící adjektivum. Na příklad SUB1.04 si můžeme povšimnout, že kompozitum je uvedeno ve dvou funkčních charakteristikách. Toto řešení jsme volili u případů, kdy jsme našli ekvivalent čínského slova ve formě substantiva i slovesa, nebo pokud jsme u slovesa zjistili, že se v češtině používá spíše substantivní tvar. Tento postup uplatňujeme i u jiných subkategorií.

SUB1.01	**隔声**	**géshēng**	**V**	**zvukově izolovat**	**V+S=V**
	隔	gé	V	přehrazovat; oddělovat; přepažovat	
	声	shēng	S	hlas; zvuk	
SUB1.02	**合金**	**héjīn**	**S**	**slitina**	**V+S=S**
	合	hé	V	spojovat; dávat dohromady	
	金	jīn	S	kovy	
SUB1.03	**透光**	**tòuguāng**	**A**	**průhledný; průsvitný**	**V+S=A**
	透	tòu	V	pronikat; proniknout	
	光	guāng	S	světlo; záře; svit; paprsek	
SUB1.04	**脱油**	**tuōyóu**	**V, S**	**odmastit; odmaštění**	**V+S=V, S**
	脱	tuō	V	opadávat; sundávat	
	油	yóu	S	tuk; olej	

[117] Charakteristiku podkategorií uváděnou v „Tabulce č. 1“ pro lepší přehlednost rekapitulujeme u všech podkapitol, které se věnují jednotlivým subkategoriím.

SUB1.05	**耐腐**	**nàifǔ**	**A**	**odolný proti hnilobě**	**V+V=A**[118]
	耐	nài	V	být odolný proti	
	腐	fǔ	V	shnít; zkazit se	

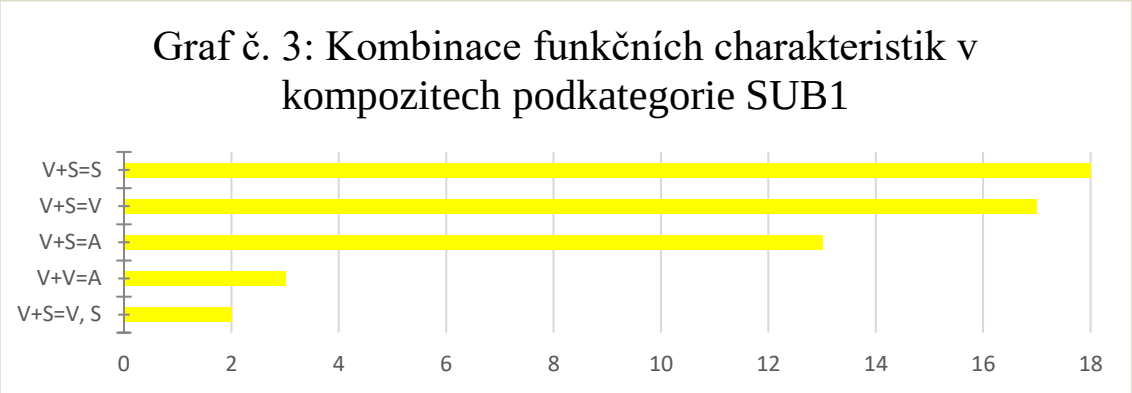

Podkategorie SUB2

Charakteristika: slovesná hlava + sloveso/komplement.

Tato subkategorie má mezi subordinativními kompozity podíl 27 %, přičemž se zde z tematických skupin vyskytují pouze slova označující činnosti a vlastnosti. Z hlediska funkční charakteristiky má zde největší podíl kombinace dvou sloves, která tvoří sloveso. Menší zastoupení má kombinace slovesa a adjektiva tvořící sloveso, dále pak dvě slovesa tvořící substantivum a kombinace sloves, u níž uvádíme jako funkční charakteristiku substantivum i sloveso. V této podkategorii jsou zařazena slova, v nichž význam jednoho z konstituentů dokončuje nebo blíže určuje děj konstituentu druhého. Případ SUB2.03 bychom mohli zařadit mezi atributivní kompozita s vysvětlením, že levý konstituent blíže určuje význam pravého konstituentu. Podle našeho výkladu však v rámci tohoto procesu probíhá rotace, následkem čehož dochází k řezu, proto vztah vnímáme jako subordinativní. Do této subkategorie jsme zařadili i dva ojedinělé případy, kdy kombinace funkčních charakteristik neodpovídá žádné z kombinací ve vzorové analýze. V prvním případě se jedná o kombinaci dvou sloves tvořících adjektivum, v dalším pak o kombinaci slovesa a adjektiva tvořící adjektivum, přičemž připouštíme možnost zařazení tohoto případu také do skupiny atributivních kompozit.

SUB2.01	**縫制**	**féngzhì**	**V**	**šít; sešít**	**V+V=V**
	缝	féng	V	šít; zašívat; stehovat	
	制	zhì	V	zhotovovat; dělat; sestrojovat; vyrábět	

[118] V této kapitole řadíme ukázky kompozit podle četnosti výskytu vzorců, které znázorňujeme v grafech pod příklady.

SUB2.02	**变脆**	**biàncuì**	**V**	**zkřehnout**	**V+A=V**
	变	biàn	V	měnit se; změnit se	
	脆	cuì	A	křehký	
SUB2.03	**锯解**	**xuánqiē**	**S**	**rotační řezání**	**V+V=S**
	锯	xuán	V	točit se; rotovat	
	解	qiē	V	krájet; řezat	
SUB2.04	**模压**	**móyā**	**V, S**	**lisovat za tepla, lisování za tepla**	**V+V=V, S**
	模	mó	V	kopírovat; napodobovat	
	压	yā	V	tlačit; tisknout; stlačovat/stlačit	
SUB2.05	**叠生**	**diéshēng**	**A**	**poschoďový; patrový**	**V+V=A**
	叠	dié	V	vrstvit	
	生	shēng	V	vyrůst; vyrazit	
SUB2.06	**显著**	**xiǎnzhù**	**A**	**zřejmý, očividný, jasný**	**V+A=A**
	显	xiǎn	V	projevit; ukázat	
	著	zhù	A	očividný; zřejmý	

Graf č. 4: Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB2

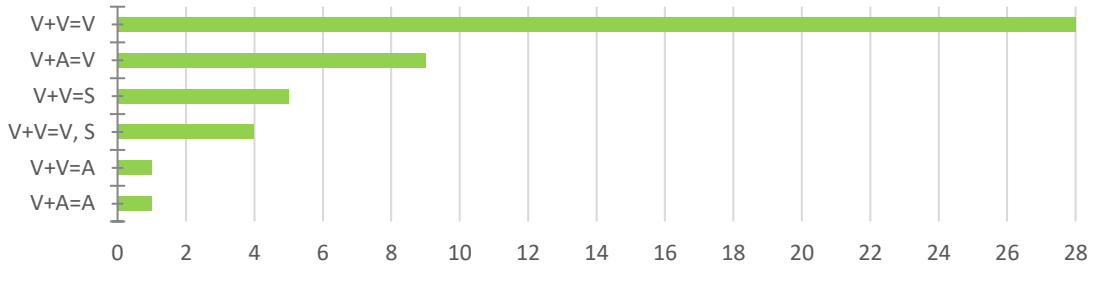

Podkategorie SUB3

Charakteristika: hlavou je relační substantivum + přidružený konstituent.

Tato subkategorie se vyznačuje přítomností relačního substantiva jakožto hlavy kompozita. V rámci subordinativní kategorie představuje až 39 %, což je dáno povahou slovní zásoby, a nelze předpokládat, že tato skupina bude dominovat i v rámci jinak zaměřené slovní zásoby. Při porovnání afixů, které jsme uváděli v kapitole „Odvozená slova“, s příklady relačních substantiv jsme zjistili, že se tyto dvě skupiny překrývají. Obdobný jev jsme zaznamenali také ve vzorové analýze na příkladu kompozita 警嫂

jǐngsǎo *„zdvořilé označení manželky policisty“*, kdy se znak 嫂 sǎo „švagrová“ zároveň vyskytuje jako příklad afixu u odvozených slov. K nakládání s deklarovanými afixy jako s relačními substantivy nás přiměla také skutečnost, že význam těchto konstituentů měl zjevnou souvislost s výsledným významem kompozita a v souladu s definicí odpovídal zařazení do této podkategorie. Kolize mezi teoretickým vymezením slov obsahujících afixy, které pojmy řadí do skupiny odvozených slov a vnímáním těchto slov jako relační substantiva tvořící kompozita může být způsobeno odlišným náhledem lingvistů jak na chápání vlastností kompozit, tak i na chápání čínských afixů jako takových. Prozkoumáním literatury, z níž citujeme příklady čínských afixů v kapitole „Odvozená slova“, si můžeme povšimnout, že portfolio znaků vnímaných jako afixy se postupem času rozšiřuje, z čehož vyplývá, že slovo, které je v současnosti vnímáno jako kompozitum, by v budoucnu mohlo být považováno za odvozené slovo, protože některý z jeho konstituentů může začít být považován za afix. Změna řazení slova jako odvozeného, nebo naopak kompozita by tak nebyla závislá na vlastnostech konstituentů ve slově, ale na časem se měnící definici afixů. Takovýto přístup však považujeme za nevhodný, proto se pokusíme vymezit afixy tak, abychom výše popsané situaci zabránili.

Mezi původní čínské afixy patří 老 lǎo, 啊 a, 子 zi, 儿 er, 头 tóu a 然 rán.[119] V naší analýze jsme se z těchto šesti uvedených setkali s výskytem afixů 老 lǎo ve slově 老化 lǎohuà „zastarávat“, 然 rán ve slovech 天然 tiānrán „přírodní“ a 自然 zìrán „přírodní“ a dále také s 子 zi, které se vyskytlo v několika případech, z nichž jako příklady můžeme uvést 沙子 shāzi „písek“, 钉子 dīngzi „hřebík“, 节子 jiēzi „uzel“. Protože jsme u slov skládajících se ze znaků obsažených v našem výčtu afixů uváděných v teoretické části dokázali určit kategorie, kterými se zde zabýváme, zastáváme názor, že by tato slova neměla stát mimo skupinu kompozit. Z tohoto důvodu je do naší analýzy zahrnujeme.

Nejvýznamnější zastoupení v podkategorii SUB3 představuje kombinace adjektiva a substantiva tvořící substantivum a dvě substantiva tvořící sloveso. Ve všech případech této subkategorie je hlavou substantivum, které jsme určili jako relační. Podle charakteristiky subordinativních kompozit, kterou uvádíme v teoretické části, mají subordinativní kompozita hlavu zpravidla vlevo, nebo se jedná o exocentrické

[119] TIEE, Henry Hung-Yeh: 2015, str. 255

kompozitum. Výjimkou je však právě podkategorie SUB3, v níž se hlava vyskytuje na kterékoli pozici.

SUB3.01	**黏度**	**niándù**	**S**	**viskozita; vazkost; lepkavost**	**A+S=S**
	黏	nián	A	lepkavý	
	度	dù	S	míra; limit; rozsah vlastnosti	
SUB3.02	**弧形**	**húxíng**	**S**	**oblouk; křivka**	**S+S=S**
	弧	hú	S	oblouk	
	形	xíng	S	tvar; (vnější) forma	
SUB3.03	**含量**	**hánliàng**	**S**	**obsah; obsažené množství**	**V+S=S**
	含	hán	V	obsahovat	
	量	liàng	S	množství; počet; objem	
SUB3.04	**硬性**	**yìngxìng**	**A**	**pevný; neohebný; nepružný**	**A+S=A**
	硬	yìng	A	(být) tvrdý; (být) pevný	
	性	xìng	S	povaha; charakter	
SUB3.05	**蛇形**	**shéxíng**	**A**	**eskový; ve tvaru S**	**S+S=A**
	蛇	shé	S	had	
	形	xíng	S	tvar; (vnější) forma	
SUB3.06	**间距**	**jiānjù**	**S**	**rozteč; rozestup; vzdálenost**	**Adv+S=S**
	间	jiān	Adv	mezi; mezi-; inter-	
	距	jù	S	vzdálenost	
SUB3.07	**面积**	**miànjī**	**S**	**plocha**	**S+V=S**
	面	miàn	S	povrch; hladina	
	积	jī	V	hromadit; shromažďovat	

Graf č. 5: Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB3

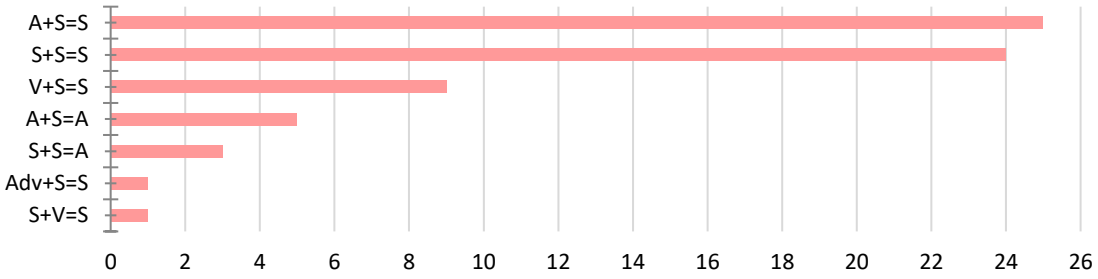

Podkategorie SUB4

Charakteristika: sloveso + substantivum (nesmí být deverbativum), přičemž výklad kompozita se neshoduje s významem substanivního konstituentu.

Kompozita v této subkategorii představují pouhá 3 % ze všech subordinativních vazeb v naší analýze. Jak jsme již uváděli výše, hlavním rysem této subkategorie je kombinace slovesa a substantiva, které však nesmí být deverbativem, přičemž celé kompozitum má být substantivem nebo slovesem. Zároveň se ale význam kompozita nesmí shodovat s významem substantivního konstituentu. Tyto podmínky značně zredukovaly množství kompozit, která bychom sem mohli zařadit. Na základě níže uvedených příkladů si můžeme snáze uvědomit důležitost zohledňování významu konstituentů vzájemně i ve vztahu k významu celého kompozita. U příklad SUB4.01 bychom mohli mít tendenci označit slovo za atributivní, avšak musíme si uvědomit, že ze sémantického hlediska je klíčovou částí kompozita levý konstituent, nikoli pravý. Navzdory výše uváděnému pravidlu jsme do této kategorie zařadili i jeden výskyt kombinace adjektiva a substantiva tvořící adjektivum. Důvodem je jednak pozice hlavy na levé straně kompozita, ale také sémantický vztah, kdy se adjektivum vůči substantivu chová podobně jako přísudek k předmětu. V tomto případě nevylučujeme možnost zařazení tohoto slova do skupiny SUB1, avšak v obou zmiňovaných případech je dané kompozitum z hlediska funkční charakteristiky i významových vztahů problematické.

SUB4.01	**垂足**	**chuízú**	**S**	**pata (kolmice)**	**V+S=S**
	垂	chuí	V	svěsit; spustit	
	足	zú	S	noha	

SUB4.02	**床垫**	**chuángdiàn**	**S**	**matrace**	**S+V=S**
	床	chuáng	V	postel	
	垫	diàn	S	podložit	
SUB4.03	**宜人**	**yírén**	**A**	**příjemný; nádherný**	**A+S=A**
	宜	yí	A	vhodný; vyhovující	
	人	rén	S	člověk; lidé	

Graf č. 6: Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie SUB4

4.2.2 Atributivní vztah v kompozitech

Podkategorie AT1

Charakteristika: adjektivum/substantivum vyjadřující vlastnost hlavy + hlava.

Podkategorie AT1 představuje 72 % pojmů v rámci atributivního vztahu, přičemž zde výrazně převažuje kombinace dvou substantiv tvořící substantivum. Na příkladu AT1.01 uvádíme příklad jevu, kterému bychom při určování kategorií měli věnovat pozornost. V teoretické části určujeme podle vzorového výzkumu kompozitum 松树 sōngshù „borovice“ jako koordinativní redundantní vazbu, zatímco zde uvádíme na první pohled stejnou vazbu jako atributivní. Rozdíl však spočívá v pravé části kompozita, kde v případě výskytu znaku 树 shù „strom“ je tato informace nadbytečná, protože tento význam nese již samotná levá část kompozita. Znak 木 mù „dřevo“ však chápeme jako hlavu, která je blíže určena levým konstituentem a celkový význam kompozita odkazuje na materiál nebo druh dřeva, nikoli na druh stromu. Ačkoli se ve slovnících nachází pro znak 木 mù kromě ekvivalentu „dřevo“ také ekvivalent „strom“, na základě konzultace se třemi na sobě nezávislými rodilými mluvčími, z nichž dva se věnují výuce čínštiny, můžeme konstatovat, že výskyt tohoto znaku čínské mluvčí vede primárně k asociaci slova se dřevem jakožto materiálem, což odpovídá našemu rozhodnutí.

Příklad AT1.09 znázorňuje vazbu substantiva s měrovým slovem, přičemž funkční charakteristikou celého kompozita je měrové slovo. V naší analýze jsme zaznamenali pouze jeden výskyt, přičemž analýza, o niž opíráme náš výzkum pracuje pouze se substantivy, adjektivy, slovesy a adverbii, což přisuzujeme skutečnosti, že se v korpusu vzorového výzkumu nenacházela kompozita s jinou funkční charakteristikou.

AT1.01	**枫木**	**fēngmù**	**S**	**javor**	**S+S=S**
	枫	fēng	S	javor	
	木	mù	S	dřevo	
AT1.02	**原料**	**yuánliào**	**S**	**surovina**	**A+S=S**
	原	yuán	A	původní; surový; nezapracovaný	
	料	liào	S	materiál; látka; hmota	
AT1.03	**浑圆**	**húnyuán**	**A**	**dokonale kulatý**	**A+A=A**
	浑	hún	A	celý; úplný	
	圆	yuán	A	kulatý	
AT1.04	**亚光**	**yàguāng**	**A**	**matný**	**A+S=A**
	亚	yà	A	podřadný; méněcenný; druhořadý	
	光	guāng	S	světlo; záře; svit; paprsek	
AT1.05	**板式**	**bǎnshì**	**A**	**složený z desek**	**S+S=A**
	板	bǎn	S	deska; prkno; plát; tabule	
	式	shì	S	typ; model; styl	
AT1.06	**间隙**	**jiànxì**	**S**	**interval; mezera**	**Adv+S=S**
	间	jiàn	Adv	mezi; mezi-; inter-	
	隙	xì	S	interval; mezera	
AT1.07	**质轻**	**zhìqīng**	**A**	**lehký**	**S+A=A**
	质	zhì	S	hmota; látka	
	轻	qīng	A	(být) lehký	
AT1.08	**粉光**	**fěnguāng**	**S**	**dokončovací úprava (podlahy; stěny)**	**S+A=S**
	粉	fěn	S	prášek	
	光	guāng	A	(být) hladký	
AT1.09	**厘米**	**límǐ**	**M**	**centimetr**	**S+M=M**
	厘	lí	S	malé množství; zlomek	
	米	mǐ	M	metr	

AT1.10	**相同**	**xiāngtóng**	**A**	**identický; stejný**	**Adv+A=A**
	相	xiāng	Adv	vzájemně	
	同	tóng	A	(být) shodný; (být) stejný	

Graf č. 7: Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie AT1

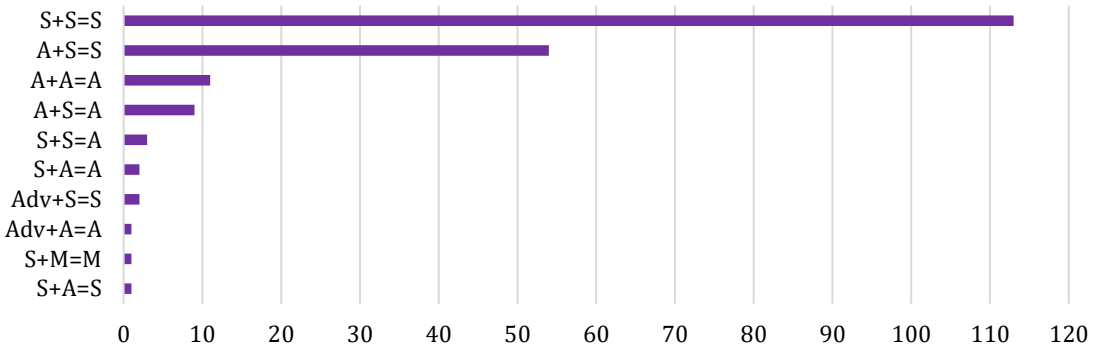

Podkategorie AT2

Charakteristika: bližší určení + hlava.

Kompozita zařazena do této podkategorie strukturálně korespondují se skupinou AT1, liší se však nároky na funkční charakteristiku znaku, který blíže určuje hlavu kompozita. Zatímco v předchozí podkategorii je kompozitum, stejně jako jeho hlava, vyjádřeno substantivem nebo adjektivem, přičemž je blíže určeno substantivem, adjektivem nebo adverbiem, podkategorie AT2 se vyznačuje slovesnou hlavou, která je ve většině případů blíže určena adjektivem nebo slovesem.

Největší část této subkategorie představuje kombinace adjektiva a slovesa tvořící adjektivum, následuje stejná kombinace tvořící sloveso a stejné zastoupení má i kombinace adjektiva se slovesem tvořící substantivum. Vyskytují se zde i případy, kdy je sloveso modifikováno substantivem, přičemž výsledné kompozitum je sloveso nebo substantivum. Dále se zde vyskytuje kombinace adjektiva a slovesa, kterou uvádíme jako výsledné sloveso a zároveň substantivum. Nejmenší podíl zde má kombinace adverbia a slovesa tvořící sloveso a ve stejném zastoupení je zde substantivum tvořeno dvěma slovesy. Žádné z kombinací funkčních charakteristik v této subkategorii se nepřekrývají s funkčními charakteristikami z předchozí kategorie.

AT2.01	**罕见**	**hǎnjiàn**	**A**	**málo vídaný; řídce se vyskytující; ojedinělý**	**A+V=A**
	罕	hǎn	A	ojedinělý; vzácný; řídký	
	见	jiàn	V	vidět	

AT2.02	**密封**	**mìfēng**	**V**	**těsně (neprodyšně) uzavřít; zalepit**	**A+V=V**
	密	mì	A	těsný; blízký	
	封	fēng	V	pečetit	
AT2.03	**毛刺**	**máocì**	**S**	**brusný kotouč**	**A+V=S**
	毛	máo	A	hrubý; neopracovaný	
	刺	cì	V	bodat; píchat	
AT2.04	**胶合**	**jiāohé**	**V**	**přilepit; slepit**	**S+V=V**
	胶	jiāo	S	klih	
	合	hé	V	spojovat; dávat dohromady	
AT2.05	**风化**	**fēnghuà**	**S**	**zvětrávání**	**S+V=S**
	风	fēng	S	vítr	
	化	huà	V	proměňovat; přeměňovat	
AT2.06	**横切**	**héngqiē**	**V, S**	**řezat napříč; příčný řez**	**A+V=V, S**
	横	héng	A	horizontální; vodorovný	
	切	qiē	V	krájet; řezat	
AT2.07	**预压**	**yùyā**	**V**	**předlisovat**	**Adv+V=V**
	预	yù		Adv přednostně; předem	
	压	yā	V	tlačit; tisknout; stlačovat/stlačit	
AT2.08	**开榫**	**kāisǔn**	**S**	**spojování dřevem; čepování (dřeva)**	**V+V=S**
	开	kāi	V	otevírat/otevřít se; rozevřít se	
	榫	sǔn	V	spojit čepem; začepovat	

Graf č. 8: Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie AT2

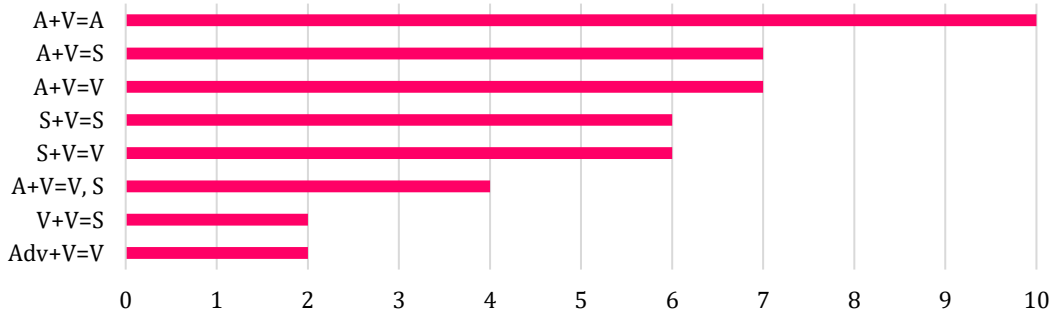

Podkategorie AT3

Charakteristika: blíže určující slovesný konstituent + hlava.

Specifikum této podkategorie v naší analýze je výskyt pouze jednoho vzorce funkčních charakteristik, kdy je substantivní kompozitum tvořeno slovesem a substantivem. Vazba těchto kompozit na první pohled připomíná případy ze skupiny SUB1, avšak na rozdíl od této skupiny mají atributivní kompozita hlavu vpravo, což znamená, že levý konstituent zde blíže určuje substantivum umístěné vpravo. Na příkladu AT3.1c si můžeme povšimnout, že význam konstituentů navádí k zařazení mezi koordinativní kompozita. Musíme však dodržovat pravidlo, že funkční charakteristiky konstituentů koordinativních kompozit se musí shodovat, což v tomto případě neplatí.

AT.1a	**拉篮**	**lālán**	**S**	**výsuvný (drátěný) koš**	**V+S=S**
	拉	lā	V	táhnout	
	篮	lán	S	koš; košík	
AT.1b	**嵌条**	**qiàntiáo**	**S**	**vodicí lišta**	**V+S=S**
	嵌	qiàn	V	vykládat; inkrustovat	
	条	tiáo	S	pruh; proužek	
AT.1c	**支架**	**zhījià**	**S**	**podstavec; podpěra; rám**	**V+S=S**[120]
	支	zhī	V	podpírat; zvedat (pomocí podpěry)	
	架	jià	S	stojan; podstavec; podpěra; kostra (konstrukce); skelet; rám	

4.2.3 Koordinativní vztah v kompozitech

Podkategorie KO1

Charakteristika: synonymie.

Jak můžeme vidět na vzorcích funkčních charakteristik, tato skupina se vyznačuje synonymií nejen v sémantické rovině, ale také na úrovni funkčních charakteristik konstituentů. Subkategorie KO1 představuje až 73 % mezi koordinativními vazbami. Nejvýznamnější zastoupení zde má kombinace dvou adjektiv tvořící adjektivum, o něco menší zastoupení má kombinace dvou sloves tvořících sloveso a dvě substantiva tvořící

[120] Protože se zde vyskytuje pouze jeden vzorec funkčních charakteristik, neuvádíme v této části srovnávací graf.

substantivum, zatímco další tři vzorce tvoří pouze malý zlomek v rámci této subkategorie. Na níže uvedených příkladech si můžeme povšimnout, že význam kompozit se může buď zcela shodovat s významem jednoho nebo obou konstituentů jako vidíme na příkladu KO1.01, nebo jsou významy pouze synonymní a v případě, že je funkční charakteristika kompozita odlišná od konstituentů, je význam kompozita výsledkem kombinace svých konstituentů, jako můžeme vidět mimo jiné i na příkladu KO1.04.

KO1.01	**华丽**	**huálì**	**A**	**nádherný; přepychový**	**A+A=A**
	华	huá	A	nádherný; přepychový	
	丽	lì	A	krásný	
KO1.02	**雕刻**	**diāokè**	**V**	**vyřezávat; řezat**	**V+V=V**
	雕	diāo	V	vyřezávat; řezat	
	刻	kè	V	vyřezávat; vyrývat	
KO1.03	**仪器**	**yíqì**	**S**	**přístroj; instrument; aparatura; aparát**	**S+S=S**
	仪	yí	S	zařízení; nářadí; přístroj	
	器	qì	S	instrument; nástroj	
KO1.04	**刨切**	**bàoqiè**	**A**	**nakrájený; nařezaný (na plátky)**	**V+V=A**
	刨	bào	V	hoblovat	
	切	qiè	V	krájet; řezat	
KO1.05	**扶手**	**fúshǒu**	**S**	**zábradlí; opěradlo; opěrka**	**V+V=S**
	扶	fú	V	podpírat rukou; držet se (něčeho); opírat se (o něco)	
	手	shǒu	V	držet	
KO1.06	**侵蚀**	**qīnshí**	**V, S**	**rozkládat; rozpadnout se; korodovat; eroze; koroze**	**V+V=V, S**
	侵	qīn	V	napadnout; vtrhnout; narušit	
	蚀	shí	V	rozpadnout se; zažírat se; rozleptávat	

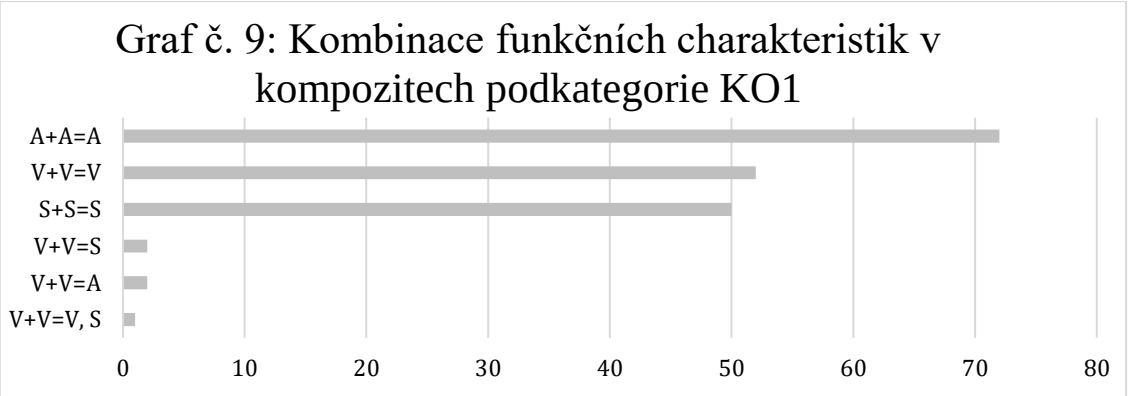

Podkategorie KO2

Charakteristika: antonymie.

Tato podkategorie představuje mezi koordinativními kompozity pouhá 2 %, v jejichž rámci jsme zaznamenali tři výskyty kombinace dvou adjektiv tvořících substantivum, dva výskyty adjektivních konstituentů tvořících adjektivum a na příkladu KO2.03 uvádíme vazbu dvou měrových slov tvořících substantivum. Protože je funkční charakteristika obou konstituentů stejná a jejich význam nenaznačuje nadřazenost některého z nich, příslušnost tohoto kompozita mezi koordinativní kompozita je nesporná. Význam konstituentů však není jednoznačně synonymní ani antonymní, přičemž se nejedná ani o redundanci. Rozhodli jsme se tedy porovnat kvantitu, kterou konstituenty reprezentují, přičemž jsme dospěli k závěru, že délku 尺 chǐ „čínská stopa“, která podle slovníku představuje 1/3 m, tedy 33,33 cm nelze považovat za synonymum 寸 cùn „palec“, jehož délka činí 3,33 cm. Z tohoto důvodu vztah daných konstituentů považujeme za antonymní.

KO2.01	**疏密**	**shūmì**	**S**	**hustota; rozestavění**	**A+A=S**
	疏	shū	A	řídký; sporý; vzdálený	
	密	mì	A	(být) hustý	
KO2.02	**凹凸**	**āotú**	**A**	**vydutý; konvexní; konkávní; nerovný**	**A+A=A**
	凹	āo	A	konkávní; promáčknutý	
	凸	tú	A	vyčnívající; pozvednutý	
KO2.03	**尺寸**	**chǐcùn**		**míra; rozměr**	**M+M=S**
	尺	chǐ		čínský stopa (1/3 m)	
	寸	cùn		palec; coul (3,33 cm)	

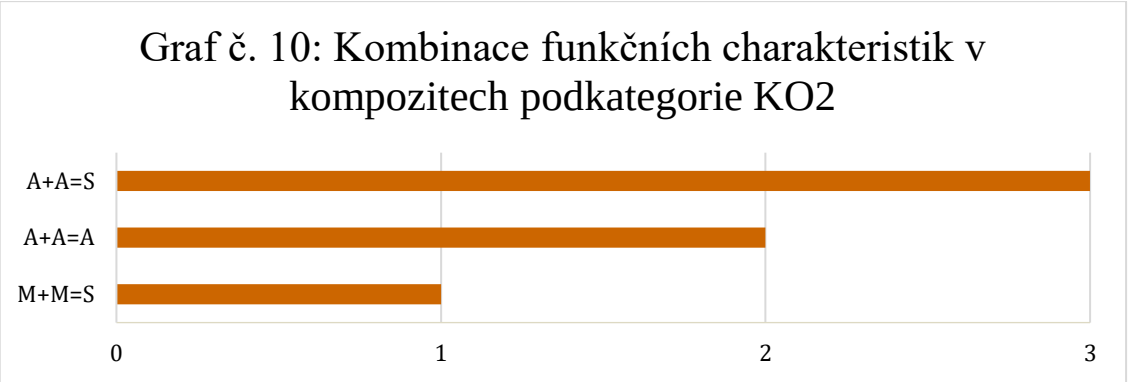

Podkategorie KO3

Charakteristika: redundance.

Redundantní vazba se vyskytuje u 25 % případů koordinativních kompozit. Nejčastěji je substantivní kompozitum tvořeno dvěma substantivy, přičemž na příkladu KO3.01 vidíme zřetelnou ukázku redundance, kdy informace obsažena v jednom z konstituentů pouze duplikuje význam, který je již obsažen ve druhém konstituentu. Další častou kombinací v této subkategorii je kombinace dvou adjektiv tvořících adjektivum a dvou sloves tvořících sloveso. Při porovnání příkladu KO1.04 ze synonymní subkategorie s příkladem KO3.03 můžeme mít pocit, že obě kompozita patří do stejné skupiny. V prvním zmiňovaném kompozitu však mají na výsledný význam vliv oba konstituenty, zatímco druhý jmenovaný vykazuje významovou shodu mezi jedním z konstituentů a celým kompozitem, přičemž další konstituent je významově nadbytečný. Ačkoli je jeden z konstituentů vždy sémanticky významnější, za hlavu kompozita považujeme oba konstituenty, protože mezi nimi nedochází k bližšímu určení, tedy nadřazenému a podřazenému vztahu.

KO3.01	**厨房**	**chúfáng**	**kuchyně; kuchyň**	**S+S=S**
	厨	chú	kuchyně	
	房	fáng	místnost; pokoj	
KO3.02	**细长**	**xìcháng**	**tenký**	**A+A=A**
	细	xì	(být) tenký; (být) jemný	
	长	cháng	(být) dlouhý	
KO3.03	**刨削**	**páoxiāo**	**hoblovat**	**V+V=V**
	刨	páo	hoblovat	
	削	xiāo	ořezávat; ostrouhávat/strouhat; otesávat	

KO3.04	**真空**	**zhēnkōng**	**vakuum**	**A+A=S**
	真	zhēn	skutečný; reálný; pravý	
	空	kōng	(být) prázdný	
KO3.05	**木质**	**mùzhí**	**dřevěný**	**S+S=A**
	木	mù	dřevěný	
	质	zhí	vlastnost; kvalita; hmota; látka	
KO3.06	**吻合**	**wěnhé**	**(být) v souladu; shodovat se; plně odpovídat (něčemu)**	**V+V=A**
	吻	wěn	líbat	
	合	hé	spojovat; dávat dohromady; vyhovovat; odpovídat	
KO3.07	**解吸**	**jiěxī**	**desorpce**	**V+V=A**
	解	jiě	oddělovat; oddělit; rozdělovat/rozdělit	
	吸	xī	sát; vtahovat do sebe	
KO3.08	**旋涡 (漩涡)**	**xuánwō**	**vířivka**	**V+S=S**
	旋	xuán	točit se; rotovat; kruh	
	涡	wō	vířivka	

Graf č. 11: Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech podkategorie KO3

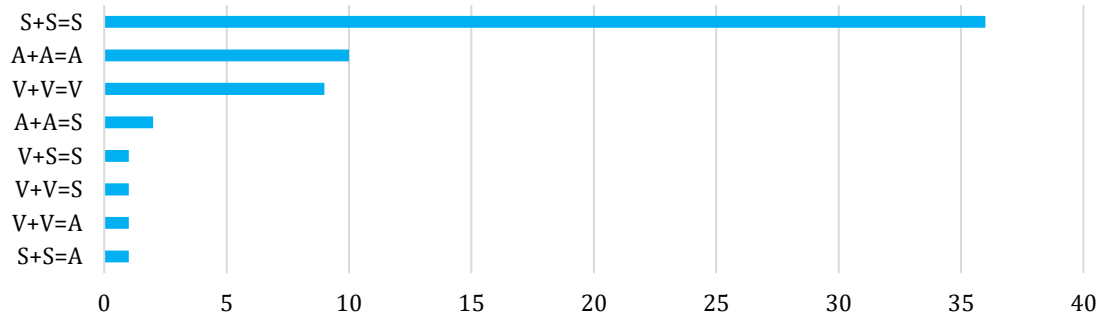

4.3 Endocentrická a exocentrická kompozita

Určování endocentricity a exocentricity kompozit se ukázalo být mnohem problematičtější než jejich řazení do subkategorií. Na základě vyhledaných definic jsme si v teoretické části práce stanovili pro endocentrická kompozita podmínku, že mají hlavu. Tu však naznačujeme u veškerých kompozit jako součást určování jednotlivých kategorií, ačkoli ji u exocentrických kompozit v analýze graficky odlišujeme. Další podmínka říká, že výsledné kompozitum je hyponymem hlavy. Obě tyto podmínky jsme se snažili dodržet v největší možné míře, což mělo beze sporu vliv na nízký počet výskytů exocentrických kompozit v našem korpusu.

Protože jsme u mnoha položek v korpusu předem neznali přesný význam, ať už z hlediska fyzikálních, chemických, případně jiných vlastností, snažili jsme se dohledávat související faktické informace a konzultovat, zda význam konstituentů souvisí s výsledným kompozitem. Ačkoli to pro nezasvěceného člověka není na první pohled viditelné, v mnoha případech jsme vyhodnotili, že sémantická souvislost v daných případech opravdu existuje. Toto zjištění tak vneslo další otazníky do našeho chápání endocentricity a exocentricity kompozit. Jako příklad slova, které bychom bez hlubších znalostí považovali za exocentrické, můžeme uvést např. 漫射 mànshè „difúze“, přičemž význam levého konstituentu je „rozlévat se; přetékat; zaplavovat“ a význam pravého „protlačit se; vniknout“. Pokud vezmeme v úvahu význam slova „difúze“, dojdeme k závěru, že sémantická souvislost mezi tímto kompozitem a jeho konstituenty je nesporná, ačkoli není zcela zjevná.

V souladu s tvrzením, které rovněž uvádíme v teoretické části mezi pravidly pro určování těchto dvou skupin, jsme se v průběhu analýzy snažili zaměřit na vyhledávání endocentricity v našich kompozitech, a exocentricitu určit až v případě, že jsme daný pojem nezařadili mezi endocentrické. Po provedení analýzy jsme zjistili, že exocentrická kompozita v našem korpusu zaujímají pouhých 6 % z celku.

Ceccagno a Basciano poměr endocentrických a exocentrických kompozit ve svém článku neuvádí.[121] V jejich analýze skládající se z 1077 neologismů obsažených v *The Contemporary Chinese Dictionary* (2002) se však nachází na první pohled více exocentrických kompozit než v našem výzkumu. Jedním z vysvětlení může být povaha slovní zásoby, kdy u odborných pojmů, se kterými pracujeme v naší analýze, můžeme

[121] CECCAGNO, Antonella, BASCIANO, Bianca: 2007, str. 71-81

očekávat častější výskyt sémantické souvislosti mezi konstituenty a kompozitem než v případě obecnější slovní zásoby. Určitou roli může hrát také skutečnost, že autoři vzorové analýzy zveřejňují pouze malou část z celé analýzy, což může zkreslovat skutečné zastoupení zkoumaných kategorií. Zároveň musíme vzít v potaz, že určitou roli při určování může hrát také subjektivní vnímání daných pojmů. Zavádějící může být navíc i rozdílná funkční charakteristika konstituentů a kompozita, přičemž jejich neshoda by podle našeho názoru neměla mít vliv na určování endocentrických a exocentrických kompozit.

4.3.1 Endocentrická kompozita

Na příkladech uvedených níže se můžeme přesvědčit o sémantické souvislosti konstituentů a celých kompozit. Pro každou podkategorii kompozit, jejíž zkratku uvádíme v pravé části stránky, poskytujeme jeden příklad z naší analýzy. Jak si můžeme povšimnout, sémantická souvislost konstituentů a celého slova je v některých případech zřetelná na první pohled, zatímco u jiných pojmů, např. v kompozitu příkladu EN-d, se musíme zamyslet nad podstatou, kterou kompozitum vyjadřuje. Protože analýza tohoto jevu vyžaduje soustředění právě na možnou významovou souvislost, jsme přesvědčeni o tom, že obdobná analýza jakkoli zaměřené slovní zásoby studenty přiměje dohledat si sémantické souvislosti, díky čemuž si slovní zásobu mohou zapamatovat také ve formě určitých logických vazeb.

EN-a	**合金**	**héjīn**	**S**	**slitina**	**SUB1**
	合	hé	V	spojovat; dávat dohromady	
	金	jīn	S	kovy	
EN-b	**变硬**	**biànyìng**	**V**	**(z)tuhnout; (z)tvrdnout; zpevnit; vyztužit**	**SUB2**
	变	biàn	V	měnit se; změnit se	
	硬	yìng	A	(být) tvrdý; (být) pevný	
EN-c	**液态**	**yètài**	**S**	**kapalné skupenství**	**SUB3**
	液	yè	A	kapalný; tekutý	
	态	tài	S	forma; stav	
EN-d	**复膜**	**fùmó**	**S**	**vrstvení; laminování**	**SUB4**
	复	fù	V	přikrýt; zakrýt	
	膜	mó	S	blána; fólie; tenká vrstva	

EN-e	**悬臂**	**xuánbì**	**S**	**konzola; konzolový nosník**	**AT1**
	悬	xuán	V	viset	
	臂	bì	S	paže; páka; trám	
EN-f	**热压**	**rèyā**	**V, S**	**lisovat za tepla; lisování za tepla**	**AT2**
	热	rè	V	(být) horký	
	压	yā	S	tlačit; tisknout; stlačovat/stlačit	
EN-g	**导体**	**dǎotǐ**	**S**	**vodič (tepelný/elektrický)**	**AT3**
	导	dǎo	V	vést; odvádět; svádět	
	体	tǐ	S	těleso	
EN-h	**棱角**	**léngjiǎo**	**S**	**hrana; roh; výčnělek**	**KO1**
	棱	léng	S	roh; hrana	
	角	jiǎo	S	roh	
EN-i	**粗细**	**cūxì**	**S**	**tloušťka**	**KO2**
	粗	cū	A	(být) tlustý; (být) silný	
	细	xì	A	(být) tenký; (být) jemný	
EN-j	**干材**	**gàncái**	**S**	**kmen**	**KO3**[122]
	干	gàn	S	hlavní část; kmen	
	材	cái	S	materiál	

4.3.2 Exocentrická kompozita

Kompozita, která jsme se rozhodli nezařadit do skupiny endocentrických, se nachází v této skupině. Je však třeba podotknout, že v některých případech jsme považovali zařazení do kterékoli ze skupin za velice sporné, a postrádali jsme možnost zařazení daných případů do určité mezikategorie. Protože je však naše analýza endocentricity a exocentricity pouze doprovodnou součástí hlavní analýzy, která se věnuje příslušnosti kompozit do nadefinovaných subkategorií na základě vztahů jejich členů, rozhodli jsme se v tomto případě nenavrhovat jakékoli změny, tedy nepřidávat žádné alternativní kategorie. Abychom objasnili naše důvody zařazení slov mezi exocentrická kompozita, rozebereme si zde několik ukázek z analýzy.

[122] Uspořádání příkladových kompozit v této části kopíruje řazení subkategorií kompozit.

U příkladu EX-a bychom mohli mít tendenci zařadit kompozitum mezi endocentrická kompozita. Vztah výsledného významu s významem konstituentů však vnímáme jako problematický, proto jsme upřednostnili zařazení slova mezi exocentrická. Konstituenty 变 biàn „měnit se“ a 质 zhì „vlastnost; kvalita“ totiž nevypovídají o tom, zda se jedná o pozitivní či negativní změnu, zatímco výsledné kompozitum 变质 biànzhì „zkazit se“ je jednoznačně negativní. Stejný problém pozorujeme i na příkladu EX-c.

U znaků 宜 yí „vhodný; vyhovující“ a 人 rén „člověk; lidé“ se může zdát, že hlavou kompozita je druhý z konstituentů, což by slovo řadilo do kategorie atributivních. V tomto případě však jmenovaný konstituent nenese hlavní význam. První z konstituentů chápeme ze syntaktického hlediska jako reprezentanta přísudku a druhý z nich vnímáme jako předmět.

Konstituent z příkladu EX-e vyjádřen znakem 朦 méng „nejasný; nevýrazný“ se do určité míry shoduje s významem kompozita 朦胧 ménglóng „matný; kalný“, avšak pro znak 胧 lóng „stoupající měsíc“ se nám nepodařilo vyhledat ekvivalent, který by podpořil zařazení slova do skupiny endocentrických. Protože význam pravého konstituentu vnímáme jako obrazný pojem, proto slovo řadíme do této skupiny. Nepopíráme však, že s větší dávkou představivosti bychom mohli říci, že význam pravého konstituentu po vizuální stránce skutečně může mít souvislost s významem celého kompozita. Protože však tento výklad nedokážeme věcně doložit, budeme kompozitum i nadále vnímat jako exocentrické.

V případě EX-f vidíme ukázku kompozita, u nějž není patrná žádná souvislost mezi ním a jeho konstituenty, zatímco na příkladu EX-g můžeme mít pocit, že k významové shodě dochází. Je však otázkou nakolik jsou znaky 鲜 xiān „svěží; čerstvý“ a 艳 yàn „(být) nádherný; (být) skvostný“ synonymní s celý slovem 鲜艳 xiānyàn „pestrý; nápadný; křiklavý; svěží“, pokud bychom ekvivalent „svěží“ vyřadili jakožto málo související s popisem vizuálního dojmu z designérské práce. Tento případ podle nás ilustruje skutečnost, že určování zařazení kompozita opravdu není vždy tak zvaně černobílé.

Pokud by konstituenty z příkladu EX-h 欠 qiàn „druhořadý; podřadný; horší“ a 佳 jiā „překrásný; nádherný“ dohromady tvořily kompozitum související s oběma

významy, zařadili bychom dané slovo mezi endocentrická kompozita. Význam druhého z konstituentů nás vedl k úvaze, že se kombinace těchto dvou konstituentů sémanticky rozchází s výsledným kompozitem, proto jsme jej zařadili jako exocentrické, ačkoli zde nemáme zcela vyhraněný názor.

Z grafu č. 12 můžeme vyčíst, že kategorií s největším výskytem exocentricity jsou atributivní kompozita, přičemž subkategorie AT1 a AT2 představují 36 % a 12 % z celku. Mezi tematickými kategoriemi je zde nejfrekventovanější skupina vlastností, nejmenší zastoupení pak má skupina nábytku a materiálů, kde jsme až na výjimky zpravidla zaznamenali sémantickou souvislost mezi konstituenty a celým kompozitem.

EX-a	**变质**	**biànzhì**	**V**	**zkazit se**	**SUB1**
	变	biàn	V	měnit se; změnit se	
	质	zhì	S	vlastnost; kvalita	
EX-b	**垂直**	**chuízhí**	**V**	**být kolmý (na něco); být v pravém úhlu**	**SUB2**
	垂	chuí	V	viset; svěsit; spustit	
	直	zhí	A	(být) svislý; (být) vertikální	
EX-c	**杂质**	**zázhí**	**S**	**nečistota**	**SUB3**
	杂	zá	A	různý; různorodý; smíšený	
	质	zhí	S	hmota; látka	
EX-d	**宜人**	**yírén**	**A**	**příjemný; nádherný**	**SUB4**
	宜	yí	A	vhodný; vyhovující	
	人	rén	S	člověk; lidé	
EX-e	**朦胧**	**ménglóng**	**A**	**matný; kalný**	**AT1**
	朦	méng	A	nejasný; nevýrazný	
	胧	lóng	S	stoupající měsíc	
EX-f	**利落**	**lìluo**	**A**	**hbitý, čilý**	**AT2**
	利	lì	A	(být) výhodný; (být) příznivý	
	落	luo	V	padat; klesat; spustit se	
EX-g	**鲜艳**	**xiānyàn**	**A**	**pestrý; nápadný; křiklavý; svěží**	**KO1**
	鲜	xiān	A	svěží; čerstvý	
	艳	yàn	A	(být) nádherný; (být) skvostný	

EX-h	**欠佳**	**qiànjiā**	**A**	**nekvalitní; podřadný** **KO2**
	欠	qiàn	A	druhořadý; podřadný; horší
	佳	jiā	A	překrásný; nádherný

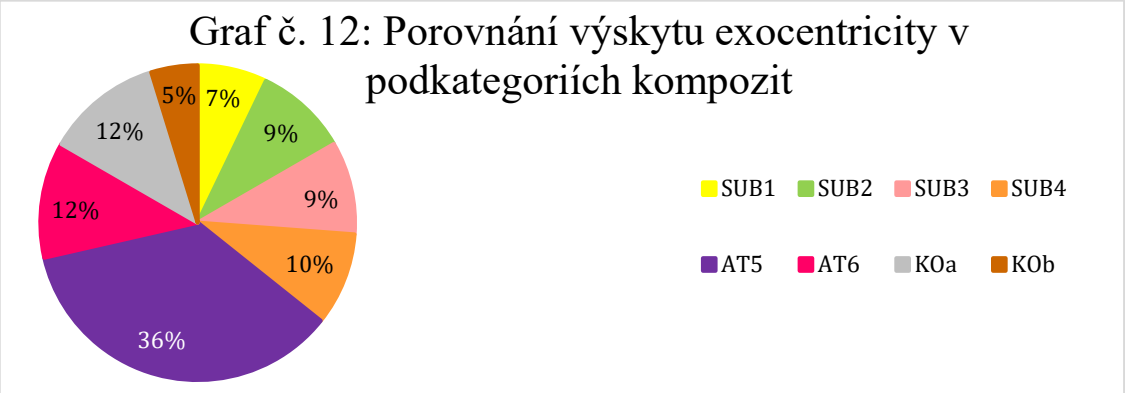

5 SHRNUTÍ

Nejpočetnější kategorií v naší analýze jsou atributivní kompozita s podílem 40 %, která se nejčastěji objevují ve funkční charakteristice substantiva tvořeného dvěma substantivními konstituenty. Koordinativní kompozita mají v našem vzorku zastoupení 35 %, přičemž se zde nejčastěji vyskytuje stejná kombinace funkčních charakteristik jako v předchozí kategorii. Pouze s nepatrným rozdílem následuje kombinace dvou adjektiv tvořící adjektivum a za zmínku stojí také častý výskyt kombinace sloves tvořících sloveso. Nejméně početnou kategorií jsou subordinativní kompozita, která zaujímají 25 % z celku. V této kategorii se nejčastěji vyskytuje kombinace slovesa a substantiva tvořících substantivum, kombinace dvou sloves tvořících sloveso a dále substantivní kompozita tvořena buď adjektivem a substantivem, nebo dvěma substantivy. Tyto dvě kombinace jsou výsledkem zařazení kompozit do podkategorie SUB3, která je tvořena pomocí relačních substantiv. Pokud bychom pracovali s obecnou slovní zásobou, v níž by se relační substantiva vyskytovala v menší míře než u nás, na základě výsledků analýzy lze předpokládat, že dominantní funkční charakteristikou subordinativních kompozit by v takovém případě byla slovesa. Zkoumání relačních substantiv nás přivedlo k úvahám nad postupným doplňováním skupiny deklarovaných čínských afixů, které podle našeho názoru může vést k úbytku kompozit ve prospěch odvozených slov. Tato změna by však nebyla výsledkem změn jazykových, ale definičních, kdy by konstituent kompozita zařazením mezi afixy automaticky patřil mezi odvozená slova namísto kompozit.

Autoři vzorového výzkumu, Ceccagno a Basciano, výsledky své analýzy nekvantifikují, proto nemůžeme provést důkladné kvantitativní porovnání s jejich zjištěními. V Tabulce č. 4 však srovnáváme výskyt vzorců funkčních charakteristik v hlavních kategoriích kompozit vzorové analýzy s našimi výsledky.

POROVNÁNÍ VZOROVÉ ANALÝZY S NAŠIMI VÝSLEDKY[123]							
Vzorce funkčních charakteristik	SUB		AT		KO		Celkem
	Vzorová analýza	Naše analýza	Vzorová analýza	Naše analýza	Vzorová analýza	Naše analýza	
S+S=S	✓	24	✓	111	✓	86	221
A+A=A	×	×	×	11	✓	81	92
V+V=V	✓	28	✓	×	✓	61	89
A+S=S	×	26	×	54	×	×	80
V+S=S	✓	30	✓	33	×	1	64
V+S=V	✓	17	×	×	×	×	17
V+S=A	✓	14	×	×	×	×	14
A+S=A	×	5	✓	9	×	×	14
V+V=S	×	5	✓	2	✓	3	10
A+V=A	×	×	✓	10	×	×	10
V+A=V	✓	9	×	×	×	×	9
S+V=S	✓	2	✓	6	×	×	8
S+S=A	×	3	×	3	×	1	7
V+V=A	×	4	×	×	×	3	7
A+V=S	×	×	✓	7	×	×	7
A+V=V	×	×	✓	7	×	×	7
S+V=V	×	×	✓	6	×	×	6
V+V=V, S	×	4	×	×	×	1	5
A+A=S	×	×	✓	×	✓	5	5
A+V=V, S	×	×	×	4	×	×	4
Adv+S=S	×	1	×	2	×	×	3
S+A=A	✓	×	✓	2	×	×	2
V+S=V, S	×	2	×	×	×	×	2
Adv+V=V	×	×	×	2	×	×	2
V+A=A	×	1	×	×	×	×	1
Adv+A=A	×	×	✓	1	×	×	1
S+A=S	×	×	×	1	×	×	1
S+M=M	×	×	×	1	×	×	1
M+M=S	×	×	×	×	×	1	1
Adv+V=S	×	×	✓	×	×	×	0
Adv+V=V	×	×	✓	×	×	×	0
S+S=Adv	×	×	✓	×	×	×	0
Celkem	x	175	x	272	x	243	690

Tabulka č. 4 Vzorce funkčních charakteristik v kategoriích kompozit

[123] Symbol „✓“ potvrzuje výskyt případů ve vzorové analýze, symbol „×“ znamená, že se kompozitum v dané kategorii a vzorci nevyskytlo. Pozitivní výsledky z naší analýzy dokládáme počtem výskytů.

Podle ukázky vzorové analýzy, kterou Ceccagno a Basciano uvádí ve svém článku, má však nejvíce příkladových kompozit atributivní vazbu, proto si dovolujeme konstatovat, že jsme v tomto ohledu došli k podobným závěrům. V Tabulce č. 4 se nachází kvantitativní přehled našich zjištění. V grafu č. 13 pak znázorňujeme poměr výskytu hlavních kategorií kompozit v naší analýze. Podrobnější kvantifikovaný přehled výsledků naší analýzy uvádíme jako „Protokol analýzy“ v přílohách.

Graf č. 13: Zastoupení hlavních kategorií kompozit v korpusu

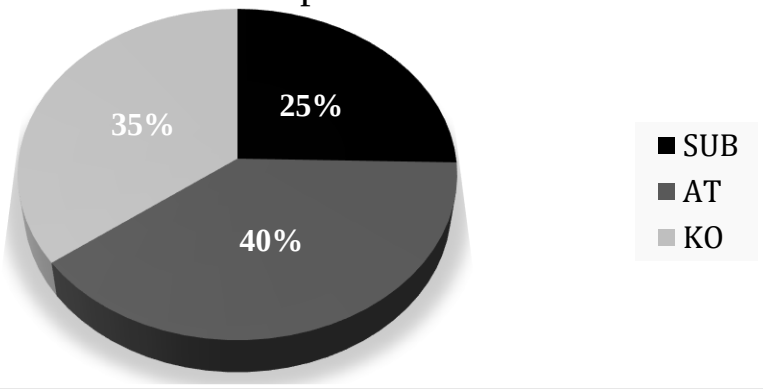

Haspelmath u angličtiny poukazuje na vysoký výskyt kombinace dvou substantiv v kompozitech.[124], přičemž v grafu č. 14 uvádíme deset nejfrekventovanějších vzorců funkčních charakteristik naší analýzy a jak můžeme vidět, nejproduktivnějším vzorcem je právě kombinace dvou substantiv tvořících substantivní kompozitum, což můžeme považovat za společný rys mezi angličtinou a čínštinou. Výsledky naší analýzy se shodují i s poznatky teoretické části práce věnované kompozitům, v níž na základě odborných zdrojů uvádíme, že nejčastěji se mezi kompozity vyskytuje právě výše uvedený vzorec, dále substantivum tvořené kombinací adjektiva a substantiva, nebo slovesa a substantiva. Zatímco podle teoretické části je druhou nejčastější funkční charakteristikou kompozit sloveso, v našem výzkumu jsme zaznamenali častější výskyt adjektiv. Protože však rozdíl mezi těmito skupinami není příliš významný, připisujeme vyšší výskyt adjektiv obsáhlosti tematické skupiny vlastností.

[124] HASPELMATH, Martin: 2002, str. 86

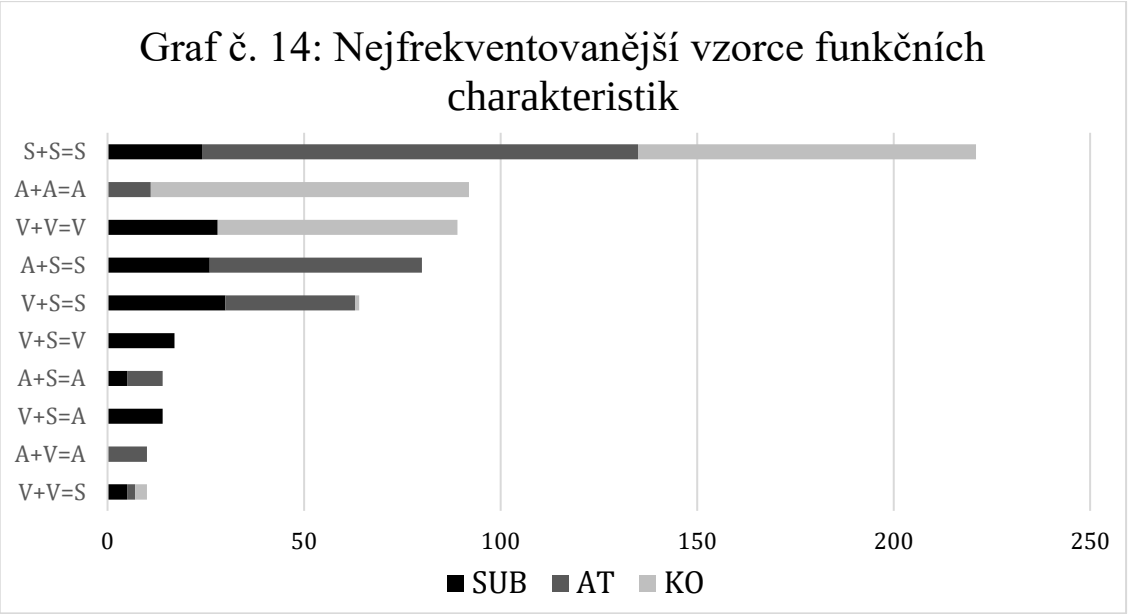

Ačkoli se čínština řadí mezi analytické jazyky [125], obvykle platí, že kromě převládajícího rysu se v jednom jazyce vyskytují i rysy jiných typů jazyků. [126] Kombinace slovesa a předmětu, kterou podle tvrzení Haspelmatha připisujeme polysyntetickým jazykům [127 ; 128], se v naší analýze vyskytuje u substantivních, slovesných i adjektivních kompozit, a řadí se mezi nejfrekventovanější druhy vazeb. Náš výzkum tedy potvrzuje jeden ze znaků polysyntetických jazyků, které čínština vykazuje, což však neznamená, že patří primárně do této kategorie.

Přehled veškerých vzorců funkčních charakteristik, které se objevily ve vzorové nebo naší analýze, uvádíme v přílohách. Zatímco některé vzorce příkladové analýzy se v té naší neobjevují, u jiných kombinací jsme naopak zaznamenali výskyt pouze v našem vzorku. Příčinou může být jednak nedostatek informací ze vzorové analýzy v důsledku čehož mohlo dojít k rozdílnému zařazení některých typů kompozit a také povaha korpusu, která se tematicky liší od slovní zásoby vzorové analýzy. Protože nemáme informace o důslednosti autorek vzorového výzkumu při určování funkčních charakteristik konstituentů a posuzování sémantických vztahů v kompozitech, nemůžeme s jistotou říci, nakolik se na neshodách některých výsledků podílel tento faktor.

[125] ČERMÁK, František: 2011, str. 231
[126] ČERNÝ, Jiří: 1998, str.61
[127] HASPELMATH, Martin: 2002, str. 86
[128] Charakteristika polysyntetických jazyků VIZ podkapitola „Teoretický původ naší kategorizace kompozit: Martin Haspelmath“

6 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo na základě výzkumu, který podle poznatků svých předchůdců rozpracovali Sergio Scalise a Antonietta Bisetto, a který posléze na čínštinu aplikovaly Antonella Ceccagno a Bianca Basciano, vypracovat analýzu dvoučlenných kompozit, která rozlišuje nejen tři hlavní kategorie, ale poskytuje také přehled pro řazení kompozit do subkategorií, které zachycují vlastnosti různých sémantických či funkčně charakteristických vazeb konstituentů. Analýzu jsem prováděla na předem definovaných tematických oblastech zaměřených na materiály, nábytek, činnosti, vlastnosti a ostatní pojmy související s navrhováním a výrobou nábytku. Pro podkategorie subordinativních, atributivních a koordinativních kompozit jsem zvolila zkratky SUB1, SUB2, SUB3, SUB4, AT1, AT2, AT3, KO1, KO2, KO3 a KO4.

V teoretické části jsem se nejprve věnovala definici čínského slova, na což jsem navázala kategorizací slov a charakteristikou kompozit. Při vytváření teoretické opory pro analýzu jsem se během rešerše různých odborných zdrojů setkávala s nejednotnými pohledy na vhodný způsob členění kompozit, přičemž jsem se rozhodla řídit právě jednou z nejnovějších kategorizací, která byla aplikována i na čínštinu. Každou z těchto kategorií popisuji v samostatné podkapitole a okrajově se zabývám i endocentričností a exocentričností kompozit. Pro doplnění v práci uvádím i základní informace o vícečlenných kompozitech a rozdílech mezi kompozity a frázemi. Pozornost věnuji také představení vybraných lingvistů, kteří se zabývali výzkumem kompozit, a které považuji vzhledem ke svému výzkumu za významné osobnosti. Na konci teoretické části se zabývám odvozenými a gramatickými slovy, která se spolu s kompozity řadí mezi složená slova, a jejichž definice je pro rozlišení kompozit nezbytná.

Podle výsledků analýzy je nejčastější vazbou atributivní vztah, v němž má nejvýznamnější zastoupení subkategorie AT1 a nejpočetnějším vzorcem funkčních charakteristik je spojení dvou substantiv tvořících substantivum. V tomto ohledu se tedy mé výsledky shodují s dříve provedenými výzkumy. Přestože se s teoretickými poznatky neshodují veškeré zkoumané položky, například výskyt druhé a třetí nejčastější funkční charakteristiky kompozit je u nás oproti teorii opačný, tyto rozdíly nejsou nijak výrazné, a přisuzuji je zejména povaze našeho korpusu.

Kromě reduplikace, která patří mezi kategorii koordinativních kompozit, a jejíž výskyt jsem vzhledem k povaze zkoumané slovní zásoby neočekávala, jsem v tomto vzorku nalezla všechny definované subkategorie. Provedením analýzy potvrzuji aplikovatelnost zvolené kategorizace na čínštinu a navrhuji, aby v budoucnu sloužila jako podklad pro další výzkum kompozit. Zároveň navrhuji provést analýzu čínským rodilým i nerodilým mluvčím na totožném vzorku slovní zásoby, a porovnat, zda u některých vazeb dochází k odlišnému vnímání vztahů v kompozitech.

Vedlejším výstupem analýzy, který však také pokládám za důležitý, je slovník dvouslabičných pojmů zaměřených na design vycházející z publikace směřované na navrhování nábytku. V externí příloze přikládám slovník dvou až desetislabičných pojmů označujících materiály, které nejsou součástí analytické části, avšak vytvoření tohoto slovníku jsem považovala za přínosné.

7 RESUMÉ

The aim of this master thesis was to make an analysis of two-member compounds divided into three main categories consisting of several subcategories that represent certain attributes of semantic or word-class connections of constituents. The research has been based on the findings of Sergio Scalise and Antonietta Bisetto whose categorization was applied on Chinese compounds by Antonella Ceccagno and Bianca Basciano. The research of the latter authors has become a model for our analysis. The analysis has been conducted on predefined corpus having consisted of words referring to materials, furniture, activities, qualities and other terms related to furniture design and production. The subcategories of subordinate, attributive and coordinative compounds have been abbreviated to SUB1, SUB2, SUB3, SUB4, AT1, AT2, AT3 and KO1, KO2, KO3, KO4, where KO corresponds to CO in English.

The first part of my thesis has been devoted to the definition of a Chinese word, word categorization and to the definition of compounds. As I noticed during the research of theoretical resources that were necessary for my analysis, the opinion about a suitable classification of compounds differs in various resources. Therefore, I have decided to follow one of the newest ways of the categorization which had also been applied on Chinese. Each of these categories has been described in a separate subchapter. Having studied the difference in endocentric and exocentric compounds which have represented only a marginal part of my research, I have concluded that the endocentric compounds significantly prevail. Furthermore, I have mentioned some basic information concerning multi-member compounds as well as the differences between compounds and phrases. My attention has also been focused on the introduction of several linguists who had been engaged in studying compounds and who I have considered important in connection with my research. In the last part of the theoretical chapter I have described the attributes of derived and grammatical words which, together with compounds, belong to the group of compound words and which may help us to indentify the compounds.

According to the analysis, the most frequent compounds appear to be in an attributive relation where the AT1 subcategory represents the major part. The most frequent word class pattern is a noun consisting of two noun constituents, which means that these findings correspond with the results of former research conducted by other

authors. Some of the theoretical findings, however, do not fully correspond with the results of my analysis where the second and the third most frequent word class of the compounds hold the opposite position. These discrepancies, nevertheless, do not appear in a distinctive amount, therefore, they can be considered as the result of the thematic composition of our corpus.

Besides reduplication that belongs among coordinative compounds and that I did not expect to occur in our analysis regarding composition of our corpus, all the pre-defined categories have been found during my research. On the base of my analysis, I confirm that the categorization chosen for this research has been applicable for Chinese. Moreover, I suggest making an analysis conducted by a native and a non-native Chinese speaker using identical corpus and consequently to compare whether there would be some differences in perceiving of the relations within the compounds.

The secondary, but also important benefit of my analysis is the design focused two-syllable dictionary which has been based on a textbook specialized in a furniture design. Furthermore, the external enclosure includes a two to ten-syllable dictionary of materials, which I have considered beneficial to compile, although the multi-syllable terms have not been included into the analytical part of my thesis.

Key words: compounds, constituent, word class, semantic relations, Chinese

8 SEZNAM LITERATURY

8.1 Zdroj slovní zásoby

WÁNG Fénghú (王逢瑚): Jiājù shèjì (家具设计) *Navrhování nábytku.* (北京:) Běijīng: Kēxué chūbǎnshè (科学出版社)， 2010. ISBN 978-7-03-028965-0.

8.2 Literatura a zdroje

ARCODIA, Giorgio Francesco. Chinese: a Language of Compound Words?. In: MONTERMINI, Fabio, Gilles BOYÉ a Nabil HATHOUT (eds). *Selected Proceedings of the 5th Décembrettes: Morphology in Toulouse*. Somerville: Cascadilla Proceedings Project, 2007, s. 79-90. ISBN 978-1-57473-421-8.

ARCODIA, Giorgio Francesco. Construction Morphology account of derivation in Mandarin Chinese. *Morphology* [online]. 2010, **21**(1), 1-40 [cit. 2019-01-10]. DOI: 10.1007/s11525-010-9173-2. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/226158774_A_Construction_Morphology_account_of_derivation_in_Mandarin_Chinese

ARONSON, Joseph. *The Encyclopedia of Furniture*. 3rd ed. New York: Crown Publishers, 1965. Dostupné z: https://www.scribd.com/document/311893312/The-encyclopedia-of-furniture-Art-History-Ebook-pdf

ASUDEH, Ash. RELATIONAL NOUNS, PRONOUNS, AND RESUMPTION. *Linguistics and Philosophy* [online]. 2005, **28**(4), 375–446 [cit. 2019-01-21]. DOI: DOI 10.1007/s10988-005-2656-7. ISSN 1573-0549. Dostupné z: https://carleton.ca/asudeh/wp-content/uploads/Relational-nouns-pronouns-and-resumption.pdf

BAUER, Laurie. *Exocentric compounds*. Springer [online]. 2008, **18**(1), 51–74 [cit. 2019-01-26]. DOI: 10.1007/s11525-008–9122-5. ISSN 1871-5656. Dostupné z: https://link.springer.com/article/10.1007/s11525-008-9122-5

BLOOMFIELD, Leonard. *Language*. 3. vydání. London: George Allen & Unwin, 1979. ISBN 0044000167.

BUSSMANN, Hadumod. *Routledge Dictionary of Language and Linguistics* [online]. 2nd ed. London: Taylor & Francis e-Library, 2006 [cit. 2019-01-04]. ISBN 0-203-98005-0. Dostupné z: https://www.e-reading.club/bookreader.php/142124/Routledge_Dictionary_of_Language_and_Linguistics.pdf

CECCAGNO, Antonella a Bianca BASCIANO. Classification of Chinese compounds. In: RALLI, Angela, Geert BOOIJ, Sergio SCALISE a Athanasios KARASIMOS (eds.). *On-line Proceedings of the Sixth Mediterranean Morphology Meeting (MMM6): Morphology and Dialectology*. Ithaca: University of Patras, 2007, s. 71-83. ISSN: 1826-7491. Dostupné z: http://www.lilec.it/mmm/wp/wp-content/uploads/2012/10/Ceccagno-and-Basciano-Classification-of-Chinese-compounds.pdf

CECCAGNO, Antonella a Bianca BASCIANO. Sino-Tibetan: Mandarin Chinese. In: LIEBER, Rochelle a Pavol ŠTEKAUER (eds). *The Oxford handbook of compounding*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 758-781. ISBN ISBN 9780191743566.

CECCAGNO, Antonella. Chinese Neologisms: Word-formation Strategies in Chinese. In: CHAN, Sin-wai (ed.). *The Routledge Encyclopedia of the Chinese Language.* Oxon: Routlage, 2016, s. 227-241. ISBN 978-1-315-67554-1.

Coordinating constructions, edited by Martin Haspelmath, (electronic resource). *Missouri University of Science & Technology* Library [online]. Missouri University of Science & Technology Library, 2019 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: http://link.library.mst.edu/portal/Coordinating-constructions-edited-by-Martin/rfXNQypYUTI/

ČERMÁK, František a Josef FILIPEC. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985, 281 s. ISBN (Váz.).

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky.* 4. vyd., V Karolinu 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka.* 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 256 s. ISBN 80-85839-24-5.

CHAO, Yuen Ren. a *grammar of spoken Chinese: Zhongguo hua de wenfa.* Berkeley: University of California Press, 1968, xxxi, 847

CHARLES N., Li a Thompson SANDRA A. *Mandarin Chinese: a Functional Reference Grammar*. London: University of California Press, 1981. ISBN 0-520-04286-7.

CHUNG, Karen Steffen. *Mandarin Compound Verb*. Leiden: Crane Publishing, 2004. ISBN 986-147-124-3.

CUI, Lei et al. Effects of Grammatical Structure of Compound Words on Word Recognition in Chinese. *Front. Psychol.* [online]. 2018, **9**(258), 1-14 [cit. 2019-01-09]. DOI: https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00258. Dostupné z: http://www.academia.edu/36115122/Effects_of_Grammatical_Structure_of_Compound_Words_on_Word_Recognition_in_Chinese

DE BRUIN, Jos a Remko SCHA. *The Interpretation of Relational Nouns*. Proceedings of ACL. 1988, (88), 25-32.

DĚDEK, Miloň a František VOŠICKÝ. *Stavební materiály pro 1. ročník SPŠ stavebních* [online]. 5. upravené vydání. Praha: Sobotáles, 2006 [cit. 2019-03-18]. ISBN 80-86817-17-2. Dostupné z: http://www.4-construction.com/up/files-content/featured/Stav_mat_sps.pdf

FENG, Shengli. Prosodic structure and compound words in Classical Chinese. In: PACKARD, Jerome Lee (ed.). *New approaches to Chinese word formation: morphology, phonology and the lexicon in modern and ancient Chinese.*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1998, s. 197-260. ISBN 3-11-015109-x.

FU, Ruomei. Chinese Affixes and Word Formation. *Humanoira* [online]. 2014, **5**(1), 122-127 [cit. 2019-01-09]. DOI: https://doi.org/10.21512/humaniora.v5i1.2990. Dostupné z: http://journal.binus.ac.id/index.php/Humaniora/article/view/2990/2381

HAISOVÁ, Marie. *Čínština z hlediska typologického* [online]. Olomouc, 2011 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://theses.cz/id/t74g89/ntina_z_hlediska_typologickho.pdf. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Mgr. David Uher, Ph.D.

HASPELMATH, Martin. Prof. Dr. Martin Haspelmath. Universität Leipzig, 2019 [online]. Leipzig [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: http://anglistik.philol.uni-leipzig.de/de/institut/grammatischeuniversalien/prof-dr-martin-haspelmath

HASPELMATH, Martin. *Understanding Morphology* [online]. London: Arnold, 2002 [cit. 2019-03-21]. ISBN 9780340760260. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/271017822_Understanding_morphology

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980, 192 s.

(HEŘMANOVÁ)-NOVOTNÁ, Zdenka. Contributions to the Study of Loan-Words and Hybrid Words in Modern Chinese. *Quarterly Journal of African and Asian Studies* [online]. Praha: Academia, 1968, 36, 295-324 [cit. 2019-03-17]. ISSN 0044-8699. Dostupné z: https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:37a42597-3e47-11e1-bdd3-005056a60003?page=uuid:5bfb2055-3e47-11e1-bdd3-005056a60003&fulltext=chinese%20compounds

HEŘMANOVÁ-NOVOTNÁ, Zdenka. Jak se tvoří odborné názvy v moderní čínštině. *Nový Orient* [online]. Praha: Orientální ústav, 1973, 28(9), 276-277 [cit. 2019-03-17]. ISSN 0029-5302. Dostupné z: https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:95f3753b-4c6a-11e1-1418-001143e3f55c?page=uuid:95f37553-4c6a-11e1-1418-001143e3f55c&fulltext=heřmanová%201973

HEŘMANOVÁ-(NOVOTNÁ), Zdenka. Lexical and Cultural Borrowings in Chinese. *Quarterly Journal of African and Asian Studies* [online]. Praha: Academia, 2003, 71(2), 205-212 [cit. 2019-03-17]. ISSN 0044-8699. Dostupné z: https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:150e7fd2-afec-43cd-9afc-6e293df8e6b2?page=uuid:998ff059-a9cc-41a0-9b06-67e41f48a60d&fulltext=zdenka%20heřmanova

HEŘMANOVÁ-NOVOTNÁ, Zdenka. Morphemic Reproductions of Foreign Lexical Models in Modern Chinese. *Quarterly Journal of African and Asian Studies* [online]. Praha: Academia, 1975, 43, 146-171 [cit. 2019-03-17]. ISSN 0044-8699. Dostupné z: https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:db911013-3e48-11e1-bdd3-005056a60003?page=uuid:ec7f04d5-3e48-11e1-bdd3-005056a60003&fulltext=affix-like%20word-formation%20patterns%20in%20modern%20chinese

HONZÁK, Tomáš. KDO BYL KDO. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté: HEŘMANOVÁ-NOVOTNÁ Zdenka - česká sinoložka. *Libri* [online]. Libri, 2001 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: http://www.libri.cz/databaze/orient/list.php?od=h&start=1

HUANG, James C.-T., Audrey Y.-H. LI a Andrew SIMPSON. *The Handbook of Chinese Linguistics*. Malden: Wiley-Blackwell, 2014. ISBN 978-0-470-65534-4.

HUANG, James C. T. Phrase structure, Lexical Integrity, and Chinese Compounds. *Journal of the Chinese Language Teachers Association*. National Tsing Hua University, 1984, **19**(2), 53-78.

HUANG, Shuanfan. Chinese as a headless language in compounding morphology. In: PACKARD, Jerome Lee (ed.). *New approaches to Chinese word formation: morphology, phonology and the lexicon in modern and ancient Chinese.* Berlin: Mouton de Gruyter, 1998, s. 261-284. ISBN 3-11-015109-x.

JIRÁSEK, Jakub a Martin VAVRO. *Nerostné suroviny a jejich využití*. Institut geologického inženýrství Hornicko-geologická fakulta [online]. Ostrava: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR & Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2008 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: http://geologie.vsb.cz/loziska/suroviny/zakladni_pojmy.html

KARLÍK Petr. ARGUMENT. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017. [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/ARGUMENT

KARLÍK Petr a Hana Gruet Škrabalová. SLUČOVACÍ VZTAH. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/SLUČOVACÍ%20VZTAH#kopulativní%20vztah

KOLÁŘ, Karel a Pavel REITERMAN. *Stavební materiály: pro SPŠ stavební*. Praha: Grada Publishing, 2012. Studium (Grada). ISBN 978-80-247-4070-6.

LANGENDOEN, Donald Terence. Bloomfield. The MIT Encyclopedia of Cognitive Science [online]. MIT Press, 1998, 90-91 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/237422743_Bloomfield

LEVENSON, Rosemary. Chinese linguist, phonologist, composer and author, Yuen Ren Chao. *Calisphere* [online]. Berkeley: University of California, 2011 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: http://content.cdlib.org/view?brand=calisphere&doc.view=entire_text&docId=hb8779p27v

LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 2. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0720-5.

MAREŠ, Petr. *Úvod do lingvistiky a lingvistické bohemistiky* [online]. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2014 [cit. 2019-03-21]. ISBN 978–80–246–2640-6. Dostupné z: https://www.cupress.cuni.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=60810

PACKARD, Jerome L. *The Morphology of Chinese: a Linguistic and Cognitive Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. ISBN 0-521-77112-9.

PACKARD, Jerome L. Chinese Morphology. In: CHAN, Sin-wai (ed.). *The Routledge Encyclopedia of the Chinese Language*. Oxon: Routlage, 2016, s. 215-226. ISBN 978-1-315-67554-1.

SCALISE, Sergio a Antonietta BISETTO. The Classification of Compounds. In: LIEBER, Rochelle a Pavol ŠTEKAUER (eds.). *The Oxford handbook of compounding*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 49-82. ISBN ISBN 9780191743566.

SCALISE, Sergio, Antonio FÁBREGAS a Francesca FORZA. Exocentricity in Compounding. *LSJ Journal Gengo Kenkyu* [online]. Bologna, 2009, (135), s. 49-84 [cit. 2019-01-08]. Dostupné z: http://www.ls-japan.org/modules/documents/LSJpapers/journals/135_scalise.pdf

SCALISE, Sergio a Irene VOGEL. *Cross-disciplinary Issues in Compounding* [online]. Amsterdam/Philadephia: John Benjamins Publishing Company, 2010 [cit. 2019-03-21]. ISBN 978-90-272-4827-5. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=VjJUU5EyejcC&pg=PT380&dq=sergio+scalise+compounds&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjJttLH85DhAhUO16QKHc3jAHwQ6AEIKTAA#v=onepage&q=sergio%20scalise%20compounds&f=false

SCHÄFER, Martin. A+N constructions in Mandarin and the 'compound vs. phrase' debate. *Word Structure* [online]. 2009, **2**(2), 272-293 [cit. 2019-01-11]. DOI: DOI: 10.3366/E1750124509000452. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/271245043_AN_constructions_in_Mandarin_and_the_%27compound_vs_phrase%27_debate_1

Sergio Scalise. *ResearchGate* [online]. ResearchGate, 2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Sergio_Scalise/research

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4205-1.

TAURA, Toshiharu a Yukari NAGAI. A Definition of Design and Its Creative Features. *Proceedings of International Association of Societies of Design Research* [online]. 2009 [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: http://www.research.KO2e-u.ac.jp/eng-mech-design/taura/img/taura_pub/72.pdf

TIEE, Henry Hung-Yeh. The Productive Affixes in Mandarin Chinese Morphology. *Word* [online]. 2015, 1979, **30**(3), 245-255 [cit. 2019-01-09]. DOI: 10.1080/00437956.1979.11435670. ISSN 2373-5112. Dostupné z: https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00437956.1979.11435670

QU Weiruo, Christoph RINGLSTETTER a Randy GOEBEL. Targeting Chinese Nominal Compounds in Corpora. In: *Proceedings of the LREC 2008* [online]. 2008, 2008, s. 2662-2667 [cit. 2019-01-08]. Dostupné z: http://lrec-conf.org/proceedings/lrec2008/pdf/662_paper.pdf

VESELOVSKÁ, Ludmila. SUBKATEGORIZACE [online]. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.). *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny,* 2017 [cit. 2019-01-25]. Dostupné z: https://www.czechency.org/slovnik/SUBKATEGORIZACE

WORLD HERITAGE ENCYCLOPEDIA™. Leonard Bloomfield. *Project Gutenberg Self Publishing Press* [online]. World Library Foundation, 2019 [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: http://self.gutenberg.org/articles/Leonard_Bloomfield?View=embedded%27

WU, Andi. Customizable Segmentation of Morphologically Derived Words in Chinese. *Computational Linguistics and Chinese Language Processing* [online]. 2003, **8**(1), 1-28 [cit. 2019-01-09]. Dostupné z: http://aclweb.org/anthology/O03-4001

8.3 Slovníky

Anglicko-český česko-anglický technický slovník [online]. Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2013 [cit. 2019-03-14]. ISBN 978-80-87873-10-6. Dostupné z: https://play.google.com/books/reader?id=8_hGAgAAQBAJ&pg=GBS.PA5

BOTANY.cz [online]. Botany Media, 2019 [cit. 2019-01-26]. Dostupné z: https://botany.cz/cs/botany/

Decoration. *Cambridge Dictionary* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/decoration

Dendrologie online [online]. Jaroslav Mencl, 2011 [cit. 2019-01-26]. Dostupné z: http://databaze.dendrologie.cz

Fabricdictionary [online]. 2019 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: http://www.fabricdictionary.com

FARLEX. Material. *The Free Dictionary* [online]. 2019 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: https://www.thefreedictionary.com/material

HARRIS, Cyril M. *Dictionary of Architecture and Construction.* 4th ed. McGraw-Hill, 2006. ISBN 0-07-145237-0.

HUÌ Zìzhǔ (惠字主). Xīn hìjì Hàn Yīng Dà Cídiǎn (新世纪汉英大词典) A *New Century Chinese - English Dictionary*. Běijīng (北京): Wàiyǔ Jiàoxué Yǔ Yánjiū Chūbǎnshè (外语教学与研究出版社), 2003. ISBN 7-5600-2594-3.

KĀNG Yǒudé (康有德). Yīnghàn yuányì xué cíhuì (英汉园艺学词汇) *English - Chinese Glossary of Horticultural Terms and Plant Names*. Shànghǎi (上海): Shànghǎi kēxué jìshù chūbǎn shè (上海科学技术出版社), 2004. ISBN 7-5323-7200-6.

MDBG Chinese Dictionary [online]. 2019 [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: https://www.mdbg.net/chinese/dictionary

Online-Slovník.cz [online]. 2019 [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: https://www.online-slovnik.cz/slovnik

PAJESTKOVÁ, Nataša a Małgorzata MIKA. *Technický slovník pro strojní obory*. Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v Moravskoslezském kraji [online]. NatTech MSK, 2015 [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: https://nattech.msk.cz/sites/default/files/Technický%20slovník%20pro%20strojní%20obory.pdf

Tún Lì Gōng Shàngbù Shàngxún Jīběn Jiànshèjú (屯力工上部上洵基本建設局). Jié Huá Cìmù Cídiǎn (捷华技木词典) *Česko – čínský technický slovník*. Shànghǎi (上海): Shànghǎi Kēxué Jìmù Chūbǎnshè (上海科学技木出版设), 1957. ISBN 17119-6.

VOCHALA, Jaromír. *Čínsko-český česko-čínský slovník*. Voznice: LEDA, 2003. ISBN 80-7335-011-4.

Vyšší odborná škola lesnická a Střední lesnická škola Bedřicha Schwarzenberga Písek. *Studijní slovník lesnické angličtiny: anglicko-český česko-anglický* [online]. Písek: 2013 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: https://moodle.lespi.cz/pluginfile.php/63/mod_forum/attachment/1/Studijn%C3%AD%20slovn%C3%ADk%20lesnick%C3%A9%20angli%C4%8Dtiny.pdf

Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ Cídiǎn Biānjíshì (中国社会科学院语言研究所词典编辑室). Xiàndài hànyǔ cídiǎn (现代汉语词典) *Slovník moderní čínštiny*. Dì 6 bǎn (第六版). Běijīng: Shāngwù yìnshūguǎn (北京)： (商务印书馆), 2016. 1789 s. ISBN 978-7-100-08467-3.

8.4 Internetové vyhledávače

Internetový vyhledávač Baidu [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://www.baidu.com

Internetový vyhledávač Google [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://www.google.com

Internetový vyhledávač Sogou [online]. [cit. 2019-03-29]. Dostupné z: https://www.sogou.com

9 PŘÍLOHY

9.1 Přílohy na CD

Příloha 1 Analýza kompozit

Příloha 2 Čínsko-český slovník materiálů

9.2 Přílohy dokumentu

Příloha č. 1 Protokol analýzy

Příloha č. 2 Čínsko-český slovník designérské terminologie

Příloha č. 1

PROTOKOL ANALÝZY	
Počet kompozit:	**690**
Počet znaků v kompozitu:	2

TEMATICKÉ SKUPINY		
Název	Počet	Podíl
Suroviny, materiály a pomocné materiály	115	16,67 %
Nábytek, komponenty, dekorace a interiér	100	14,49 %
Činnosti a procesy související s výrobou nábytku	155	22,46 %
Vlastnosti popisující fyzikální a estetické kvality materiálů, nábytku a interiéru	221	32,03 %
Ostatní termíny	99	14,35 %

VZTAHY ČLENŮ V KOMPOZITECH		
SUBORDINATIVNÍ	**175**	25,36 %
ATRIBUTIVNÍ	**272**	39,42 %
KOORDINATIVNÍ	**243**	35,22 %
Zastoupení subkategorií v rámci kategorie		
Subkategorie SUB1	53	30,29 %
Subkategorie SUB2	48	27,43 %
Subkategorie SUB3	68	38,86 %
Subkategorie SUB4	6	3,43 %
Subkategorie AT1	195	71,69 %
Subkategorie AT2	44	16,18 %
Subkategorie AT3	33	12,13 %
Subkategorie KO1	176	72,43 %
Subkategorie KO2	6	2,47 %
Subkategorie KO3	61	25,10 %
Subkategorie KOd	0	0,00 %

FUNKČNÍ CHARAKTERISTIKY KOMPOZIT		
Substantiva	400	57,97 %
Adjektiva	148	21,45 %
Slovesa	130	18,84 %
Slovesa a substantiva	11	1,59 %
Měrová slova	1	0,14 %

Kombinace funkčních charakteristik v kompozitech		
Substantiva	**400**	
S+S=S	221	55,25 %
A+S=S	80	20,00 %
V+S=S	64	16,00 %
V+V=S	10	2,50 %
S+V=S	8	2,00 %
A+V=S	7	1,75 %
A+A=S	5	1,25 %
Adv+S=S	3	0,75 %
M+M=S	1	0,25 %
S+A=S	1	0,25 %
Adjektiva	**148**	
A+A=A	92	62,16 %
A+S=A	14	9,46 %
V+S=A	14	9,46 %
A+V=A	10	6,76 %
S+S=A	7	4,73 %
V+V=A	7	4,73 %
S+A=A	2	1,35 %
Adv+A=A	1	0,68 %
V+A=A	1	0,68 %
Slovesa	**130**	
V+V=V	89	68,46 %
V+S=V	17	13,08 %
V+A=V	9	6,92 %
A+V=V	7	5,38 %
S+V=V	6	4,62 %
Adv+V=V	2	1,54 %
Substantiva a slovesa	**11**	
A+V=V, S	4	36,36 %
V+S=V, S	2	18,18 %

V+V=V, S	5	45,45 %
Měrové slovo	**1**	
S+M=M	1	100,00 %

ENDOCENTRICKÁ A EXOCENTRICKÁ KOMPOZITA		
Subkategorie kompozit	Endo	Exo
Celkem	**648**	**42**
Zastoupení exocentrických kompozit		
SUB1	3	7,14 %
SUB2	4	9,52 %
SUB3	4	9,52 %
SUB4	4	9,52 %
AT1	15	35,71 %
AT2	5	11,90 %
AT3	0	0,00 %
KO1	5	11,90 %
KO2	2	4,76 %
KO3	0	0,00 %
KOd	0	0,00 %

Příloha č. 2

ČÍNSKO-ČESKÝ SLOVNÍK DESIGNÉRSKÉ TERMINOLOGIE
DVOUSLABIČNÉ POJMY

Čínský název	Název v pinyinu	Český ekvivalent
安定	āndìng	stabilizovat
安全	ānquán	(být) bezpečný
案台	àntái	podlouhlý stůl
案桌	ànzhuō	podlouhlý stůl
凹凸	āotú	vydutý; konvexní; konkávní; nerovný
凹陷	āoxiàn	propadnout se; sesunout se; zřítit se
摆放	bǎifàng	položit; umístit
白粉	báifěn	křída
白桦	báihuà	bříza bělokorá (Betula pendula)
白净	báijìng	jasný; čirý
白松	báisōng	borovice vejmutovka (Pinus strobus)
板材	bǎncái	deskový materiál
板面	bǎnmiàn	vrchní strana
板坯	bǎnpī	deska; tabule; plát; kláda řezaná po délce; plochý předvalek
板式	bǎnshì	složený z desek/prken
斑纹	bānwén	odlupování; odprýskávání
饱和	bǎohé	napouštění; impregnace
保持	bǎochí	udržovat; držet; zachovávat
暴露	bàolù	odhalit (se); prozradit (se); demaskovat
刨切	bàoqiè	nakrájený; nařezaný (na plátky)
把手	bǎshǒu	klika (dveří)
背板	bèibǎn	panel; deska; tabule
焙烧	bèishāo	vypalovat
边材	biāncái	bělové dřevo
变脆	biàncuì	zkřehnout
扁钢	biǎngāng	plochá ocel
边角	biānjiǎo	hrana
便捷	biànjié	pohodlný; výhodný
边框	biānkuāng	rám
便利	biànlì	(být) pohodlný; (být) snadný
变形	biànxíng	změnit tvar; modifikovat se; deformovat se
边沿	biānyán	obruba
变硬	biànyìng	(z)tuhnout; (z)tvrdnout; zpevnit; ztužit; vyztužit; zahustit

扁圆	biǎnyuán	zploštělý; destičkovitý
边缘	biānyuán	kraj; okraj
边长	biānzhǎng	délka
变质	biànzhì	zkazit se
编制	biānzhì	vázat; plést; zhotovovat; vypracovat; sestavovat
编织	biānzhī	vázat; plést
表面	biǎomiàn	povrch
比例	bǐlì	proporce; poměr
波痕	bōhén	vlnka; vlnky; zvlnění; (měkký) záhyb; čeření; čeřina
薄膜	bómó	fólie; tenký povlak
部件	bùjiàn	součástka; dílec
部位	bùwèi	pozice; místo; umístění
材料	cáiliào	materiál
材色	cáisè	barva dřeva
采用	cǎiyòng	používat; upotřebit; zavádět
材种	cáizhǒng	druhy dřevin; dřeviny
参数	cānshù	parametr
餐桌	cānzhuō	jídelní stůl
槽钢	cáogāng	ocelový profil tvaru U/V
草木	cǎomù	vegetace; rostliny
操作	cāozuò	pracovat; pracovní operace
侧板	cèbǎn	boční deska
侧面	cèmiàn	bok; boční strana
刺激	cìjī	dráždit; stimulovat
磁性	cíxìng	magnetismus
慈竹	cízhú	(Sinocalamus affinis; Dendrocalamus)
粗笨	cūbèn	(být) nepraktický; neskladný
粗犷	cūguǎng	(být) drsný; (být) hrubý; (být) nerovný
脆断	cuìduàn	křehký lom
脆性	cuìxìng	křehkost
存放	cúnfàng	ukládat; dát do úschovy
粗细	cūxì	tloušťka
搭建	dājiàn	postavit; založit
大料	dàliào	badyáník (Illicium verum)
搭脑	dānǎo	opěrka; vrchní rám židle
单板	dānbǎn	dýha
单纯	dānchún	(být) prostý; (být) nekomplikovaný; (být) nezkalený
单面	dānmiàn	jedna strana

淡雅	dànyǎ	(být) jednoduchý a vkusný
淡竹	dànzhú	listoklasec sivý (Phyllostachys gluca)
导体	dǎotǐ	vodič (tepelný/elektrický)
搭配	dāpèi	kombinovat; spojovat se; pojit se
灯台	dēngtái	svícen
电镀	diàndù	galvanicky pokovovat
电极	diànjí	elektroda
电位	diànwèi	elektrický potenciál; napětí
典型	diǎnxíng	příklad; model; vzor
雕刻	diāokè	vyřezávat; řezat
雕琢	diāozhuó	vyřezávat; řezat
地板	dìbǎn	podlaha
底板	dǐbǎn	základová deska; podkladní deska; spodní deska
低调	dīdiào	oslabený; tlumený
叠摞	diéluò	vrstvit; stohovat; ukládat do hrání
叠生	diéshēng	poschoďový; patrový
定形	dìngxíng	ustálit se; nabýt pevného tvaru
抵御	dǐyù	odolat; vydržet
动感	dònggǎn	živost; dynamičnost
豆胶	dòujiāo	sojové lepidlo
锻打	duàndǎ	(vy)kovat; ukovat
断面	duànmiàn	průřez; řez; díl; část; úsek
端面	duānmiàn	podstava (u válcovitého předmětu)
椴木	duànmù	lípa (Tilia)
锻铁	duàntiě	svářková ocel
端直	duānzhí	vzpřímený; vztyčený; směřující nahoru; svislý
端庄	duānzhuāng	důstojný; klidný
对比	duìbǐ	porovnávat; srovnávat
堆放	duīfàng	naskládat; navrstvit
对抗	duìkàng	stavět se na odpor; protivit se
钝边	dùnbiān	zkosená hrana
发挥	fāhuī	projevovat; uplatňovat
妨碍	fáng'ài	bránit; překážet
放料	fàngliào	foukání; vyfukování; dmýchání; vhánění vzduchu; nadouvání (porézní pryže)
防霉	fángméi	odolný proti hnilobě
范畴	fànchóu	kategorie
繁茂	fánmào	energický; bujný; bohatý
分布	fēnbù	rozprostírat se; rozkládat se

封闭	fēngbì	pevně uzavřít; zapečetit; zaplombovat
风格	fēnggé	styl
风化	fēnghuà	zvětrávání
枫木	fēngmù	javor
粉光	fěnguāng	dokončovací úprava (podlahy; stěny)
缝制	féngzhì	šít; sešít
分解	fēnjiě	rozložit; rozdělit (v části)
分裂	fēnliè	rozdělit se; rozštěpit se; rozpadnout se
分散	fēnsàn	rozptylovat
分为	fēnwéi	rozdělit na části
幅度	fúdù	amplituda; rozsah
幅面	fúmiàn	šířka (látky)
复膜 (覆膜)	fùmó	vrstvení; laminování
腐蚀	fǔshí	rozrušovat; rozežírat; korodovat
扶手	fúshǒu	zábradlí; opěradlo; opěrka
改性	gǎixìng	modifikace
干材	gàncái	kmen
钢带	gāngdài	pásová ocel; ocelový pásek
刚度	gāngdù	ztuhlost; tvrdost; nepoddajnost
钢圈	gāngquān	ráfek (kola)
钢条	gāngtiáo	ocelová pažina; ocelový prut
刚性	gāngxìng	tuhost; tvrdost
刚竹	gāngzhú	listoklasec bambusovitý (Phyllostachys bambusoides)
杆环	gānhuán	nákružek; kroužek; objímka;
干净	gānjìng	čistý
干缩	gànsuō	sesychání (dřeva); svrašťování (nátěru)
干燥	gānzào	(být) suchý; (být) vyprahlý
高大	gāodà	vysoký; veliký; mohutný
高档	gāodàng	prvotřídní
高度	gāodù	výška
高温	gāowēn	vysoká teplota
高效	gāoxiào	efektivní
高压	gāoyā	vysoké napětí
隔板	gébǎn	přepážka; příčka
搁板	gēbǎn	police
格调	gédiào	vzor; styl; forma; vkus
更换	gēnghuàn	nahradit; změnit
隔声	géshēng	zvukově izolovat

弓簧	gōnghuáng	oblouková pružina
共聚	gòngjù	kopolymerace
功率	gōnglǜ	síla; výkonnost; výkon; energie
功能	gōngnéng	funkce
工序	gōngxù	(pracovní) proces
构成	gòuchéng	vytvořit; utvořit
构架	gòujià	struktura; konstrukce
构件	gòujiàn	konstrukční prvek; dílec; součástka
管材	guǎncái	tubulární/trubkový/dutý výrobek
光滑	guānghua	(být) hladký
光洁	guāngjié	jasný a čistý; hladký
广藤	guǎngténg	(Pericampylusglaucus)
光泽	guāngzé	lesk
管状	guǎnzhuàng	tubulární; trubkový; trubkovitý; dutý
固定	gùdìng	upevnit
规格	guīgé	standard; parametry; normál
柜橱	guìchú	kuchyňská linka
柜门	guìmén	skříňová dvířka
柜台	guìtái	pult
桂竹	guìzhú	listoklasec bambusovitý (Phyllostachys bambusoides)
跪坐	guìzuò	sedět na kolenou
骨架	gǔjià	kostra; skelet; konstrukce
滚轮	gǔnlún	kontaktní válec
固态	gùtài	pevné skupenství
鼓胀	gǔzhàng	bobtnat; vyboulit se
罕见	hǎnjiàn	málo vídaný; řídce se vyskytující; vzácný; ojedinělý
焊接	hànjiē	svařovat
含量	hánliàng	obsah; obsažené množství
含有	hányǒu	obsahovat
合金	héjīn	slitina
横切	héngqiē	řezat napříč; příčný řez
宏观	hóngguān	makroskopický; makro-
红木	hóngmù	oreláník barvířský (Bixa orellana)
红松	hóngsōng	borovice korejská
烘托	hōngtuō	zvýraznit stínováním; vystínovat
后背	hòubèi	zadní strana
厚度	hòudù	tloušťka
后腿	hòutuǐ	zadní noha (židle)
厚重	hòuzhòng	hrubý a těžký

华贵	huáguì	luxusní; přepychový
化合	huàhé	chemická sloučenina
华丽	huálì	nádherný; přepychový
桦木	huàmù	bříza
黄铜	huángtóng	mosaz
缓和	huǎnhé	zmírnit; uvolnit; zmírnit se; uvolnit se
划伤	huàshāng	poškrábat; rozedřít
花纹	huāwén	dekorativní vzor
护栏	hùlán	zábradlí
壶门	húmén	vzorek (ozdobný ornament/výřez na budovách/nábytku)
混合	hùnhé	míchat; mixovat
浑然	húnrán	nedílný; neoddělitelný
混色	hùnsè	směsice barev
浑圆	húnyuán	dokonale kulatý
货架	huòjià	regál na zboží
护圈	hùquān	přidržovač; zachycovač; zarážka
弧线	húxiàn	oblouk
弧形	húxíng	oblouk; křivka
柴木	cháimù	dřevo nižší kvality
茶几	chájī	konferenční stolek; malý postranní stolek
产地	chǎndì	místo výroby
长石	chángshí	živec
缠结	chánjié	zamotat; prokládat
产量	chǎnliàng	produkce; objem výroby
缠绕	chánrào	namotávat; navinou
产物	chǎnwù	produkt
潮流	cháoliú	proud; trend
插入	chārù	vložit; přilepit
成分	chéngfèn	složka; součást; část
成品	chéngpǐn	(hotový) výrobek
承受	chéngshòu	vydržet; překonat; snést
成型	chéngxíng	(být) zformovaný; (být) vytvarovaný; (být) hotový
承重	chéngzhòng	nést zátěž
沉稳	chénwěn	stálý; pevný; stabilní; klidný
沉重	chénzhòng	(být) těžký
尺寸	chǐcùn	míra; rozměr
炽热	chìrè	plající; sálající; rozžhavený
重叠	chóngdié	vstvit; zdvojovat; opakovat; reduplikace

冲压	chōngyā	lisovat
虫蛀	chóngzhù	být poškozen červy
绸缎	chóuduàn	hedvábí a satén; hedvábné výrobky
抽屉	chōutì	zásuvka
床垫	chuángdiàn	matrace
厨房	chúfáng	kuchyně; kuchyň
捶打	chuída	tlouci; vtloukat; bušit
垂直	chuízhí	být kolmý (na něco); být v pravém úhlu
垂足	chuízú	pata (kolmice)
处理	chǔlǐ	zpracovávat; upravovat
储量	chúliàng	zbývající množství; rezervy
淳厚	chúnhòu	čistý; jednoduchý a vlídný
纯碱	chúnjiǎn	bezvodá (kalcinovaná) soda
纯铝	chúnlǚ	čistý hliník
淳朴	chúnpǔ	skromný; jednoduchý
纯铜	chúntóng	ryzí měď
纯正	chúnzhèng	čistý; ryzí; čirý
雏形	chúxíng	prototyp
降低	jiàngdī	snížit (se); degradovat; odbourávat
间隔	jiàngé	rozdělit
降温	jiàngwēn	snížit teplotu; zchladit
间距	jiānjù	rozteč; odstup; rozestup; vzdálenost
简练	jiǎnliàn	střízlivý; strohý
简朴	jiǎnpú	jednoduchý; obyčejný
坚韧	jiānrèn	silný a odolný; houževnatý
间隙	jiànxì	interval; mezera
检验	jiǎnyàn	testovat; přezkušovat; prověřovat; kontrolovat
坚硬	jiānyìng	tvrdý; odolný; pevný
交错	jiāocuò	křížit se; protínat se; prolínat se
角度	jiǎodù	úhlový stupeň; úhel; úhel pohledu; aspekt
角钢	jiǎogāng	úhlová ocel
胶合	jiāohé	přilepit; slepit
加入	jiārù	doplnit; dodat
加深	jiāshēn	prohloubit; zintenzivnit
基材	jīcái	podklad (nátěru); substrát
节疤	jiébā	suk (ve dřevě)
洁白	jiébái	bílý; bělostný
结构	jiégòu	struktura; konstrukce

接合	jiēhé	spojovat/spojit; připojit; montovat; sestavovat
结晶	jiéjīng	krystalizovat
截面	jiémiàn	řez; průřez
解吸	jiěxī	desorpce
节约	jiéyuē	šetřit (něčím); úsporně hospodařit
介质	jièzhì	dielektrikum
肌理	jīlǐ	textura
机理	jīlǐ	mechanismus
机率	jīlǜ	pravděpodobnost
静电	jìngdiàn	statická elektřina
晶粒	jīnglì	zrno (v krystalické struktuře)
径面	jìngmiàn	průměrová rovina
晶体	jīngtǐ	krystal
径向	jìngxiàng	radiální; poloměrový; paprskový; paprskovitý
晶莹	jīngyíng	jiskřivý; křišťálový; průsvitný
紧密	jǐnmì	těsný; úzký
金属	jīnshǔ	kov
劲挺	jìntǐng	silný; velkolepý
浸渍	jìnzì	máčet; impregnovat
技术	jìshù	technika; technologie
基体	jītǐ	(krystalická) mřížka
机械	jīxiè	stroje; strojní mechanismy
极性	jíxìng	polarita
挤压	jǐyā	mačkat; tlačit; extrudovat
基座	jīzuò	základ; podstava
绝缘	juéyuán	oddělit; izolovat
锯解	jùjiě	řez; rozřezání (pilou)
榉木	jǔmù	zelkova ostrolistá (Zelkova serrata)
均衡	jūnhéng	rovnoměrný; být v rovnováze; udržovat rovnováhu
均匀	jūnyún	rovnoměrný; stejnoměrný; pravidelný
锯屑	jùxiè	piliny
开孔	kāikǒng	montážní otvor
开裂	kāiliè	rozštípnout se
开榫	kāisǔn	spojování dřevem; čepování (dřeva)
抗虫	kàngchóng	odolný proti hmyzu
抗压	kàngyā	tlakuvzdorný
炕桌	kàngzhuō	stolek s krátkýma nohama
靠背	kàobèi	opěradlo
烤漆	kǎoqī	vypalovací lak

壳体	kétǐ	kryt; skořepina; plášť
客厅	kètīng	přijímací pokoj; salon
课桌	kèzhuō	školní lavice
空间	kōngjiān	prostor
控制	kòngzhì	ovládat; mít pod kontrolou; mít ve svých rukou; kontrola; řízení; ovládání
块面	kuàimiàn	rovina; plocha
宽度	kuāndù	šířka
框架	kuàngjià	rám
矿石	kuàngshí	ruda
矿物	kuàngwù	minerál; nerost
裤架	kùjià	věšák na kalhoty
拉簧	lāhuáng	natahovací pružina
拉篮	lālán	výsuvný (drátěný) koš
牢固	láogù	pevný; důkladný; bytelný
拉伸	lāshēn	roztahovat; natáhnout; prodlužovat; napínat
拉手	lāshǒu	madlo
拉制	lāzhì	táhnout; tažení
冷拔	lěngbá	tvářet za studena; tváření za studena
棱角	léngjiǎo	hrana; roh; výčnělek
冷静	lěngjìng	klidný; střízlivý
冷暖	lěngnuǎn	změna teploty; teplotní podmínky
冷却	lěngquè	zchladit (se)
冷杉	lěngshān	jedle (Abies fabri)
冷轧	lěngzhá	válcovat za studena; válcování za studena
良材	liángcái	dřevo dobré kvality; neporušené dřevo
连接	liánjiē	spojovat/spojit
辽阔	liáokuò	široký; rozlehlý
利落	lìluo	hbitý; čilý
厘米	límǐ	centimetr
栎木	lìmù	strom; dřevo; dřevěný
零件	língjiàn	součást; komponent
理念	lǐniàn	nápad; koncept
淋面	línmiàn	glazovat
磷酸	línsuān	kyselina fosforečná
流畅	liúchàng	hladký; rovný; plynulý
琉璃	liúlí	barvené sklo; keramická glazura
硫酸	liúsuān	kyselina sírová

利用	lìyòng	využívat; využít
隆起	lóngqǐ	vyboulovat se; vydouvat se
楼梯	lóutī	schodiště; schod
露出	lùchū	ukázat; odhalit; vystavit
伦比	lúnbǐ	vyrovnat; srovnat; pasovat; ladit s něčím
轮胎	lúntāi	pneumatika; plášť; duše
螺钉	luódīng	šroub
罗锅	luóguo	oblý; zaoblený
螺栓	luóshuān	šroub
麦秸	màijiē	stéblo žita/pšenice
漫射	mànshè	difúze
毛刺	máocì	brusný kotouč
铆钉	mǎodīng	nýt
毛发	máofà	kožešina
铆接	mǎojiē	přinýtovat; nýtování
毛竹	máozhú	listoklasec jedlý (Phyllostachys heterocycla/pubescens/edulis)
美观	měiguān	krásný; pěkný; hezký
门板	ménbǎn	dvířka
朦胧	ménglóng	matný; kalný
门厅	méntīng	vstupní hala; vestibul
面板	miànbǎn	panel; ochranná deska
棉布	miánbù	bavlněná látka
面材	miàncái	solid surface (označení zahrnuje různé neporézní materiály - desky)
面层	miàncéng	vrchní vrstva
面积	miànjī	plocha
面心 (体心)	miànxīn	prostorově centrovaný
描绘	miáohuì	vykreslit; narýsovat; zobrazit
密封	mìfēng	těsně (neprodyšně) uzavřít; zalepit
名贵	míngguì	vzácný
明快	míngkuài	(být) jasný; (být) živý; (být) přímý; (být) otevřený
明丽	mínglì	jasný a krásný; zářivý
明亮	míngliàng	(být) jasný; (být) zářiv; (být) světlý
明显	míngxiǎn	zřejmý; jasný; očividný; zřetelný; výrazný; evidentní
模仿	mófǎng	imitovat; napodobovat
磨光	móguāng	leštit; vyleštit
模量	móliàng	modul
模拟	mónǐ	imitovat; simulovat

模压	móyā	lisovat za tepla; lisování za tepla
木材	mùcái	dřevo; řezivo
摸具	mújù	model; maketa
木框	mùkuāng	dřevěný rám
木质	mùzhí	dřevěný
耐腐	nàifǔ	odolný proti hnilobě
耐潮	nàicháo	odolný proti vlhkosti
耐碱	nàijiǎn	alkalicky rezistentní
耐磨	nàimó	odolný proti opotřebení
耐热	nàirè	tepelně odolný
耐水	nàishuǐ	vodotěsný; nepromokavý
耐酸	nàisuān	odolný proti kyselině
楠木	nánmù	Phoebe zhennan
内含	nèihán	obsahovat
内皮	nèipí	lýko
黏度	niándù	viskozita; vazkost; lepkavost; mazlavost
捻纱	niǎnshā	příze
乌木	niǎomù	eben
泥浆	níjiāng	bláto; bahno
凝结	níngjié	kondenzovat; srážet se; upevnit
泥土	nítǔ	půda; hlína
浓厚	nónghòu	hustý; silný; intenzivní
排列	páiliè	uspořádat; řadit; seřadit
盘条	pántiáo	ocelový válcovaný drát
抛光	pāoguāng	leštit
刨削	páoxiāo	hoblovat
配合	pèihé	koordinovat; slaďovat
配件	pèijiàn	součástka; dílec; náhradní díl
膨胀	péngzhàng	rozpínat se; roztahovat se; rozpínání
喷涂	pēntú	rozprašovat (barvu)
片状	piànzhuàng	svor
漂色	piàosè	bělit; odbarvovat
皮革	pígé	kůže; useň
坯料	pīliào	polovýrobek
劈裂	pīliè	štěpit; rozštípnout
屏风	píngfēng	zástěna; plenta; španělská stěna
平滑	pínghuá	rovný a hladký
平均	píngjūn	rovnoměrný
平稳	píngwěn	pevný; stabilní; klidný

平行	píngxíng	souběžný; paralelní; na stejné úrovni; stejného řádu
平整	píngzhěng	urovnávat; urovnat; planýrovat; urovnaný; zplanýrovaný
拼合	pīnhé	slícovat; přilícovat; spojit
拼花	pīnhuā	mozaika
频谱	pínpǔ	spektrum
破坏	pòhuài	zbořit; zničit; rozbít; rozvrátit; narušit
破裂	pòliè	prasknout; puknout; rozštípnout se
破碎	pòsuì	rozbít na kousky
朴实	pǔshí	prostý; skromný
强度	qiángdù	intenzita; napjatost; pevnost
欠佳	qiànjiā	nekvalitní; podřadný
嵌条	qiàntiáo	vodící lišta
乔木	qiáomù	vysoké stromy
翘曲	qiàoqū	deformovat se; bortit se
切割	qiēgē	řezat; sekat
切面	qiēmiàn	řez; průřez; profil
切片	qiēpiàn	řezat na plátky
切削	qiēxiāo	obrábět
槭木	qīmù	javor (Acer)
轻便	qīngbiàn	lehký a pohodlný; lehký; přenosný
清澈	qīngchè	jasný; čirý; průzračný
氢键	qīngjiàn	vodíková vazba
轻巧	qīngqiǎo	lehký a šikovný; obratný; zručný
轻软	qīngruǎn	lehký a měkký
青滕	qīngténg	Sinomenium acutum
青铜	qīngtóng	bronz
轻微	qīngwēi	slabý; málo znatelný; lehký; mírný; nepatrný
清晰	qīngxī	jasný; zřetelný
轻盈	qīngyíng	ohebný; pružný
侵蚀	qīnshí	rozkládat; rozrušovat; rozpadnout se; korodovat; eroze; koroze
球粒	qiúlì	zrnitost
气味	qìwèi	pach; vůně
区分	qūfēn	odlišit; rozlišit
曲面	qūmiàn	zakřivený povrch
曲线	qūxiàn	křivka; ohyb
染料	rǎnliào	barvit; zabarvit
燃烧	ránshāo	hořet; vzplanout
韧性	rènxìng	pevnost; tuhost

热压	rèyā	lisovat za tepla; lisování za tepla
熔点	róngdiǎn	bod tání/tavení; teplota tání/tavení
熔解	róngjiě	rozpustit se; roztát; tavit
熔融	róngróng	rozpustit se; roztát; tavit
容重	róngzhòng	objemová hmotnost
柔美	róuměi	jemný a uhlazený
柔韧	róurèn	ohebný; měkký; tvárný
柔软	róuruǎn	měkký; hebký; poddajný; vláčný
柔顺	róushùn	poddajný; přizpůsobivý
柔婉	róuwǎn	měkký a příjemný
软材	ruǎncái	jehličnan
软垫	ruǎndiàn	polštář; poduška
软钢	ruǎngāng	běžná uhlíková ocel
软松	ruǎnsōng	jehličnaté dřevo; jehličnan; měkká borovice
锐利	ruìlì	ostrý; břitký
色调	sèdiào	odstín; tón
色素	sèsù	pigment
色泽	sèzé	barva a třpyt
上等	shàngděng	prvotřídní
扇形	shànxíng	kruhová výseč
奢华	shēhuá	luxusní; přepychový
生铁	shēngtiě	surové železo
深沉	shēnchén	hluboký; zastřený; tlumený
深色	shēnsè	tmavý; tmavě zbarvený
射线	shèxiàn	paprsek
蛇形	shéxíng	eskový; ve tvaru S
石材	shícái	kámen
湿材	shīcái	syrové dřevo
适当	shìdàng	vhodný; náležitý; přiměřený
石凳	shídèng	kamenná lavička; kamenná stolička
石粉	shífěn	kamenný prach
石几	shíjǐ	kamenný konferenční stolek
施胶	shījiāo	lepit; lepení
适量	shìliàng	přiměřené množství
实木	shímù	masivní dřevo; masiv
时尚	shíshàng	móda
石纹	shíwén	reliéf kamene
式样	shìyàng	model; vzor; střih; fazona
适宜	shìyí	vhodný
石英	shíyīng	křemenec

石渣	shízhā	štěrk
湿胀	shīzhàng	bobtnání; nadouvání; vyboulení; vydutí
石桌	shízhuō	kamenný stolek
受力	shòulì	nosný
收敛	shōuliǎn	konvergovat; sbíhat se; spojovat se
受热	shòurè	zahřátý
双面	shuāngmiàn	oboustranný
书柜	shūguì	knihovna (skříň/police na knihy)
水分	shuǐfèn	vláha; vlhkost
水泥	shuǐní	cement
水汽	shuǐqì	vodní pára
水竹	shuǐzhú	"vodní bambus" (Phyllostachys heteroclada Oliver)
疏密	shūmì	hustota; rozestavění
熟铁	shútiě	kované železo
束腰	shùyāo	pás(ek); obruba
松动	sōngdòng	povolit; změkčit
松木	sōngmù	borovice
松软	sōngruǎn	načechraný; pórovitý
酸气	suānqì	kyselý plyn
塑化	sùhuà	plastifikace; změkčování; zvláčňování
髓斑	suǐbān	dřeňové skvrny
碎料	suìliào	kamenivo
塑料	sùliào	plast
塑性	sùxìng	plasticita; tvárnost
素雅	sùyǎ	jednoduchý a elegantní
台面	táimiàn	kuchyňská deska
弹簧	tánhuáng	pružina
碳素	tànsù	uhlík
弹性	tánxìng	pružnost; elastičnost
藤材	téngcái	ratan
滕墩	téngdūn	ratanový taburet
藤筐	téngkuāng	ratanový koš
藤皮	téngpí	ratan (po procesu máčení a sušení)
藤条	téngtiáo	ratan
条纹	tiáowén	pás(ek); pruh; proužek
贴面	tiēmiàn	táflovat; obkládat dřevem
体量	tǐliàng	rozměry
挺拔	tǐngbá	vysoký a rovný; vztyčený

通透	tōngtòu	pronikat; vnikat; prosakovat; impregnovat
透光	tòuguāng	průhledný; průsvitný
透彻	tòuchè	důkladný; zevrubný; dokonalý
透明	tòumíng	(být) průzračný; (být) průsvitný; (být) průhledný
透视	tòushì	perspektiva
图案	tú'àn	vzor; návrh
途径	tújìng	cesta; způsob; prostředek; postup
脱油	tuōyóu	odmastit; odmaštění
图形	túxíng	obrázek; obrazec; vzor
外观	wàiguān	(vnější vzhled); exteriér
外径	wàijìng	vnější průměr
外皮	wàipí	vnější vrstva kůže; krunýř
顽强	wánqiáng	houževnatý; úporný; vytrvalý
弯折	wānzhé	ohnout/ohýbat; zkřivit
微黄	wēihuáng	nažloutlý
微量	wéiliàng	stopový; mikro
微弱	wéiruò	slabý; chabý
位置	wèizhì	místo; poloha; postavení
稳定	wěndìng	pevný; stabilní; ustálený; stálý
吻合	wěnhé	(být) v souladu; shodovat se (s něčím); plně odpovídat (něčemu)
温和	wēnhé	teplý; mírný; vlídný; přívětivý; laskavý; mírný
稳健	wěnjiàn	pevný; rozhodný
纹理	wénlǐ	žilkování; vzorek; kresba
文绮	wénqǐ	(hedvábná tkanina)
纹样	wényàng	dermatoglyfický vzor
无毒	wúdú	netoxický
无华	wúhuá	neozdobený
无机	wújī	anorganický
物理	wùlǐ	fyzický
无色	wúsè	bezbarvý
无味	wúwèi	nezáživný; fádní; nezajímavý
下部	xiàbù	spodek; spodní část
箱柜	xiāngguì	truhlice; šatní skříň
橡胶	xiàngjiāo	guma
橡木	xiàngmù	dub (Quercus)
香楠	xiāngnán	(Randia canthioides)
相同	xiāngtóng	identický; stejný
香味	xiāngwèi	vůně

线脚	xiànjiǎo	steh; očko (při pletení)
鲜明	xiānmíng	jasný; nápadný; jasný; zřetelný; jednoznačný
线条	xiàntiáo	linie; čára
纤维	xiānwéi	vlákno; lýko; tkanivo
纤细	xiānxì	tenký
鲜艳	xiānyàn	pestrý; nápadný; křiklavý; svěží
显著	xiǎnzhù	zřejmý; očividný; jasný
消光	xiāoguāng	matovat
效果	xiàoguǒ	účinek; efekt
狭窄	xiázhǎi	úzký; úzký a omezený; omezený
鞋柜	xiéguì	botník
斜面	xiémiàn	nakloněná rovina
细长	xìcháng	tenký
细节	xìjié	detaily; podrobnosti; drobnosti
细粒	xìlì	drobnozrnný
心板	xīnbǎn	veneer core
芯层	xīncéng	sendvič; sendvičová vrstva
型面	xíngmiàn	plocha; povrch
性能	xìngnéng	vlastnost; funkce; schopnost
形态	xíngtài	forma; tvar; formace
性质	xìngzhì	povaha; charakter
形状	xíngzhuàng	tvar; vnější vzhled
细腻	xìnì	vytříbený; vynikající
心藤	xīnténg	(Mappianthus iodoides)
新颖	xīnyǐng	nový a originální
雄伟	xióngwěi	úžasný; impozantní; velkolepý
吸收	xīshōu	sát; vsát; absorbovat; přijmout
吸塑	xīsù	vakuově tvarovat
系统	xìtǒng	systém
悬臂	xuánbì	konzola; konzolový nosník
绚丽	xuànlì	překrásný; nádherný; úchvatný
炫目	xuànmù	zářit; třpytit se
旋切	xuánqiē	rotační řezání
漩涡 = 旋涡	xuánwō	vířivka
血胶	xuèjiāo	albumin
亚光	yàguāng	matný
研发	yánfā	vyvíjet
颜色	yánsè	barva
盐酸	yánsuān	kyselina chlorovodíková
雅致	yǎzhì	elegantní; vkusný; vytříbený

液态	yètài	kapalné skupenství
易脆	yìcuì	křehký
椅凳	yǐdèng	stolička; lavice
衣柜	yīguì	šatní skříň
椅面	yǐmiàn	sedadlo
隐蔽	yǐnbì	ukrývat se; ukrýt se; skrývat se; skrýt se
硬材	yìngcái	tvrdé dřevo
硬度	yìngdù	tvrdost
映衬	yìngchèn	zkontrastnit
硬松	yìngsōng	listnatá dřevina
硬性	yìngxìng	pevný; neohebný; nepružný
银行	yínháng	banka
仪器	yíqì	přístroj; instrument; aparatura; aparát
宜人	yírén	příjemný; nádherný
艺术	yìshù	umění
易碎	yìsuì	křehký
椅腿	yǐtuǐ	noha židle
医院	yīyuàn	nemocnice
椅座	yǐzuò	sedadlo; sedátko
用材	yòngcái	materiál; dřevo
用料	yòngliào	materiál; součást; přísada
柚木	yòumù	teka; teak (Tectona grandis)
有色	yǒusè	barevný; neželezný (kov)
油松	yóusōng	borovice čínská (Pinus tabuliformis Carrière)
油性	yóuxìng	olejnatost
优雅	yōuyǎ	uhlazený; elegantní
油质	yóuzhì	olejnatost
优质	yōuzhì	vysoká (vynikající) kvalita
圆钢	yuángāng	ocelová tyč
原料	yuánliào	surovina
原木	yuánmù	kulatina; poleno; kmen
圆润	yuánrùn	měkký a plný; jemný
元素	yuánsù	prvek; element
圆形	yuánxíng	kruh
圆锥	yuánzhuī	kužel
悦目	yuèmù	lahodící oku; libý; pohledný
榆木	yúmù	jilm plavý (Ulmus rubra)
云母	yúnmǔ	slída
云杉	yúnshān	smrk ztepilý (Picea abies)

预压	yùyā	předlisovat
载体	zàitǐ	nosič; nosník; podpěra
杂质	zázhí	nečistota
栅栏	zhàlán	zábradlí; plot
柞木	zhàmù/zuòmù	(Xylosma racemosum)
樟木	zhāngmù	skořicovník (Cinnamomum longepaniculatum)
整洁	zhěngjié	čistý a uspořádaný
正面	zhèngmiàn	čelní (přední) strana; průčelí; čelo; líc; lícová strana
整齐	zhěngqí	vyrovnaný; pravidelný; urovnaný; přesný
整体	zhěngtǐ	celek
真空	zhēnkōng	vakuum
质地	zhídì	textura; zrnitost
质感	zhìgǎn	textura
支架	zhījià	podstavec; podpěra; rám
直接	zhíjiē	přímý; bezprostřední
直径	zhíjìng	průměr
质量	zhìliàng	hmota; kvalita
致密	zhìmì	ušlechtilý; hutný; pevný
质轻	zhìqīng	lehký
织物	zhīwù	látka; textilie
直线	zhíxiàn	přímá čára; přímka
秩序	zhìxù	pořádek
支柱	zhīzhù	sloup; opora
中粒	zhōnglì	střednězrnný
重量	zhòngliàng	hmotnost; váha
皱纹	zhòuwén	záhyb; přehyb; drážka
转椅	zhuànyǐ	otočná židle
竹材	zhúcái	bambusové dřevo
竹杆	zhúgān	bambusová tyč
竹篾	zhúmiè	štípaný bambus
桌面	zhuōmiàn	stolní deska
桌台	zhuōtái	stůl; lavice
竹椅	zhúyǐ	bambusová židle
紫楠	zǐnán	Phoebe sheareri
姿势	zīshì	póza; postoj; stoj; poloha; pozice
紫檀	zǐtán	křídlok indický (Pterocarpus indicus)
纵向	zòngxiàng	vertikální; svislý
组分	zǔfèn	složka; komponent
组合	zǔhé	sestavit; skládat; složit; kombinovat

组成	zǔchéng	vytvořit; sestavit
座椅	zuòyǐ	sedadlo; sedátko
作用	zuòyòng	působit; ovlivňovat
阻燃	zǔrán	ohnivzdorný